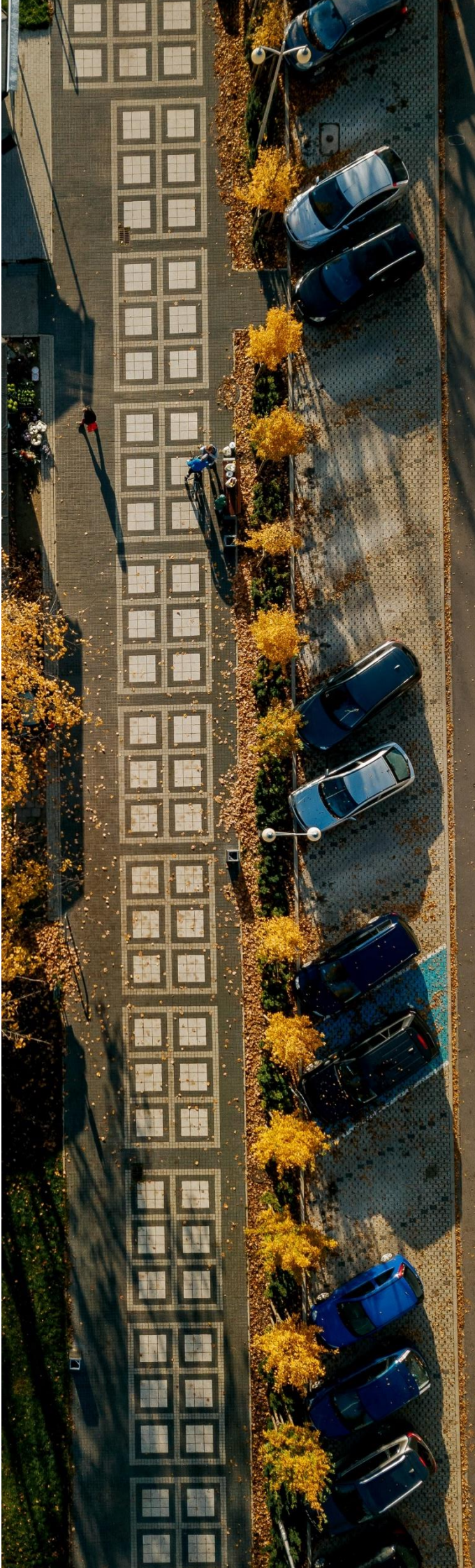

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SWARZĘDZ NA LATA 2021-2030

KWIECIEŃ 2021

AKTUALIZACJA 2025

Opracowanie:

Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe wydziałów Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2019 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

Autorzy zdjęć wykorzystanych w opracowaniu:
Marek Błachnio, Marek Kaczmarczyk, Jacek Mójta, Maciej Sobczyk.

Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
--------------------	---

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY SWARZĘDZ..... 9

1.	Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	10
2.	Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	13
3.	Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	16
4.	Ocena jakości życia w gminie na podstawie wyników badań ankietowych	19
4.1.	<i>Ocena sytuacji gminy</i>	19
4.2.	<i>Pożądane priorytety rozwojowe</i>	20
5.	Analiza swot z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	22

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY SWARZĘDZ.....25

1.	Misja i wizja	26
2.	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	27
3.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Swarzędz	40
4.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	47
5.	Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	59
6.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	64
7.	Ramy finansowe i źródła finansowania	65

ZAŁĄCZNIKI67

ZAŁĄCZNIK 1: Diagnoza sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Swarzędz	68
ZAŁĄCZNIK 2: Wzór ankiety	111
ZAŁĄCZNIK 3: Tabela ewaluacyjna	115
ZAŁĄCZNIK 4: Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Swarzędz	

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona nadrzędne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Swarzędz, a także spójny z dokumentami wyższego rzędu – Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Została ona opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz, obowiązującej do 2020 roku. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Ważnym elementem prac nad Strategią był udział, doradztwo i wsparcie **Zespołu ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030**, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych i społeczności lokalnej:

- Barbara Czachura – Przewodnicząca Rady Miejskiej w Swarzędzu (Przewodnicząca Zespołu),
- Wojciech Kmiecik – Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Piotr Baranowski – radny Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Adrian Senyk – radny Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Tomasz Majchrzak – radny Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Joanna Wojtysiak-Tierling – radna Rady Miejskiej w Swarzędzu,
- Włodzimierz Buczyński – radny Rady Miejskiej w Swarzędzu (konsultacja),
- Agata Kubacka – Sekretarz Gminy Swarzędz,
- Grzegorz Taterka – Pierwszy Zastępca Burmistrza,
- Tomasz Zwoliński – Drugi Zastępca Burmistrza,
- Karolina Dziekan – Skarbnik Gminy,
- Szymon Pieniowski – Zastępca Skarbnika Gminy,
- Jędrzej Cesar – kierownik Wydziału Architektury i Urbanistyki Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Bartłomiej Majchrzak – kierownik Wydziału Inwestycji Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Alicja Smelka – kierownik Wydziału Infrastruktury Drogowej Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Dorota Zaremba – kierownik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Paweł Radzewicz – kierownik Wydziału Pozyskiwania Funduszy Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Izabela Paprzycka – kierownik Wydziału Promocji Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Mariusz Szrajbrowski – kierownik Wydziału Nadzoru Właściwościami i Transportu Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
- Michał Marciniak – kierownik Wydziału Teleinformatyki Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,

-
- Joanna Sonnak – kierownik Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
 - Anna Domasiewicz – kierownik Wydziału Geodezji i Nieruchomości Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu,
 - Filip Przepióra – dyrektor Ośrodka Kultury w Swarzędzu,
 - Mariola Józwiak – dyrektor Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji,
 - Anna Renda – dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu,
 - Renata Czarnecka-Pyła – dyrektor Biblioteki Publicznej w Swarzędzu.

Dodatkowo Zespół ds. opracowania projektu Strategii wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Kierownik Zespołu ds. rozwoju usług dla JST,
- Iwona Nowacka – Starszy specjalista ds. rozwoju usług dla JST,
- Agnieszka Osuch – Socjolog, trener, konsultant.

Pracę nad Strategią rozpoczęto w październiku 2020 roku, kiedy to Rada Miejska w Swarzędzu przyjęła uchwałę nr XXIX/335/2020 z dnia 27 października 2020 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030. Następnie został powołany Zespół ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 zgodnie z zarządzeniem nr WOM.0050.1.161.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 16 listopada 2020 roku, zmienionym zarządzeniem nr WOM.0050.1.167.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 24 listopada 2020 roku. Do jego zadań należało opracowanie założeń do projektu Strategii, pomoc przy opracowaniu projektu Strategii oraz uczestnictwo w warsztatach strategicznych:

- 1) warsztacie pierwszym dotyczącym określenia mocnych i słabych stron Gminy Swarzędz oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 18 listopada 2020 roku,
- 2) warsztacie drugim dotyczącym opracowania misji, wizji, celów i działań strategicznych, który odbył się w dniu 3 grudnia 2020 roku.

Warsztaty przeprowadzone zostały metodą *design thinking* polegającym na spojrzeniu na problem z wielu perspektyw oraz wyjściu poza utarte schematy i wypracowanie niestandardowych rozwiązań. Podczas warsztatów uczestnicy dyskutowali na temat edukacji, ochrony środowiska, społeczności, zdrowia, gospodarki, promocji, turystyki, kultury, infrastruktury, komunikacji, bezpieczeństwa – z punktu widzenia różnych grup społecznych (rodziców, młodzieży, seniorów, przedsiębiorców, rolników, inwestorów, turystów, pracowników Gminy). Podczas pracy w grupach zdefiniowano obszary problemowe, wskazano mocne strony Gminy oraz szanse na jej rozwój. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów.

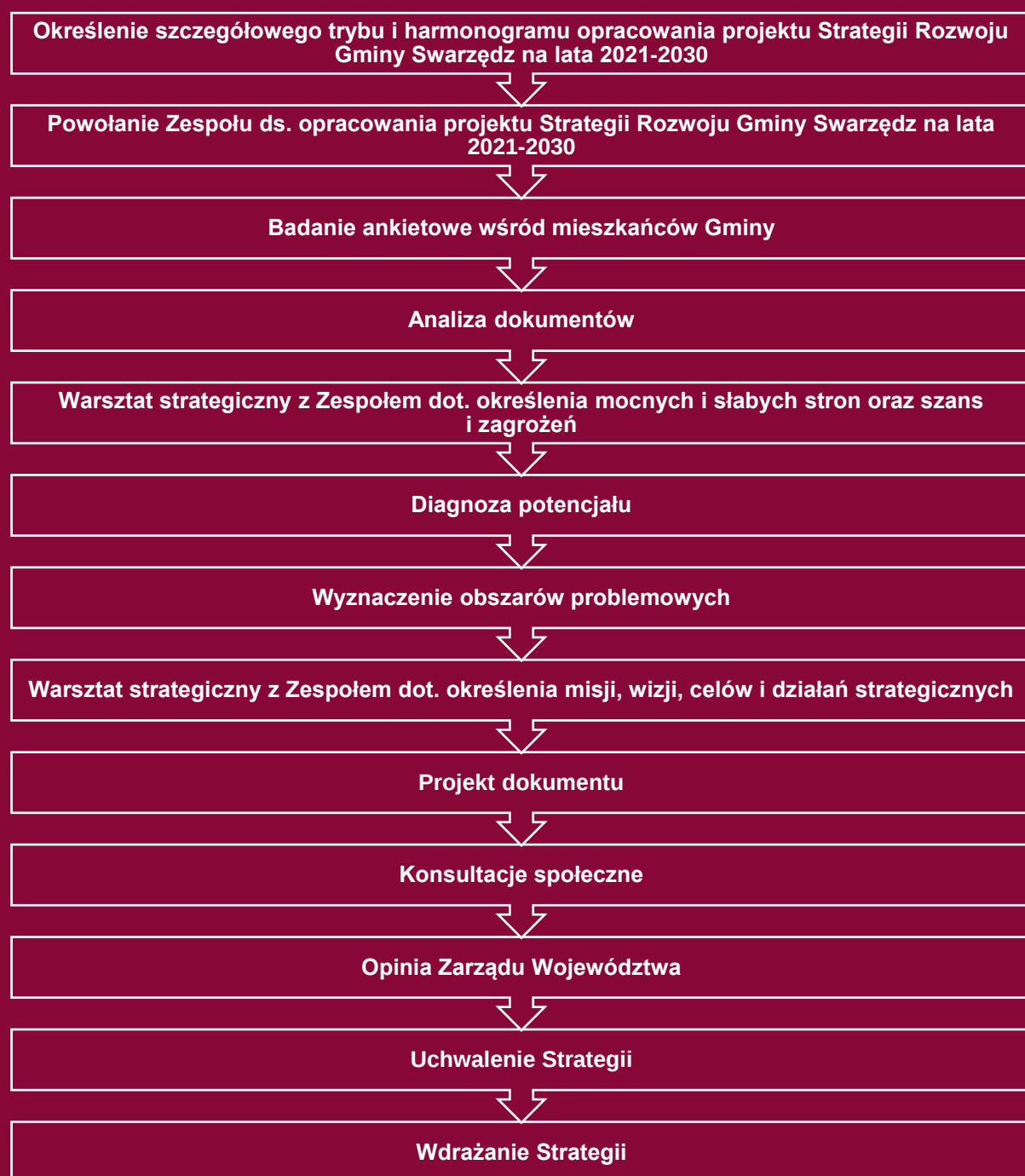
Jednocześnie, w celu poznania opinii mieszkańców na temat rozwoju Gminy Swarzędz, w dniach od 9 do 30 listopada 2020 roku przeprowadzono badanie ankietowe, którego wyniki pozwoliły na pogłębienie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy.

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 został przygotowany zgodnie z art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) z uwzględnieniem wniosków z przeprowadzenia badań ankietowych i warsztatów strategicznych. Następnie projekt dokumentu poddano konsultacjom społecznym i przedłożono Zarządowi Województwa

Wielkopolskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030:

Nowelizacja ustawy o samorządzie gminnym z 2023 roku wprowadziła szereg zmian w zakresie opracowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, które należy uwzględnić w strategii.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, strategia musi określać wynikające z docelowego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, które stanowić będą punkt odniesienia dla przygotowania planu ogólnego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co ma kluczowe znaczenie dla integracji planowania społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Mając powyższe na względzie w listopadzie 2024 r. przystąpiono do aktualizacji dokumentu. Rada Miejska w Swarzędzu przyjęła uchwałę nr IX/106/2024 z dnia 26 listopada 2024 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030. Aktualizacji podlegał rozdział dotyczący modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Swarzędz oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie.

STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY SWARZĘDZ

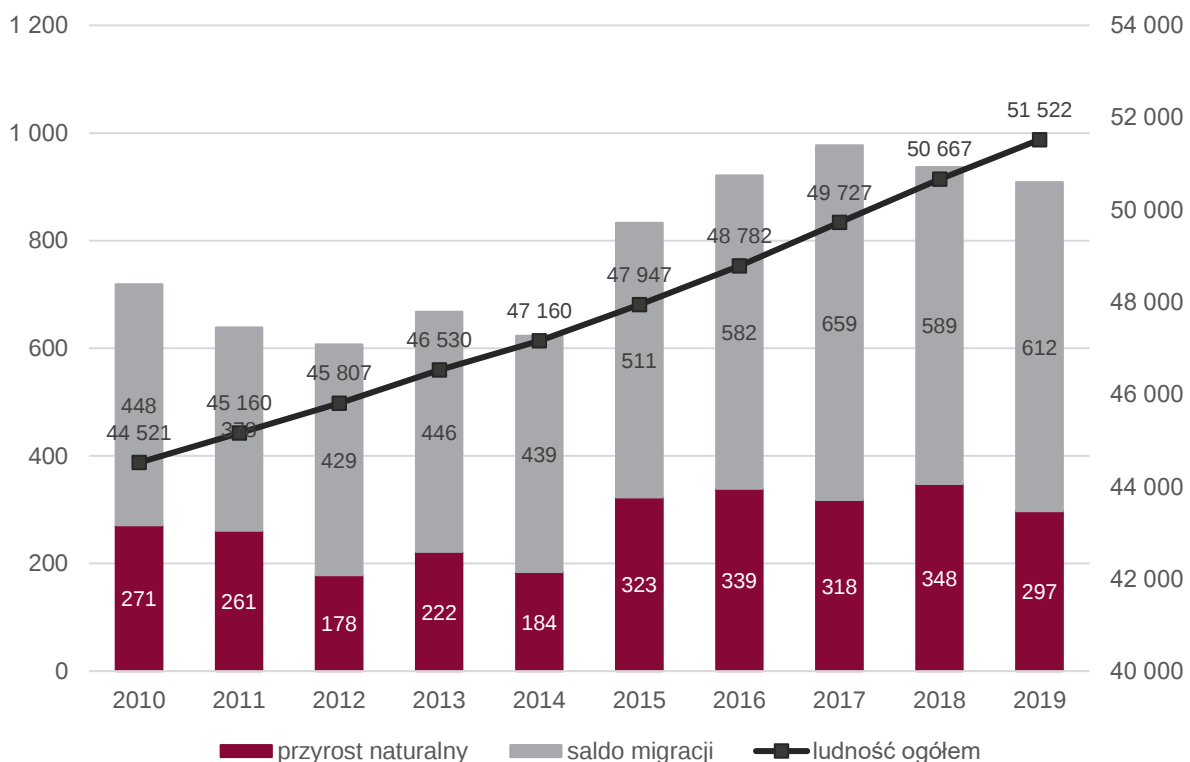

1

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Gmina Swarzędz jest najbardziej zaludnioną jednostką spośród gmin powiatu poznańskiego i skupia ona 13% ludności powiatu. Pod względem gęstości zaludnienia, Gmina znajduje się na trzecim miejscu w powiecie (za Luboniem i Puszczykowem). Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Swarzędz wynika, że w ostatnim okresie obserwowany jest stały wzrost liczby mieszkańców. Jest to uwarunkowane położeniem Gminy w aglomeracji poznańskiej, w której obserwowane są najbardziej dynamiczne procesy suburbanizacji w kraju, czyli przenoszenia się mieszkańców głównego ośrodka miejskiego (Poznania) na obszary podmiejskie. Wśród decydujących o tym fakcie czynników można wymienić panujące na tym obszarze korzystniejsze warunki ekonomiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego, szczególnie jednorodzinne oraz walory środowiska naturalnego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrej i stale usprawnianej komunikacji z Poznaniem. Stąd też zauważalne jest w Gminie dodatnie i ciągle zwiększające się saldo migracji, a także stabilny współczynnik przyrostu naturalnego, który wynika z cech osób decydujących się na zamieszkanie na terenie Gminy. Są to w głównej mierze osoby o ustabilizowanej sytuacji życiowej i zawodowej oraz posiadające wyższe wykształcenie, które decydują się założyć lub powiększyć posiadaną już rodzinę na terenie Gminy.

Ryc. 1. Zmiany liczby ludności w Gminie Swarzędz w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz z ogólnym wzrostem liczby mieszkańców Gminy Swarzędz, rośnie liczba osób z poszczególnych grup wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się o 1 383 osoby, w wieku produkcyjnym o 719 osób, a w wieku poprodukcyjnym o 1 473. Należy również zwrócić uwagę na wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych udział ten wzrósł z 21,07% do 22,30%, w przypadku drugiej – z 15,32% do 17,12%. Wyraźnie spada natomiast udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 63,61% do 60,59%.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Swarzędz będzie stale wzrastać, aż do poziomu 56 217 osób. Stale rosnać będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Saldo migracji utrzymywają się będzie na stosunkowo wysokim dodatnim poziomie (346 osób w roku 2030), choć z tendencją spadkową w porównaniu do stanu obecnego. Przyrost naturalny utrzymywają się będzie także na dodatnim, ale wyraźnie malejącym poziomie, spadać będzie liczba urodzeń (do prognozowanego poziomu 505 osób w roku 2030), a rosnać liczba zgonów (450 osób w roku 2030).

Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowała zmianą popytu na usługi publiczne: oświatę i wychowanie, opiekę na osobami starszymi, usługi komunalne, kulturę i sport. W związku z różnicą liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (20-24 i 60-64) konieczne jest także przewidzenie i uwzględnienie w planach rozwojowych Gminy zmieniającej się podaży potencjałów w zakresie aktywności społecznej, rynku pracy i przedsiębiorczości oraz wpływów z podatków.

Władze Gminy dostrzegają konieczność podjęcia działań na rzecz świadomej polityki demograficznej, zwłaszcza przeciwdziałaniu negatywnym skutkom suburbanizacji poprzez działania w zakresie polityki przestrzennej i podniesienia jakości usług społecznych, które przełożą się na podniesienie jakości życia rodzin na terenie Gminy.

Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej jest stosunkowo wysoki. Na terenie miasta funkcjonuje 5 przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym jest Gmina Swarzędz. Dodatkowo jedna taka jednostka prowadzi swoją działalność w Kobylnicy. Oprócz tego na terenie Gminy funkcjonuje 11 przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym są inne jednostki (w Swarzędzu – 6, Zalasewie – 2, Gortatowie – 2 oraz Paczkowie) oraz 15 przedszkoli niepublicznych. Odnosząc się do zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, na terenie miasta funkcjonuje 1 żłobek miejski i 9 żłobków niepublicznych, a w pozostałych miejscowościach – 11 żłobków niepublicznych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna 10 szkół podstawowych na terenie Gminy, dla których samorząd jest organem prowadzącym, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są dobrze wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. W mieście działa też szkoła podstawowa i liceum ogólnokształcące prowadzone przez Fundację EKOS, a także 2 zespoły szkół ponadpodstawowych. Gmina również zapewnia bezpłatną komunikację autobusową dla uczniów dojeżdżających do szkół, prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Gmina Swarzędz posiada również tytuł „Samorządowego Lidera Edukacji” i „Lidera Jakości Kształcenia”. Na skutek ciągłego wzrostu liczby mieszkańców zachodzi jednak potrzeba rozwoju, modernizacji i rozbudowy placówek oświatowych w celu zapewnienia wystarczającej liczby miejsc w szkołach.

Władze samorządowe przywiązują dużą wagę do podnoszenia jakości życia mieszkańców, co wyraża się troską o infrastrukturę i działania związane z kulturą, sportem i rekreacją, skoncentrowane wokół Ośrodka Kultury w Swarzędzu, Swarzędzkiego Centrum Sportu i Rekreacji oraz Biblioteki Publicznej w Swarzędzu. Mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty kulturalnej i sportowej oferowanej dla każdej grupy wiekowej przez wymienione jednostki. W większości sołectw jest boisko piłkarskie, a główną bazę sportową stanowi kompleks położony nad Jeziorem Swarzędzkim, w skład którego wchodzi pływalnia „Wodny Raj”, hala sportowa, korty tenisowe, lodowisko, przystań wodna, scena plenerowa, boiska sportowe, siłownia zewnętrzna, trampoliny, place zabaw oraz skatepark. W Gminie działa również dużo klubów sportowych, a swarzędzcy sportowcy osiągają sukcesy w większości prowadzonych dyscyplin sportowych (zapasy, koszykówka, piłka nożna, hokej na trawie). Corocznie od 2010 roku Gminie Swarzędz przyznawany jest tytuł „Sportowej Gminy”.

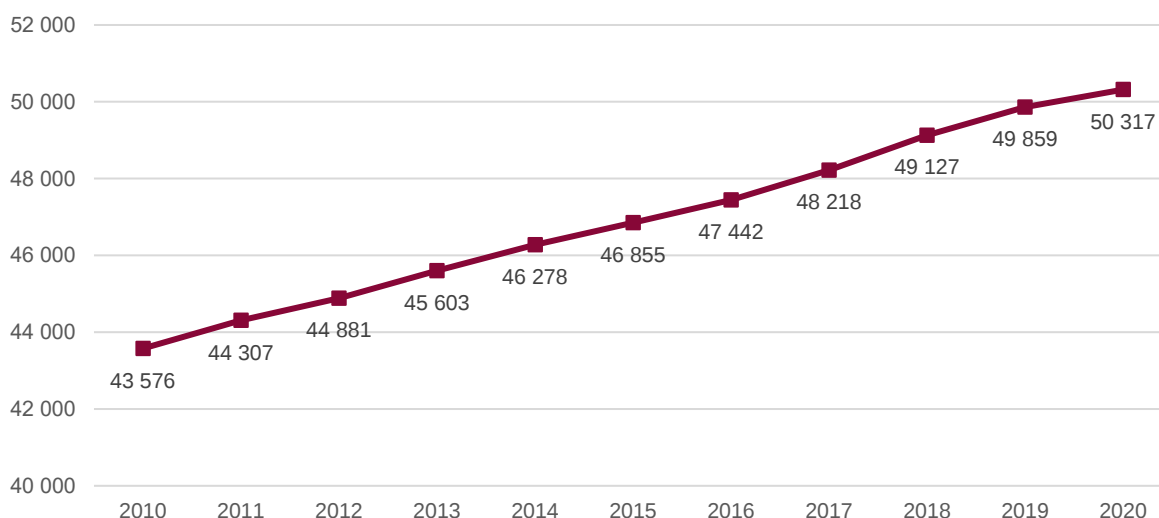
W Gminie funkcjonuje również Swarzędzkie Centrum Historii i Sztuki, Skansen i Muzeum Pszczelarstwa oraz Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie w Uzarzewie, które upowszechniają wiedzę o historii i tradycji regionu.

W Gminie Swarzędz przywiązuje się dużą wagę do rozwijania i podwyższania jakości usług społecznych skoncentrowanych wokół prężnie działającego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowiącego w środowisku lokalnym centrum usług społecznych. Bogata oferta usług psychologicznych, pedagogicznych, asystenckich, prawnych, opiekuńczych i profilaktycznych poszerzona poprzez realizację projektów ze środków europejskich adresowane jest dla wielu mieszkańców.

Mieszkańcy Gminy Swarzędz w zakresie podstawowej ochrony zdrowia mogą korzystać z usług świadczonych przez osiem przychodni lekarskich. Oprócz jednostek świadczących podstawową opiekę zdrowotną, na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje także jedenaście jednostek świadczących specjalistyczną opiekę zdrowotną z zakresu m.in. krioterapii, hydroterapii, terapii kręgosłupa, fizykoterapii, kinetyterapii, stabilometrii, chirurgii dziecięcej, chirurgii urazowej, ortopedii, laryngologii oraz pediatrii. Wciąż zauważalne jest również duże zapotrzebowanie na świadczenia z zakresu pomocy społecznej. W związku z sytuacją demograficzną Gmina dostrzega również konieczność opracowania systemowych rozwiązań wsparcia seniorów, poprzez umożliwienie im korzystania z dodatkowej oferty aktywizującej społeczność, w tym z zajęć kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i usług opiekuńczych.

Uwaga!

Powyższe dane statystyczne pochodzące z GUS są zawyżone w stosunku do rzeczywistej liczby mieszkańców zgodnej z danymi pochodzącymi z Rejestru Mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz. Dane te zawierają byłych mieszkańców (wymeldowani, którzy nie dokonali obowiązku meldunkowego poprzez zameldowanie się w aktualnym miejscu zamieszkania – nadal widnieją w statystykach jako mieszkańcy gminy). Poniżej przedstawiona została rzeczywista liczba mieszkańców w oparciu o dane pochodzące z Rejestru Mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz.

Źródło: dane pochodzące z Rejestru Mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI GOSPODARCZEJ

Na tle średnich wyników dla województwa i powiatu, Gmina Swarzędz charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości. Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Swarzędz (na koniec 2019 roku) w bazie REGON zarejestrowanych było 8 100 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 12,5% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu poznańskiego. Udział ten plasował Gminę Swarzędz na pierwszym miejscu wśród wszystkich gmin powiatu poznańskiego. W dalszej kolejności umiejscowiły się gminy: Tarnowo Podgórne (6 108 podmiotów, 9,4%), Komorniki (5 494 podmioty, 8,4%) oraz Luboń (5 237 podmiotów, 8,1%).

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy wyróżnia się: Volkswagen Polska, Atl Renting Sp. z o.o., Meble VOX Sp. z o.o., Deceuninck, Piórex, Poz-Bruk, Budownictwo Drogowe Krug Sp. z o.o., Blum, Arvin Meritor, Stena Recycling Sp. z o.o., Clip Logistyka Sp. z o.o., Dramers S.A., R. Twining and Company Sp. z o.o., DELFO Polska S.A., Radaway Sp. z o.o., Pruszyński Sp. z o.o., Imperial Logistics Sp. z o.o., ANECOOP POLSKA, Sp. z o.o., Cybina Sp. z o.o., Fabryka Armatur „Swarzędz” Sp. z o.o., Stol-Tap Sp. z o.o. Sp.k.

Na terenie Gminy Swarzędz w ciągu ostatnich pięciu lat stale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2015 roku było to 551 osób, natomiast w roku 2019 – 284 osoby. Opisywany spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych, co może implikować wniosek, że oferta pracodawców na terenie Gminy w dobrym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Mocno zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 214 osób w roku 2015 do poziomu 82 osób w roku 2019.

Wśród najważniejszych szlaków drogowych przecinających teren Gminy można wymienić drogę krajową nr 92 oraz drogę wojewódzką nr 194. Obie wymienione powyżej trasy przebiegają na osi wschód-zachód. Na terenie Gminy brakuje jednak trasy biegnącej w kierunku północ-południe, umożliwiającej sprawny tranzyt przez jej obszar. Przez Gminę przebiegają również dwie linie kolejowe (E20 oraz 353): jedna o kierunku wschód-zachód (stacje: Swarzędz, Paczkowo) oraz druga łącząca południe Polski z Trójmiastem (stacja Ligowiec, Kobylnica).

Gmina Swarzędz posiada również sprawnie funkcjonującą komunikację miejską. Usługi transportowe na terenie Gminy świadczone są przez Swarzędzkie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Swarzędzka komunikacja miejska obejmuje transport zbiorowy wewnątrz Gminy oraz, na podstawie porozumień międzygminnych, również Miasto Poznań (połączenia do Dworca Śródka) oraz miejscowość Tulce w Gminie Kleszczewo, miejscowość Siekierki Wielkie w Gminie Kostrzyn, teren Gminy Pobiedziska. Własna organizacja transportu publicznego przez Gminę Swarzędz zapewnia możliwość stosowania ulg i zwolnień dla mieszkańców, a także dopasowywania rozkładów jazdy do ich potrzeb. Przez teren Gminy Swarzędz przebiegają również trasy 4 linii autobusowych, dla których organizatorem transportu jest Miasto Poznań (ZTM) - 173, 323, 388 i 425. Szybki dojazd na trasie Swarzędz – Poznań zapewnia także Poznańska Kolej Metropolitalna, której połączenia są skoordynowane z połączeniami Swarzędzkiej Komunikacji Autobusowej poprzez dwa Zintegrowane Węzły Przesiadkowe: w Swarzędzu i Kobylnicy.

Stan istniejących dróg utwardzonych jest dobry, jednak występuje zbyt duża ilość dróg bez nawierzchni utwardzonej. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Bieżące zalecenia w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczą w większości konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania. Na terenie Gminy brakuje jednak spójnej sieci ścieżek rowerowych oraz połączeń komunikacyjnych w szczególności między północną i południową częścią Gminy.

Stopień zwodociągowania obszaru Gminy jest bardzo wysoki i porównywalny z innymi gminami powiatu poznańskiego oraz nieznacznie niższy niż średnia wyznaczona dla całego województwa wielkopolskiego. Pod względem skanalizowania oraz dostępu do sieci gazowej Gmina Swarzędz osiągnęła najwyższe wartości, spośród wszystkich analizowanych podmiotów. Różnice te są znaczące i świadczą o wysokim stopniu rozwinięcia infrastruktury technicznej w porównaniu do innych jednostek. Jednak na skutek szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa mieszkaniowego na terenie poszczególnych sołectw, konieczna jest dalsza ich rozbudowa w celu podłączenia do nich nowopowstających budynków. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji.

Duże znaczenie dla władz samorządowych mają przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska. Gmina aktywnie wspiera mieszkańców w wymianie źródeł ciepła, a także w zakresie unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Gmina inwestuje również w działania mające na celu zwiększenie ilości terenów zieleni, bioróżnorodności, rozwój stacji uzdatniania wody, zbiorników retencyjnych, poprawę czystości powietrza (np. zakup autobusów niskoemisyjnych), pozyskuje środki z WFOŚiGW na rozwiązania ekologiczne np. ścieżki ekologiczne, organizację konkursów, imprez w placówkach oświatowych. Nadal jednak zauważalna niska jakość powietrza atmosferycznego, na którą istotnie i negatywnie wpływa przede wszystkim niska emisja (kotły grzewcze, lokalne kotłownie, niewielkie zakłady usługowe i przemysłowe) oraz transport samochodowy. Istotnym problemem jest również duże zanieczyszczenie Jeziora Swarzędzkiego, które uniemożliwia m.in. powstanie kąpieliska dla mieszkańców.

W latach 2015-2019 dochody budżetu Gminy Swarzędz ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2015 roku wyniosły one ponad 170 mln zł, by w roku 2019 po raz pierwszy przekroczyć barierę 300 mln zł. Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Swarzędz był nieznacznie niższy od średniej wyznaczonej dla powiatu poznańskiego (6 021,10 zł) oraz znacznie wyższy niż średnia wyznaczona dla województwa wielkopolskiego (5 338,41 zł). W analizowanym okresie w Gminie Swarzędz corocznie występowała także nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2015-2019 wynosiła ona 36,8 mln zł, co stanowiło 16% dochodów ogółem. W 2019 roku kształtowała się ona na poziomie ponad 37,6 mln zł. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

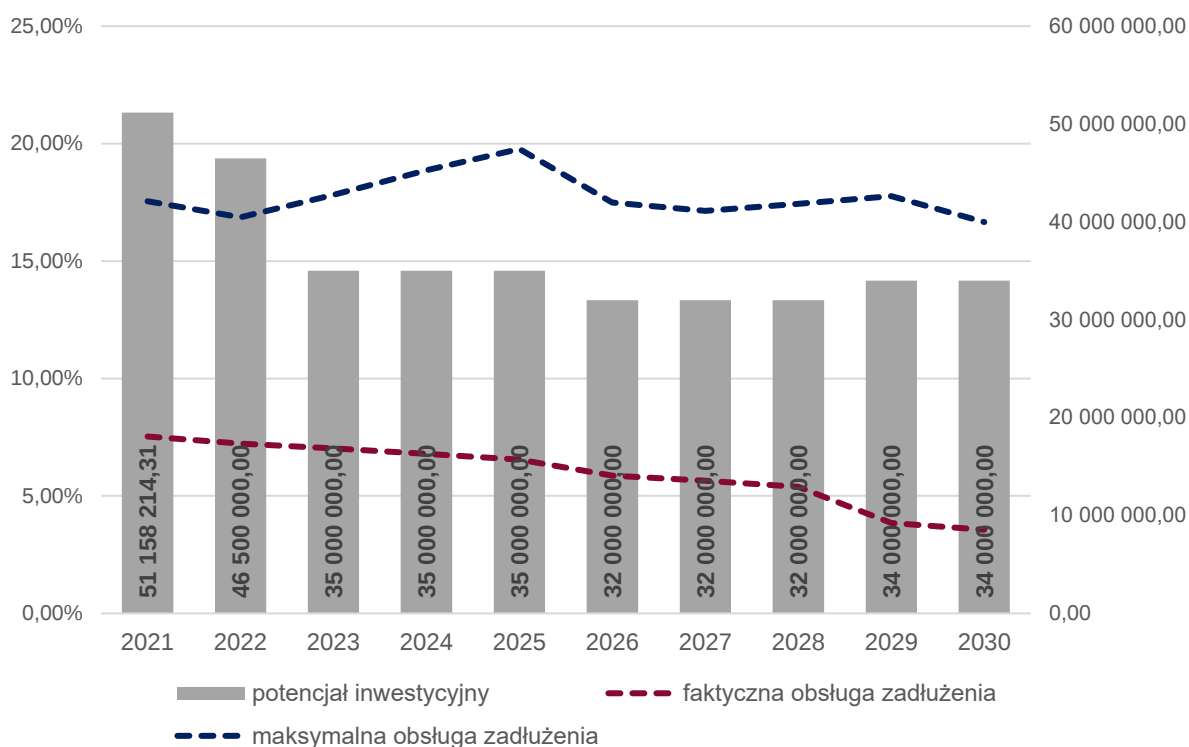
Wśród dochodów budżetowych każdej jednostki samorządu terytorialnego najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o jej samodzielności finansowej. Udział dochodów własnych budżetu Gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu obniżył się z poziomu 71% w roku 2015 do poziomu 56% w roku 2019. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym

od osób fizycznych (ponad 88,9 mln zł wpływu w roku 2019), podatek od nieruchomości (ponad 48,4 mln zł), udział w podatku dochodowym od osób prawnych (ponad 6,9 mln zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 5,1 mln zł) oraz podatek od środków transportowych (ponad 2,8 mln zł). Główną przyczyną zmniejszenia się udziału dochodów własnych budżetu Gminy w ogólnej strukturze tych dochodów jest zwiększenie dotacji na realizację programu „Rodzina 500+”, dlatego jest to tendencja obserwowana dla wszystkich gmin w Polsce. Z porównania wskaźnika wysokości dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle gmin aglomeracji poznańskiej wynika, że spośród wszystkich analizowanych jednostek tylko cztery charakteryzują się jego zdecydowanie większą wartością niż Gmina Swarzędz – Miasto Poznań, Gmina Tarnowo Podgórne, Gmina Suchy Las oraz Gmina Kórnik. Na podobnym poziomie kształtuje się on w Gminach Komorniki oraz Puszczykowo.

Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Gminy, był to wynik nieznacznie wyższy niż średnia wyznaczona dla powiatu poznańskiego oraz województwa wielkopolskiego. Jednocześnie w analizowanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu Gminy oscylował na stałym poziomie ok. 20-25%.

Kształtowanie się budżetu Gminy w ubiegłych latach przekłada się również na jej przyszły potencjał inwestycyjny oraz zdolność do obsługi nowych zobowiązań. Zgodnie z Zarządzeniem nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043 kształt wskaźnika obsługi zadłużenia pozwala na przyszłą obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 2. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Swarzędz na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043.

Na podstawie powyższego Zarządzenia, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w okresie realizacji Strategii (w latach 2021-2030) wyniesie ok. 366,7 mln zł.

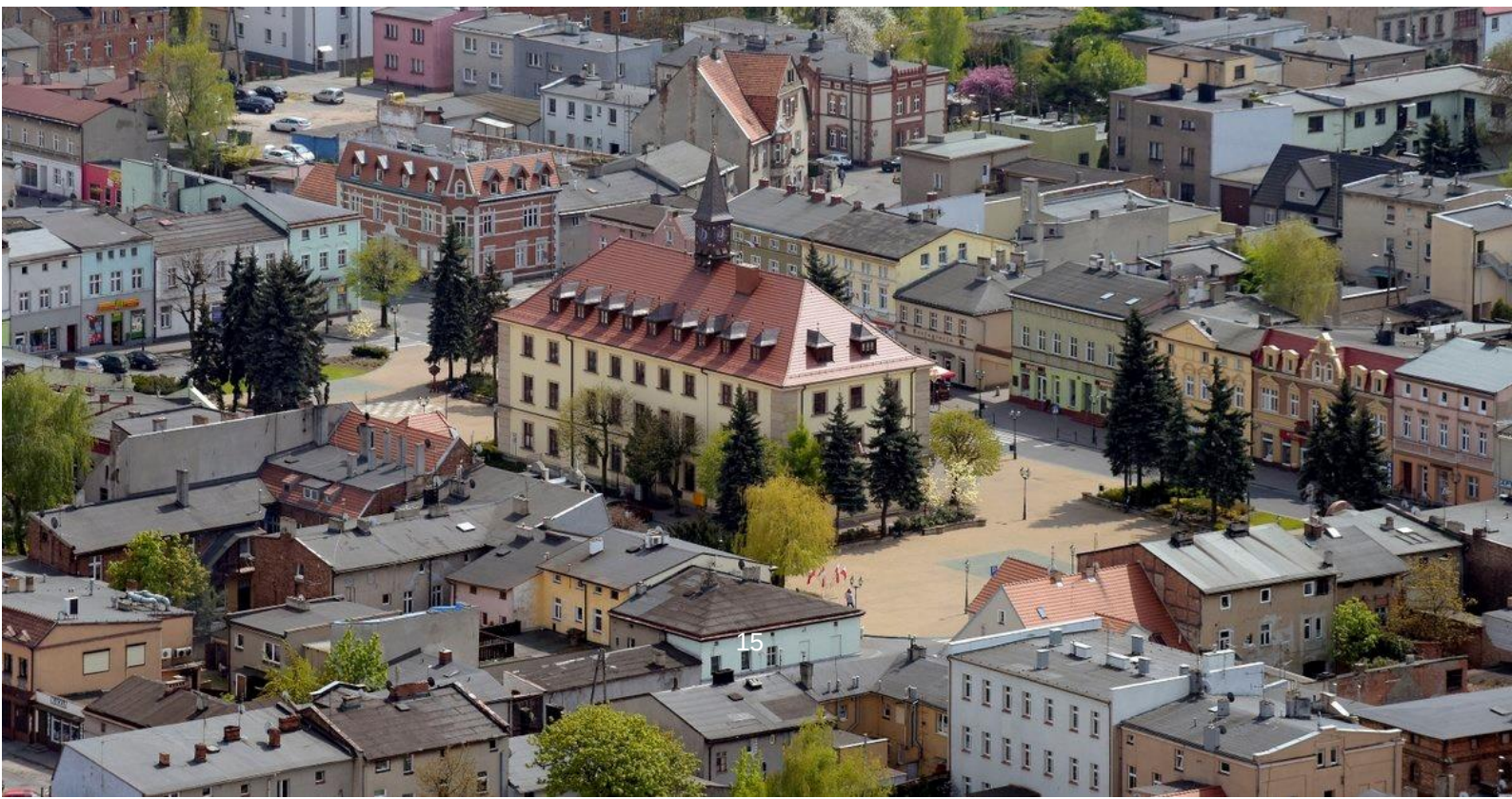
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI PRZESTRZENNEJ

Gmina Swarzędz znajdując się w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Poznania położona jest również w strefie, w której zauważalne jest najsilniejsze rzeczywiste oddziaływanie Miasta. Ma to zarówno konsekwencje pozytywne, jak i negatywne. Dzięki bliskości ośrodka metropolitalnego następuje przenoszenie się mieszkańców i przedsiębiorców do strefy podmiejskiej, a poprzez przepływ informacji, rozwój sieci transportowej i dostępności usług obszary te zaczynają się rozwijać gospodarczo. Negatywnym aspektem jest jednak chaotyczne rozprzestrzenianie się zabudowy, a przy tym problemy z jakością dróg i dostępem do infrastruktury technicznej oraz pogarszaniem się przestrzeni publicznej. Jak wskazano w Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej obszar ten jest najbardziej suburbanizującym się obszarem w kraju, o największej dynamice zmian miejsca zamieszkania.

Gmina Swarzędz charakteryzuje się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną. Przez teren Gminy przebiega droga krajowa nr 92 z Warszawy do Berlina, droga wojewódzka nr 194 z Poznania do Gniezna, a także dwie linie kolejowe, umożliwiające połączenia kolejowe z Warszawą, Bydgoszczą i Gdańskiem.

Przebieg drogi krajowej nr 92 stanowi również jednak barierę dla równomiernego rozwoju Swarzędza. Droga przecina centrum miasta i, choć w znacznej mierze ułatwia komunikację pomiędzy Swarzędzem a Poznaniem, to wywołuje także szereg niekorzystnych dla jego funkcjonowania skutków. Wpływa na pojawienie się uciążliwego hałasu, dużego natężenia ruchu samochodowego oraz znacznego zanieczyszczenia powietrza spalinami. Dodatkowym minusem dla struktury funkcjonalnej miasta, wynikającym przebiegu drogi krajowej nr 92, jest jego podział na dwie części i wynikające z niego zaburzenia w spójnym funkcjonowaniu miejscowości jako całości. Sytuacja ta przyczynia się także do pojawiania się różnic w zagospodarowaniu infrastrukturalnym poszczególnych części miasta.

Na obecny stan struktury funkcjonalnej miasta w znacznym stopniu wpływa również, wpisany do rejestru zabytków, układ urbanistyczny Swarzędza powodując występowanie istotnych ograniczeń i wymagań zarówno w stosunku do wszelkich prac prowadzonych przy istniejącej zabudowie, jak i dla nowej zabudowy. Ograniczenia te obejmują ochronę istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakaz zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów urbanistycznych i utrudniają eliminowanie uciążliwości komunikacyjnych. Zauważalny jest również niewykorzystany potencjał śródmieścia oraz potrzeba jego rewitalizacji. Problemem jest również niski stan techniczny mieszkań komunalnych w śródmieściu, zbyt mała liczba miejsc parkingowych, złe parkowanie samochodów w śródmieściu i w strefach zamieszkania, co utrudnia ruch pieszych i innych użytkowników, wpływa na estetykę, a także zagraża bezpieczeństwu przy drogach.

Ważnym elementem krajobrazu gminy są wody powierzchniowe. Znajdują się tu dwa zbiorniki wodne: leżące w granicach miasta Jezioro Swarzędzkie o powierzchni 81,4 ha oraz Jezioro Uzarzewskie, o powierzchni 10,6 ha, a także zbiornik zaporowy Jezioro Kowalskie, którego zachodnia część znajduje się na terenie Gminy Swarzędz (ok. 13 ha). Licznie występują zbiorniki sztuczne, przede wszystkim w dolinach Cybiny i Głównej (stawy hodowlane oraz zbiorniki potońkowe). Lasy obszaru Gminy Swarzędz skupione są przede wszystkim w sąsiedztwie doliny rzeki Głównej (fragment Puszczy Zielonki) oraz w zdecydowanie mniejszym zakresie doliny Michałówki. Na południowym brzegu Jeziora Swarzędzkiego, od strony Swarzędza, przebiega ścieżka spacerowa oraz znajduje się przystań i wypożyczalnia kajaków. Od północnej strony biegnie szlak rowerowy z Pobiedzisk nad jezioro Maltańskie (Poznań) oraz Droga św. Jakuba (wielkopolski odcinek szlaku pielgrzymkowego do katedry w Santiago de Compostela (Hiszpania)).

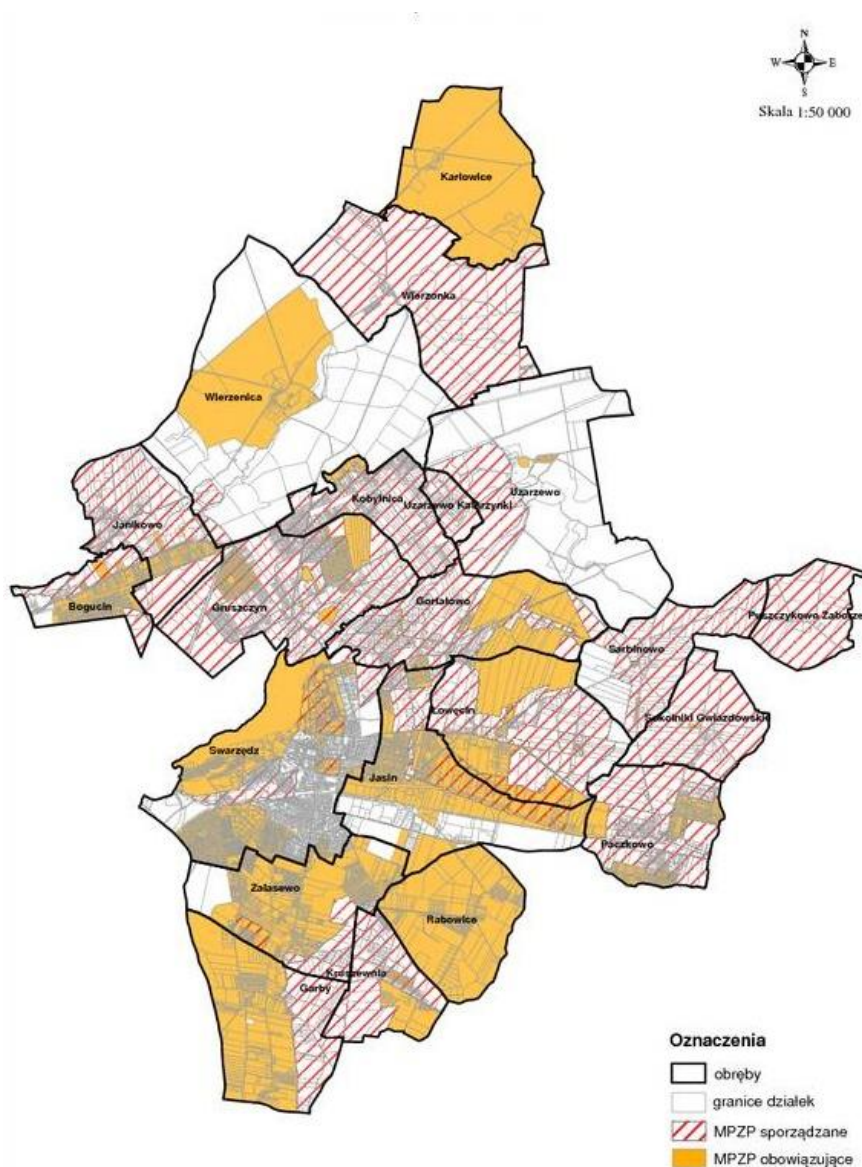
W tkance przestrzennej każdej gminy istotną rolę odgrywają także tzw. tereny zieleni. Są to najczęściej otwarte tereny pokryte roślinnością, świadomie wkomponowane, wydzielone i ukształtowane zgodnie z planami zabudowy miast i osiedli. Zazwyczaj spełniają one równocześnie wiele funkcji społecznych, usługowych i rekreacyjnych. Na terenie Gminy Swarzędz są 4 parki spacerowe oraz 25 zieleńców.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Swarzędz. Obowiązujący obecnie dokument został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Swarzędzu nr X/51/2011 z dnia 29 marca 2011 roku.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy obowiązuje obecnie 117 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, którymi objęte jest ok. 34,3% jej powierzchni. W opracowaniu znajduje się obecnie 37 kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących ok. 47% obszaru powierzchni Gminy oraz dwie częściowe zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Ryc. 3. Obowiązujące i sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego według stanu na 18.11.2020 r.

Źródło: <http://bip.swarzedz.eu>.

Na terenach nie objętych obecnie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Porównanie liczby wydawanych decyzji w Gminie Swarzędz na tle powiatu poznańskiego wskazuje na znacznie wyższy wskaźnik dla Gminy, co świadczy o wysokim oraz stale nasilającym się ruchu inwestycyjnym w zakresie budownictwa na terenie Gminy Swarzędz. Zauważalne jest przez to znaczne rozproszenie zabudowy, co powoduje chaos przestrzenny i problemy z zapewnieniem odpowiedniej jakości infrastruktury technicznej. Najwięcej nowych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2012-2019 wydawanych było dla miejscowości Swarzędz (obszar miejski - 540) oraz Gortatowo (302), Gruszczyn (254), Jasin (222), Zalasewo (208) oraz Paczkowo (198).

4. OCENA JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH

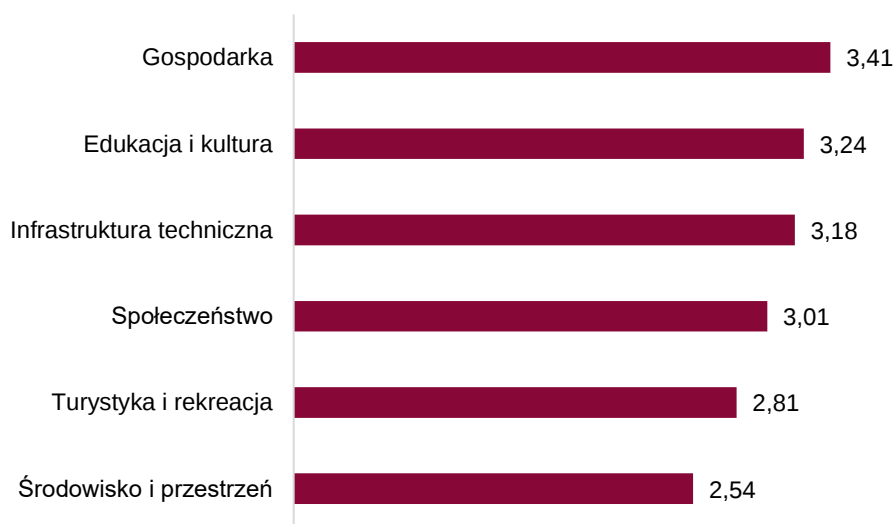
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Swarzędz przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od 9 do 30 listopada 2020 roku.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. Łącznie zebrano 915 ankiet, z których największą część respondentów stanowiły kobiety (58,6%). Pod względem wieku mieszkańców, najwięcej z nich było w przedziale 36-45 lat (41,1%), a 75,4% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Wśród ankietowanych 52,0% było mieszkańcem miasta Swarzędz, 45,5% było mieszkańcem części wiejskiej Gminy Swarzędz oraz 2,5% nie było mieszkańcem Gminy. Wzór ankiety dla mieszkańca stanowi załącznik 2 do opracowania.

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W ankietach w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę bardzo złą, a 5 oznacza ocenę bardzo dobrą, mieszkańcy najlepiej oceniają działania w zakresie gospodarki (średnia ocena wynosiła 3,41), z kolei najgorzej środowisko i przestrzeń (średnia ocena wynosiła 2,54). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,81 do 3,24. Średni wynik Gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 3,02.

Ryc. 4. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Tabela poniżej przedstawia elementy najlepiej i najgorzej oceniane elementy przez ankietowanych w poszczególnych obszarach. Najniżej ze wszystkich obszarów oceniony został rozwój odnawialnych źródeł energii (2,04). Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, czystości wód powierzchniowych i terenów przylegających, jakości powietrza w Gminie, systemu odbioru odpadów na terenie Gminy, świadomości ekologicznej mieszkańców,

działań promocyjnych Gminy mających na celu upowszechnienie turystyki i rekreacji, infrastruktury melioracji szczegółowej (rowów, sieci drenarskiej, przepustów), oferty Gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska oraz oferty spędzania wolnego czasu na terenie Gminy dla dorosłych. Powyższe elementy uzyskały średnią ocenę w przedziale od 2,04 do 2,50, co oznacza, że mieszkańcy mają w stosunku do nich złą opinię.

Tabela 1. Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najlepiej oceniane:	Najgorzej oceniane:
Społeczeństwo	Jakość opieki żłobkowej na terenie Gminy	Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	Konkurencyjność Gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji	Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Gminy
Środowisko i przestrzeń	Czystość terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce)	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy
Infrastruktura techniczna	Jakość sieci gazowej	Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych
Turystyka i rekreacja	Wypożyczenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	Działania promocyjne Gminy mające na celu upowszechnianie turystyki i rekreacji
Edukacja i kultura	Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	Organizacja dowozu dzieci do szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Wskazać należy, że średnio żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną bardzo dobrą. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców zdobył dostęp do edukacji w szkołach podstawowych, jakość sieci gazowej, konkurencyjność Gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji, jakość i dostęp edukacji przedszkolnej w Gminie, połączenia komunikacyjne z Poznaniem, dostępność usług na terenie Gminy, jakość infrastruktury w szkołach podstawowych i przedszkolach, atrakcyjność inwestycyjna obszaru Gminy, dostęp do Internetu, wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych oraz jakość edukacji w szkołach podstawowych w Gminie (powyższe obszary zdobyły ocenę powyżej 3,50).

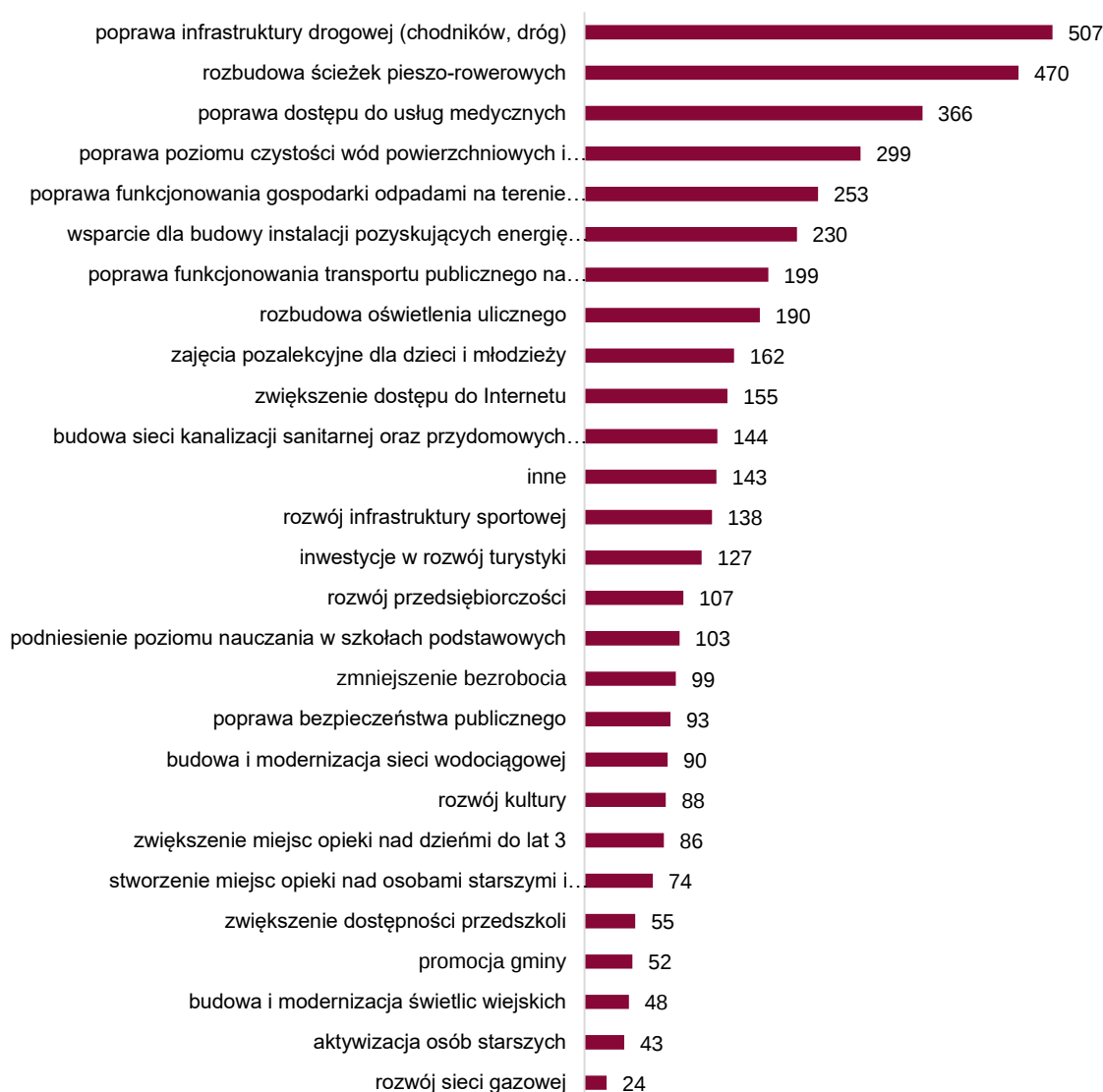
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej (12% odpowiedzi), następnie rozbudowa ścieżek pieszko-rowerowych (11%), poprawa dostępu do usług medycznych (8%), poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych (7%), poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy (6%), wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną (5%), poprawa funkcjonowania transportu publicznego na terenie Gminy (5%), rozbudowa oświetlenia ulicznego (4%), zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży (4%), zwiększenie dostępu do Internetu (4%) oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (3%). Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na poprawę czystości powietrza. Najmniej priorytetowymi według mieszkańców są: rozwój sieci gazowej, aktywizacja osób starszych, budowa i modernizacja świetlic wiejskich, promocja Gminy, zwiększenie dostępności przedszkoli oraz stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Ostatnim pytaniem zadany w ankiecie było wskazanie elementu, który miałby zostać wizytówką Gminy. Wskazuje ono również na pożądane priorytety rozwoju według mieszkańców. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na elementy związane ze środowiskiem przyrodniczym oraz ofertą spędzania wolnego czasu, tj.: Jezioro Swarzędzkie, dolina rzeki Cybiny, tereny zieleni, rynek, atrakcyjność i dostęp

do terenów rekreacyjnych, działania wspierające ekologię, czyste powietrze, baza sportowa, imprezy, a także przedsiębiorczość, innowacyjność i sprawność biznesowa.

Ryc. 5. Główne priorytety rozwoju Gminy Swarzędz według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców wskazują, że kluczowe dla rozwoju i wymagające interwencji obszary to:

- 1) ochrona środowiska,
- 2) infrastruktura techniczna,
- 3) usługi społeczne i oferta czasu wolnego.

Zdaniem mieszkańców najważniejszym elementem, który poprawi jakość życia w Gminie jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego (m.in. poprawa czystości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, poprawa jakości i dostępności terenów rekreacyjnych), rozwój infrastruktury technicznej (w tym dróg, ścieżek pieszo-rowerowych, oświetlenia ulicznego, dostępności komunikacyjnej oraz instalacji pozyskujących energię odnawialną), a także wzmocnienie oferty usług społecznych (poprawa dostępu do usług medycznych, zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży).

5. ANALIZA SWOT Z UWZGLĘDNIENIEM ELEMENTÓW PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o:

- 1) wnioski z opisu charakterystyki Gminy;
- 2) dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z Gminy oraz ze źródeł zewnętrznych;
- 3) wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w dniach od 9 do 30 listopada 2020 roku;
- 4) wnioski z warsztatu strategicznego z Zespołem ds. opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030, dotyczącym określenia mocnych i słabych stron Gminy Swarzędz oraz szans i zagrożeń, który odbył się w dniu 18 listopada 2020 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Swarzędz przedstawia poniższe zestawienie.

SILNE STRONY

- korzystne położenie komunikacyjne w aglomeracji poznańskiej
- bezpośrednie sąsiedztwo z Poznaniem
- bezpośrednie połączenia kolejowe na osi wschód-zachód, kolej metropolitalna
- dobrze funkcjonująca komunikacja miejska
- własna organizacja transportu miejskiego (możliwość stosowania ulg i dopasowywania do potrzeb mieszkańców rozkładów jazdy, zapewnianie darmowej komunikacji dla pewnych grup społecznych)
- dobrze działające węzły przesiadkowe
- walory przyrodnicze (dużo terenów zieleni, dolina rzeki Cybiny i Główniej, Jezioro Swarzędzkie, Kowalskie, bliskość Puszczy Zielonki, Jeziora Maltańskiego)
- wysoki przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji
- wysokie skanalizowanie, zwodociągowanie, zgazyfikowanie miasta
- dostępność do sieci internetowej w większości obiektów
- udzielanie wsparcia finansowego do wymiany źródeł ciepła, unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest
- wysoki poziom przedsiębiorczości
- duża liczba podmiotów gospodarczych
- stabilna polityka podatkowa Gminy jako zachęta dla przedsiębiorców
- niska stopa bezrobocia

SŁABE STRONY

- przebieg drogi krajowej nr 92 przez środek Gminy stwarzający barierę przestrzenną i utrudniający przemieszczanie się pomiędzy północną i południową częścią Gminy
- brak obwodnicy miasta
- zbyt duża gęstość zaludnienia w mieście
- postępujące procesy suburbanizacji na terenie Gminy
- duże rozproszenie nowych terenów zabudowanych
- niewykorzystany potencjał śródmieścia
- zbyt duża ilość dróg bez nawierzchni utwardzonej
- brak fragmentów ścieżek rowerowych i ciągów komunikacyjnych, szczególnie w południowej części Gminy
- mała liczba miejsc parkingowych
- złe parkowanie samochodów w centrum miasta i strefach zamieszkania, co zagraża bezpieczeństwu przy drogach, prawidłowemu funkcjonowaniu służb, utrudnia ruch pieszych i innych użytkowników oraz wpływa na estetykę
- brak zintegrowania i utożsamiania się mieszkańców z Gminą (Gmina Swarzędz jako sypialnia Poznania)
- niski poziom bezpieczeństwa na terenie starówki w godzinach wieczornych
- słaba dywersyfikacja branżowa w przemyśle

- duża dostępność opieki żłobkowej i przedszkolnej na terenie Gminy
- wysoki poziom edukacji w szkołach podstawowych (m.in. posiadanie certyfikatu „Lider Edukacji”)
- dobre wyposażenie i systematyczna modernizacja placówek edukacyjnych
- bogata oferta zajęć pozalekcyjnych
- organizacja bezpłatnej komunikacji dla uczniów dojeżdżających do szkół
- dobrze wykwalifikowana kadra pedagogiczna
- dobrze rozwinięta sieć usług społecznych
- szeroka oferta dla seniorów (Dzienny Dom Senior-Wigor, zajęcia Aquasenior, Rada Seniorów, Program „Młodzi Duchem”)
- dobrze działające jednostki straży pożarnej
- bogata oferta kulturalna Ośrodka Kultury w Swarzędzu dla każdej grupy wiekowej
- posiadanie dużej Sali koncertowej (na ok. 280 osób)
- duża liczba organizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych
- bogata i nowoczesna oferta biblioteki, funkcjonowanie kilku filii biblioteki
- rozwinięta baza sportowa (w większości sołectw jest boisko piłkarskie, świetlice, funkcjonowanie centrum sportowego przy Jeziorze Swarzędzkim ze skateparkiem, lodowiskiem, kortami tenisowymi)
- aktywna działalność klubów sportowych i sukcesy sportowców w większości prowadzonych dyscyplin sportowych (zapasy, koszykówka, piłka nożna, hokej na trawie)
- organizacja dużych imprez sportowych przyciągających mieszkańców z innych gmin
- dużo placów zabaw
- finansowanie obowiązkowej nauki pływania dla najmłodszych dzieci
- posiadanie tytułu „Sportowej Gminy”
- duża rozpoznawalność Gminy (meble swarzędzkie)
- współpraca ze stowarzyszeniami, związkami międzygminnymi i innymi gminami

- niewystarczająca oferta w zakresie kształcenia w kierunkach technicznych
- niewystarczająca ilość dostępnych terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy
- niechęć mieszkańców pod kątem lokalizowania nowych, dużych zakładów przemysłowych, magazynowych
- zła jakość powietrza – duża część starszych budynków ogrzewana jest niskoemisyjnymi źródłami ciepła oraz ze względu na natężenie ruchu samochodowego
- zanieczyszczenie Jeziora Swarzędzkiego, a przy tym brak warunków na stworzenie miejsca kąpielowego przy Jeziorze Swarzędzkim
- część osób zamieszkujących czasowo na terenie Gminy nie wypełnia deklaracji i nie płaci za gospodarowanie odpadami komunalnymi
- problemy organizacyjne gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej (działalność kilku różnych podmiotów na terenie Gminy, które są za nią odpowiedzialne)
- ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
- niski stan techniczny mieszkań komunalnych w śródmieściu
- niedostatecznie rozwinięta baza gastronomiczna i sfera usługowa w centralnej części miasta
- mała ilość terenów zieleni w centrum miasta
- brak sali koncertowej na większe wydarzenia (na ponad 500 osób)
- deficyt pracowników w zakresie rozwijających się usług społecznych
- brak Zakładu Aktywności Zawodowej
- brak przepisów preferencyjnych dla podmiotów ekonomii społecznej
- brak podmiotów ekonomii społecznej

- współpraca z organizacjami pozarządowymi i organizacjami pożytku publicznego
- duża dostępność informacji dla mieszkańców (media społecznościowe, „Tygodnik Swarzędzki”, Swarzędzka Telewizja Kablowa, pismo „Prosto z ratusza”, „Informator Spółdzielczy”, „Informator Swarzędzki”)
- funkcjonowanie funduszu sołeckiego i budżetu obywatelskiego

SZANSE

- bliskość autostrady A2
- budowa północno-wschodniej obwodnicy aglomeracji poznańskiej
- łatwy dostęp do szkół ponadpodstawowych w Poznaniu
- ciągły rozwój obszaru IT w szkołach
- tradycja związana z przemysłem meblarskim jako pewnego rodzaju produkt lokalny
- migracje zarobkowe do Polski głównie z kierunku wschodniego
- przynależność do stowarzyszeń i związków międzygminnych ułatwiająca dostęp do funduszy zewnętrznych i rozbudowy infrastruktury
- trendy w prowadzeniu aktywnego trybu życia (bieganie, wycieczki pieszo-rowerowe)
- zwiększająca się świadomość ekologiczna i rozwój alternatywnych źródeł energii
- duże zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii
- dofinansowania wewnętrzne i zewnętrzne wspierające rozwój OZE (program „Czyste powietrze”) i wymianę pieców
- dofinansowanie inwestycji dotyczących małej retencji
- dofinansowania zewnętrzne związane z rozszerzaniem oferty dla najmłodszych i seniorów (programy „Maluch+”, „Senior+”)

ZAGROŻENIA

- starzenie się społeczeństwa
- zmniejszający się udział mieszkańców w wieku kreatywnym
- brak wystarczających rozwiązań prawnych dotyczących polityki migracyjnej
- zmniejszający się dostęp do usług społecznych oraz infrastruktury ze względu na rosnącą gęstość zaludnienia
- ciągła potrzeba rozwoju infrastruktury edukacyjnej ze względu na wzrost liczby mieszkańców
- brak wystarczającej liczby miejsc w szkołach ponadpodstawowych dla wszystkich chętnych
- duże natężenie ruchu na drogach, głównie drodze krajowej nr 92, wpływające również na jakość powietrza atmosferycznego
- zmniejszenie terenów rolniczych oraz perspektyw na rozwój rolnictwa
- większy wybór oferty kulturalnej w Poznaniu
- bardziej rozwinięte usługi turystyczne w sąsiednich gminach (Poznań, Czerwonak, Pobiedziska)
- utrudniony dostęp do środków finansowych na realizację inwestycji i skorzystanie ze źródeł zewnętrznych
- zmiany w ustawodawstwie powodujące utratę dochodów do budżetu Gminy (np. zwolnienia z podatku)
- zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową
- zmiany klimatyczne powodujące ryzyko wystąpienia suszy, podtopień i powodzi

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY SWARZĘDZ

2

1. MISJA I WIZJA

Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 jest dokumentem, w którym zdiagnozowano aktualną sytuację społeczno-gospodarczą. Zwrócono uwagę zarówno na mocne strony, jak i obszary problemowe. W procesie tworzenia i realizacji strategii istotne jest również określenie misji i wizji. Są to dwa elementy strategii ukazujące najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które przyświecają władzom gminy i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje również na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedzi na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Dlaczego? Co jest naszym priorytetem?

Z kolei wizja to obraz gminy, który będzie efektem realizacji podejmowanej strategii. Ukazuje Gminę Swarzędz w perspektywie strategicznej – do 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych przez samorząd celów.

Uwzględniając przyjęte założenia misja Gminy Swarzędz brzmi:

Gmina Swarzędz miejscem otwartym na ludzi i świat – bądź z nami, by tworzyć gminę przyjazną, aktywną i bezpieczną.

Z kolei wizja brzmi:

Gmina Swarzędz to gmina otwarta na mieszkańców, przyjazna, bezpieczna i rozwijająca się, wspierająca aktywność społeczności lokalnej, przedsiębiorców i inwestorów, łącząca historię i tradycję z nowoczesnością oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.

Kapitał ludzki i kapitał społeczny są w dzisiejszych czasach podstawowym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszą wartością Gminy Swarzędz jest więc społeczność tworząca Gminę, a przede wszystkim jej mieszkańcy, dla których odpowiednio do ich potrzeb, należy zapewnić wysokiej jakości usługi społeczne oraz atrakcyjną przestrzeń publiczną. Tym samym Gmina będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, otwartym na wszystkie grupy społeczne oraz wspierającą ich aktywność. Ważnym elementem rozwoju Gminy są również przedsiębiorcy, których Gmina będzie wspierać w prowadzeniu działalności gospodarczej, a także środowisko przyrodnicze wraz z jego walorami turystyczno-rekreacyjnymi. Z tego względu Gmina Swarzędz będzie dążyć do poprawy stanu środowiska oraz wdrażać rozwiązania proekologiczne, aby zwiększyć jakość życia w Gminie oraz przeciwdziałać skutkom zmian klimatu. Aktywność mieszkańców wspierana będzie również poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług z zakresu kultury i sportu. Buduje to również tożsamość lokalną i sprzyja integracji mieszkańców.

2. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE PRZESTRZENNYM, GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Swarzędz, jej sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu Gminy opisanego w wizji rozwoju określono 3 cele strategiczne, którymi są:

- CEL I: Rozwój przestrzenny zwiększający dostępność i spójność terytorialną
- CEL II: Rozwój gospodarczy wzmacniający konkurencyjność w regionie
- CEL III: Rozwój społeczny wspierający aktywność mieszkańców

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:		
CEL I: Rozwój przestrzenny zwiększający dostępność i spójność terytorialną	CEL II: Rozwój gospodarczy wzmacniający konkurencyjność w regionie	CEL III: Rozwój społeczny wspierający aktywność mieszkańców
CELE OPERACYJNE:		
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej	2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego	3.1. Rozwój aktywności fizycznej wśród mieszkańców
1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego	2.2. Wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji w gospodarce Gminy	3.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i oferty kulturalnej
1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego	2.3. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej	3.3. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży
1.4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej	2.4. Intensyfikowanie działań promocyjnych Gminy	3.4. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cele strategiczne Gminy Swarzędz odwzorowują obszary rozwojowe w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Podstawą do podejmowania działań w sferze gospodarczej i społecznej powinno być racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz ochrona ładu przestrzennego. Z kolei zadania realizowane w zakresie infrastruktury technicznej będą podstawą do realizacji zadań w sferze gospodarczej, rozwoju usług społecznych, a także pozytywnie wpłyną na poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Cele osiągnięte w ramach sfery społecznej i gospodarczej wpłyną również na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

CEL STRATEGICZNY I: ROZWÓJ PRZESTRZENNY ZWIĘKSZAJĄCY DOSTĘPNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ TERYTORIALNĄ

1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej

1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego

1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego

1.4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej

Podstawą do zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców jest stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku. Ład przestrzenny uwzględnia bowiem w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Dlatego też, stanowi on niezbędny element zrównoważonego rozwoju.

Szkieletem każdego układu przestrzennego jest sieć dróg i od jej organizacji zależą warunki obsługi mieszkańców oraz funkcjonowanie podmiotów gospodarczych, a walory przyrodnicze, architektura, układ urbanistyczny, zieleń, placówki obsługi i poziom bezpieczeństwa decydują o atrakcyjności miejsca zamieszkania.

Gmina Swarzędz ze względu na położenie w aglomeracji poznańskiej charakteryzuje się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną. Droga krajowa nr 92 stanowi główny szlak komunikacyjny łączący Gminę Swarzędz z Miastem Poznaniem. Poprzez swój przebieg stanowi ona jednak barierę przestrzenną dla funkcjonowania całej Gminy, utrudnia przemieszczanie się mieszkańców pomiędzy jej północną a południową częścią oraz powoduje nierównomierny rozwój usług społecznych. Na skutek dynamicznych procesów suburbanizacji zaczynają pojawiać się również problemy z dostępnością usług publicznych, zapewnieniem równomiernego rozwoju infrastruktury technicznej i estetyką przestrzeni.

Cel strategiczny I zakłada więc stworzenie atrakcyjnej przestrzeni, która zwiększałaby dostępność i spójność terytorialną, a przy tym poprawiała atrakcyjność Gminy do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Osiągnięty on będzie poprzez poprawę dostępności komunikacyjnej, podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprawę spójności zagospodarowania przestrzennego oraz estetyki przestrzeni publicznej.

Istotnym jego elementem jest stworzenie funkcjonalnego i spójnego układu drogowego, który zwiększyłby dostępność komunikacyjną do różnych części Gminy i był kompatybilny z układem dróg aglomeracji poznańskiej, a także poprawiłby poziom bezpieczeństwa na drogach. Dodatkowo zakłada się wzrost wykorzystania roweru i komunikacji publicznej, jako środka transportu poprzez utworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych i dostosowanie lokalnego systemu publicznej komunikacji autobusowej do potrzeb mieszkańców.

Z drugiej strony ważne jest prowadzenie spójnej polityki przestrzennej, która poprawiłaby funkcjonalność, dostępność i estetykę przestrzeni publicznych. Z tego względu niezbędnym staje się aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które uporządkują przestrzeń Gminy. Jednym z działań jest również stworzenie spójnego systemu zieleni w Gminie połączonego z innymi obszarami zieleni w aglomeracji poznańskiej oraz rewitalizacja śródmieścia. Pozostałe działania realizowane w ramach powyższych celów operacyjnych przedstawia poniższa tabela.

CEL STRATEGICZNY I: ROZWÓJ PRZESTRZENNY ZWIĘKSZAJĄCY DOSTĘPNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ TERYTORIALNĄ			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej	- Budowa tunelu pod torami kolejowymi w rejonie ul. Tabaki - Budowa obwodnicy Swarzędza na osi północ-południe - Budowa tunelu pod torami kolejowymi w ul. Swarzędzkiej w Kobylnicy - Budowa bezkolizyjnego wiaduktu nad drogą krajową nr 92 na skrzyżowaniu przy ul. Kirkora z Poznańską - Stworzenie spójnej sieci dróg z węzłami przesiadkowymi w Swarzędzu, Kobylnicy i Paczkowie - Współpraca ze związkami międzygminnymi i stowarzyszeniami w ramach poprawy dostępności przestrzennej Gminy - Kładzenie nacisku na szczegółowe określanie projektu i zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji oraz infrastruktury technicznej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego - Utworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych łączących wszystkie miejscowości oraz ułatwiających przemieszczanie się na osi północ-południe - Połączenie sieci ścieżek rowerowych Gminy Swarzędz z Poznaniem - Dostosowanie lokalnego systemu publicznej komunikacji autobusowej do potrzeb mieszkańców Gminy	- poprawa stopnia skomunikowania Gminy między częścią północną i południową - zmniejszenie natężenia ruchu drogowego na głównych ciągach komunikacyjnych - zwiększenie stopnia przepustowości dróg - skrócenie czasu dojazdu do Poznania - poprawa spójności dróg - zwiększenie stopnia rowerowego skomunikowania Gminy oraz integracja przestrzenna Gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym - zmniejszenie natężenia ruchu drogowego poprzez zastąpienie komunikacji samochodowej komunikacją rowerową - ograniczenie emisji spalin i innych szkodliwych związków do powietrza - ograniczenie hałasu pochodzącego z ruchu drogowego na terenie miasta	- długość rozbudowanych dróg (km) - czas dojazdu do poszczególnych miejscowości (min) - liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających szczegółowe zapisy dotyczące systemu komunikacji (szt.) - długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km) - długość linii autobusowych (km) - liczba przystanków autobusowych na terenie Gminy (szt.) - średnia liczba kursów autobusowych w ciągu dnia (szt.)

1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego	• Wzmocnienie współpracy z zarządcami dróg wyższej kategorii w zakresie rozbudowy dróg • Bieżąca realizacja założonych inwestycji drogowych oraz ich aktualizacja • Opracowanie koncepcji organizacji ruchu na drogach o największym natężeniu ruchu • Uporządkowanie miejsc parkingowych oraz zmiana organizacji ruchu, w szczególności w obrębie miasta • Objęcie monitoringiem miejsc szczególnie niebezpiecznych • Rozbudowa oświetlenia ulicznego • Uzupelnienie brakujących części chodników • Usuwanie barier architektonicznych na drogach, w szczególności poprzez tworzenie podjazdów, sygnalizacji świetlnej	• rozbudowa sieci drogowej na terenie Gminy • poprawa stanu jakości dróg na terenie Gminy • zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie Gminy • poprawa bezpieczeństwa pieszych poprzez rozbudowę oświetlenia i chodników przy kluczowych odcinkach dróg • poprawa estetyki przestrzeni • stała kontrola dróg i kluczowych miejsc na terenie Gminy poprzez punkty monitoringu miejskiego • zmniejszenie liczby wypadków drogowych • zwiększenie poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców Gminy	• długość rozbudowanych dróg (km) • liczba wypadków na drogach (szt.) • średni dobowy ruch pojazdów samochodowych na głównych odcinkach dróg (szt.) • długość dróg z przeprowadzoną zmianą organizacji ruchu (km) • liczba wybudowanych punktów oświetleniowych (szt.) • liczba powstałych punktów monitoringu (szt.) • długość wybudowanych chodników (km) • liczba usuniętych barier architektonicznych (szt.)
1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego	• Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględniająca różny potencjał rozwojowy poszczególnych części Gminy • Sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu objęcia nimi jak największego obszaru Gminy • Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju • Współpraca w zakresie planowania przestrzennego w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań i CBM • Poprawa jakości, funkcjonalności i dostępności istniejących przestrzeni publicznych • Zachowanie terenów zieleni, leśnych i rolnych, nie wymuszających konieczności inwestowania środków budżetowych	• zapobieganie negatywnym skutkom suburbanizacji • rozwój zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem ładu przestrzennego • opracowane planu budowy infrastruktury (sieć wodociągowa, sieć kanalizacyjna, sieć gazowa, drogi) na terenach planowanych inwestycji • zwiększenie funkcjonalności przestrzeni: możliwość załatwienia wszystkich podstawowych potrzeb życiowych w najbliższym otoczeniu i sprzyjanie budowie relacji międzyludzkich • zapewnienie spójności zagospodarowania przestrzennego terenu aglomeracji poznańskiej • przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska	• stopień aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (%) • stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego powierzchni Gminy (%) • liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju (szt.) • liczba podjętych inicjatyw w ramach współpracy metropolitalnej dotyczącej zagospodarowania przestrzennego (szt.) • powierzchnia przestrzeni publicznych dostępnych dla mieszkańców (ha) • powierzchnia zintegrowanych systemów zieleni (ha)

	w rozwój infrastruktury na tych terenach Stworzenie spójnego systemu zieleni integrującego obszary zielone miasta, tereny wiejskie Gminy oraz obszar aglomeracji poznańskiej	- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji - ochrona planistyczna najlepszych jakościowo gleb, umacnianie rolniczego charakteru terenów z rozwiniętą funkcją rolniczą	
1.4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej	- Rewitalizacja śródmieścia Swarzędza, w tym w szczególności remont nawierzchni rynku, remont i rozbudowa układu komunikacyjnego, poprawa estetyki elewacji budynków, rozbudowa sieci technicznej i oświetlenia - Rewitalizacja Wierzenicy, Wierzonki, Karłowic, Uzarzewa, w szczególności poprawa infrastruktury drogowej i aktywizacja mieszkańców - Wykorzystanie dostępnych miejsc będących własnością Gminy lub Skarbu Państwa w celu zagospodarowania i stworzenia przestrzeni publicznych dla mieszkańców	- poprawa jakości przestrzeni i ochrona ład przestrzennego w Gminie - zwiększenie atrakcyjności przestrzeni śródmieścia - ożywienie społeczno-gospodarcze terenu śródmieścia - poprawa organizacji ruchu komunikacyjnego i bezpieczeństwa w śródmieściu - poprawa atrakcyjności przestrzeni obszarów wiejskich - zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej i terenów zieleni	- stopień realizacji działań mających na celu rewitalizację śródmieścia Gminy (%) - liczba podjętych działań w ramach rewitalizacji terenów wiejskich (szt.) - powierzchnia przestrzeni publicznych dostępnych dla mieszkańców (ha)

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY WZMACNIAJĄCY KONKURENCYJNOŚĆ W REGIONIE

2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego

2.2. Wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji w gospodarce Gminy

2.3. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej

2.4. Intensyfikowanie działań promocyjnych Gminy

Gmina Swarzędz jest największą jednostką w powiecie poznańskim pod względem liczby ludności ze znaczącym rynkiem pracy i potencjałem gospodarczym. Gmina posiada również czynniki wzmocnienia konkurencyjności, takie jak położenie komunikacyjne, sąsiedztwo z Poznaniem, wykształcenie ludności, nowoczesna gospodarka, czy atrakcyjne dla rekreacji środowisko przyrodnicze. Atutem Gminy są walory przyrodnicze, które mogą przyciągnąć inwestorów, nowych przedsiębiorców i turystów. Przemawia to za podjęciem działań w kierunku wzmocnienia znaczącego miejsca Gminy Swarzędz w aglomeracji poznańskiej.

Gmina dysponuje cennymi walorami i zasobami przyrodniczymi, które należy chronić, a z drugiej strony udostępniać dla celów edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych. Rozwój społeczno-gospodarczy powinien opierać się bowiem na zasadach zrównoważonego rozwoju. Oznacza on dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska. Inaczej mówiąc, zapewnienie takiej skali działalności gospodarczej, która nie będzie powodować negatywnych konsekwencji ujawniających się w środowisku. Z tego względu cel II zakłada poprawę stanu i jakości środowiska przyrodniczego, w szczególności poprawę czystości wód powierzchniowych oraz powietrza atmosferycznego, rozwój terenów zieleni i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu w oparciu o nowoczesne rozwiązania i istniejące zasoby. Istotnym działaniem w ramach powyższego celu jest poprawa czystości wód Jeziora Swarzędzkiego, które jest atrakcyjnym miejscem do rekreacji i wypoczynku. Obydwa elementy: rozwój gospodarczy i poprawa stanu środowiska stanowiąc będą źródło systematycznego podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Realizując powyższy cel strategiczny ważne jest również prowadzenie działań promocyjnych, które upubliczniłyby walory przyrodnicze oraz istniejący potencjał gospodarczy, tj. wspieranie istniejących produktów turystycznych lub udział Gminy we wspólnych akcjach promocyjnych z podmiotami zewnętrznymi. Efektem powyższych działań będzie uzyskanie kolejnych impulsów rozwojowych m.in. w ramach działań kooperacyjnych i procesów deglomeracyjnych Poznania zapewniając również komplementarność rozwoju względem Poznania.

Pozostałe działania realizowane w ramach powyższych celów operacyjnych przedstawia poniższa tabela.

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY WZMACNIAJĄCY KONKURENCYJNOŚĆ W REGIONIE			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego	• Poprawa czystości wód powierzchniowych Doliny Cybiny i Głównej, w szczególności Jeziora Swarzędzkiego poprzez oddzielenie kanalizacji sanitarnej od deszczowej oraz wyznaczenie i oczyszczenie fragmentu jeziora na kąpielisko • Rewitalizacja i rozbudowa pasów zieleni izolacyjnej • Kontynuacja programu rozbudowy sieci kanalizacyjnej • Prowadzenie monitoringu stanu środowiska we współpracy z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska • Kontynuacja programu dofinansowań do wymiany źródeł ciepła na proekologiczne w budynkach mieszkalnych • Wymiana źródeł ciepła w budynkach komunalnych • Stopniowe wykonywanie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej • Wygospodarowanie miejsc dla tworzenia stacji ładowania pojazdów elektrycznych • Rozwój komunikacji miejskiej w kierunku elektromobilności • Rozwój floty samochodowej Gminy o pojazdy zeroemisyjne • Kształtowanie świadomości i postaw proekologicznych wśród mieszkańców przez organizację wydarzeń i imprez proekologicznych oraz social media, prasę i inne środki przekazu • Tworzenie programów międzygminnych i współpraca ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań w obszarze ochrony środowiska	• zwiększenie atrakcyjności Jeziora Swarzędzkiego i umożliwienie jego wykorzystania w kierunku rekreacyjnym • poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych • zwiększenie ilości wody zatrzymywanej na terenie Gminy • zwiększenie ilości odprowadzonych ścieków systemem kanalizacji sanitarnej • łagodzenie skutków zmian klimatycznych • stała kontrola jakości powietrza atmosferycznego, wpływająca również na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców • ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery z tradycyjnych źródeł ciepła • zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła • zmniejszenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłów PM 2,5, PM 10 oraz emisji CO₂ • poprawa efektywności energetycznej budynków • rozwój elektromobilności • zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców • poprawa warunków życia i stanu zdrowia mieszkańców	• udział oczyszczonej powierzchni Jeziora Swarzędzkiego (%) • długość pasów zieleni izolacyjnej (km) • liczba mieszkańców przyłączonych do sieci kanalizacyjnej (os.) • liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego PM10 (dni) • kwota udzielonych dotacji na wymianę pieców (zł) • liczba budynków użyteczności publicznej z przeprowadzoną termomodernizacją (szt.) • liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy (szt.) • liczba zakupionych autobusów niskoemisyjnych (szt.) • liczba pojazdów zeroemisyjnych w posiadaniu Gminy (szt.) • liczba przeprowadzonych wydarzeń proekologicznych w ciągu roku (szt.) • liczba podjętych działań w ramach współpracy metropolitalnej (szt.)

2.2. Wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji w gospodarce Gminy	• Dostosowanie obiektów sportowych i turystycznych do wzrastających potrzeb i wymagań mieszkańców • Rozbudowywanie bazy sportowo-rekreacyjnej, szczególnie w południowej części Gminy • Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i sportowej przy Jeziorze Swarzędzkim (m.in. przystań, plaża miejska) • Zwiększenie atrakcyjności turystycznej rzek Cybiny i Główniej • Uspójnienie systemu ścieżek rowerowych na terenach rekreacyjnych, w szczególności kontynuacja budowy ścieżki rowerowej wokół Jeziora Swarzędzkiego i wzdłuż Doliny Cybiny do Uzarzewa • Współpraca z Nadleśnictwem Babki i Zakładem Lasów Poznańskich w celu uatrakcyjnienia i zwiększenia dostępu do lasów • Wsparcie i promocja prywatnych podmiotów działających w obszarze turystyczno-sportowo-rekreacyjnym • Rozwój inicjatyw gastronomicznych i hotelarskich wspierających rozwój turystyczno-sportowo-rekreacyjny	• poprawa oferty turystycznej i rekreacyjnej Gminy • zwiększenie atrakcyjności turystycznej (rekreacyjnej) Gminy • poprawa aktywności fizycznej mieszkańców • zwiększenie poziomu uczestnictwa w rekreacji mieszkańców Gminy • stworzenie nowego rowerowego szlaku turystycznego na terenie Gminy • poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych • poszerzenie bazy hotelowej i gastronomicznej • poprawa konkurencyjności Gminy w aglomeracji poznańskiej	• liczba nowych i modernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych (szt.) • powierzchnia zagospodarowanego terenu sportowo-rekreacyjnego przy Jeziorze Swarzędzkim (ha) • długość wybudowanych ścieżek rowerowych na terenach rekreacyjnych (km) • liczba podjętych działań w ramach współpracy z Nadleśnictwem Babki i Zakładem Lasów Poznańskich (szt.) • liczba podjętych działań w ramach wsparcia prywatnych podmiotów (szt.) • liczba podjętych działań w ramach wsparcia inicjatyw gastronomicznych i hotelarskich (szt.)
2.3. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej	• Wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej i lokalizacji inwestycji • Tworzenie nowych programów wsparcia dla przedsiębiorców • Rozwój sieci kontaktów i partnerstwa z lokalnymi przedsiębiorcami i stowarzyszeniami w celu pogłębiania współpracy • Pielęgnowanie tradycji swarzędzkiego meblarstwa, wsparcie rzemiosła	• zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy • promocja istniejących terenów inwestycyjnych wśród inwestorów (z terenu Gminy oraz z zewnątrz) • zwiększenie liczby nowych inwestycji (napływ nowego kapitału inwestycyjnego) na teren Gminy • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy • spadek bezrobocia wśród mieszkańców • zwiększenie atrakcyjności Gminy pod względem tworzenia oferty dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców	• powierzchnia terenów aktywizacji gospodarczej wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (ha) • liczba utworzonych programów wsparcia dla przedsiębiorców (szt.) • liczba podjętych działań w ramach współpracy w lokalnymi przedsiębiorcami i stowarzyszeniami (szt.) • liczba podjętych działań w ramach wsparcia rzemiosła (szt.)

2.4. Intensyfikowanie działań promocyjnych Gminy	• Współpraca z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami, których Gmina jest członkiem • Wspieranie istniejących produktów turystycznych i tworzenie nowych • Promocja Swarzędzkiego Szlaku Meblowego • Zdefiniowanie punktów informacji turystycznej • Rozwój informacji wizualnej • Promocja wydawnictw na temat Gminy • Udział Gminy we wspólnych akcjach promocyjnych z podmiotami zewnętrznymi	• zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną i rekreacyjną Gminy wśród mieszkańców, odwiedzających jednodniowych i turystów • zwiększenie świadomości walorów turystycznych i rekreacyjnych wśród mieszkańców Gminy, odwiedzających jednodniowych i turystów • zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców w „życiu gminy”, dzięki udostępnianiu informacji w mediach społecznościowych • zwiększenie poziomu uczestnictwa społeczności w wydarzeniach o różnym charakterze, dzięki dostępności informacji	• liczba podjętych działań promocyjnych w ramach współpracy z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami (szt.) • liczba podjętych działań w ramach wsparcia produktów turystycznych (szt.) • liczba utworzonych punktów informacji turystycznej (szt.) • liczba podjętych działań w ramach promocji wydawnictw literackich (szt.)
--	---	--	--

CEL STRATEGICZNY III: ROZWÓJ SPOŁECZNY WSPIERAJĄCY AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

3.1. Rozwój aktywności fizycznej wśród mieszkańców

3.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i oferty kulturalnej

3.3. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży

3.4. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym

Czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest również rozwój oferty sportowej, kulturowej, edukacyjnej i innych usług społecznych. W Gminie Swarzędz, podobnie jak w całym kraju, obserwuje się starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym corocznie się zwiększa i w najbliższym okresie może przewyższyć liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne adresowane dla seniorów. Dodatkowo zauważalny jest stały napływ nowych mieszkańców, co skutkuje potrzebą rozbudowy infrastruktury i oferty kulturalnej oraz bazy sportowo-rekreacyjnej. Zmieniająca się sytuacja demograficzna oraz dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego nakazują również weryfikować sieć szkół i przedszkoli. Oferta społeczna powinna również odpowiadać na potrzeby każdej grupy społeczności gminnej: zawodowej, wiekowej, czy zróżnicowanej ze względu na płeć, sytuację rodzinną lub materialną, a także osób narażonych na wykluczenie społeczne. Poprawę jakości usług społecznych powinna również wspierać infrastruktura społeczna i techniczna uwzględniająca potrzeby osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością. Ważnym elementem do osiągnięcia celu jest również zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców w życiu Gminy.

Cel strategiczny III zakłada zatem działania w zakresie rozszerzenia oferty sportowej, kulturalnej, oświatowej, a także usług zapewniających wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania te mają na celu również kształtowanie postaw i zachowań międzyludzkich, budowanie tożsamości lokalnej, a także integrują wszystkich uczestników życia społecznego. Kapitał społeczny to przede wszystkim więzi międzyludzkie, stopień zaufania między nimi, a także umiejętność i chęć współdziałania. Wpływa to na jakość rządzenia w Gminie, zwiększa poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu Gminy, a także przyczynia się do ograniczenia patologii i wykluczenia społecznego.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli.

CEL STRATEGICZNY III: ROZWÓJ SPOŁECZNY WSPIERAJĄCY AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW			
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Rozwój aktywności fizycznej wśród mieszkańców	- Rozbudowa siłowni zewnętrznych i placów zabaw na terenie Gminy - Rozwój sieci stacji roweru miejskiego na terenie Gminy - Budowa toru jazdy na rolkach - Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze sportu - Wspieranie sportowców, w szczególności poprzez program stypendialny, przyznawanie nagród i wyróżnień sportowych - Organizowanie i wspieranie imprez sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy	- zwiększenie poziomu aktywności fizycznej mieszkańców - podniesienie jakości życia poprzez zwiększoną aktywność rekreacyjną - poprawa stanu zdrowia mieszkańców Gminy dzięki uczestnictwu w aktywności fizycznej - kształtowanie nawyku podejmowania aktywności fizycznej oraz podnoszenie sprawności fizycznej wśród dzieci i młodzieży - wspieranie rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży poprzez pełnienie pomocniczej roli w nawiązywaniu relacji społecznych oraz przeciwdziałaniu zjawiskom patologicznym - poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego mieszkańców Gminy o charakterze sportowo-rekreacyjnym	- liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych i placów zabaw (szt.) - liczba stacji roweru miejskiego na terenie Gminy (szt.) - liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze sportu wspieranych przez Gminę (szt.) - kwota przyznanego wsparcia dla sportowców (zł) - liczba zorganizowanych imprez sportowych w ciągu roku (szt.)
3.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i oferty kulturalnej	- Rozbudowa infrastruktury i oferty kulturalnej dla mieszkańców - Organizacja imprez kulturalnych integrujących mieszkańców - Wzmocnienie współpracy z organizacjami integrującymi działania lokalne (m.in. OSP, NGO, instytucje kultury, placówki oświatowe) - Organizacja kina letniego - Utworzenie szlaku turystycznego w uwzględnieniem historii i tradycji Gminy - Przeniesienie filii Biblioteki Publicznej w Zalasewie do nowej lokalizacji - Stworzenie książkomatu przy Bibliotece Publicznej w Swarzędzu - Budowa świetlic wiejskich w miejscowościach, które nie posiadają takich obiektów - Rozwój oferty kulturalnej dla świetlic wiejskich	- poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców o charakterze kulturalnym - zwiększanie poziomu wiedzy mieszkańców, rozwijanie pasji, zainteresowań - integracja i aktywizacja mieszkańców różnych grup wiekowych - rozwój wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Gminy - wzmacnianie tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców - promocja Gminy na zewnątrz	- liczba wydarzeń kulturowych zorganizowanych przez Gminę w ciągu roku (szt.) - liczba wydarzeń współorganizowanych z organizacjami (szt.) - liczba przeprowadzonych wydarzeń w ramach kina letniego (szt.) - długość szlaku turystycznego na terenie Gminy (km) - liczba przeprowadzonych wydarzeń kulturowych w świetlicach wiejskich (szt.)

3.3. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży	• Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży • Dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy • Dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do sytuacji demograficznej oraz układu osadniczego Gminy • Modernizacja i rozbudowa szkół • Tworzenie klubów młodzieżowych • Ciągły rozwój obszaru IT w szkołach	• poprawa warunków nauczania w szkołach podstawowych • umożliwienie kontynuacji ścieżki edukacyjnej w lepszych uczelniach dzięki dobrym wynikom egzaminów, wynikającym z wdrożenia oferty zajęć pozalekcyjnych • dopasowanie (dostosowanie) form i kierunków kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy	• liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych (szt.) • liczba zmodernizowanych pomieszczeń szkolnych (szt.) • liczba utworzonych klubów młodzieżowych (szt.) • średnie wyniki nauczania w szkołach (%)
3.4. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	• Budowa Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów • Powstanie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych • Dostosowanie do obecnych standardów Środowiskowego Domu Samopomocy • Uruchomienie Punktu Wsparcia i Informacji dla Cudzoziemców mieszkających w Gminie Swarzędz • Podejmowania działań w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu seniorów i dzieci z rodzin wieloprotblemowych • Powstanie Zakładu Aktywności Zawodowej • Tworzenie domów sąsiedzkich • Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym • Uruchomienie wolontariatu dla potrzebujących oraz angażowanie ludzi chętnych do pomocy • Identyfikacja i eliminacja barier architektonicznych utrudniających przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym w budynkach użyteczności publicznej • Wsparcie noclegowni dla bezdomnych • Promocja kampanii społecznych wśród mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej • Upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców	• dopasowanie oferty usług do zmieniającej się struktury demograficznej • walka z marginalizacją seniorów, włączenie społeczne osób starszych • poprawienie jakości życia poprzez nowe możliwości spędzania czasu wolnego przez seniorów i zapewnienia oferty dostosowanej do wieku i interesów tych osób • integracja osób starszych, możliwość spędzania czasu wolnego z osobami o podobnym wieku i zainteresowaniach • realizacja polityki krajowej nastawionej na wsparcie rodzin i osób starszych oraz niesamodzielnych • zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach • poprawa jakości życia i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością • zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów z powodu problemów zdrowotnych dzięki wcześniejszemu wykryciu chorób w ramach badań profilaktycznych	• liczba korzystających z Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów (os.) • liczba korzystających z Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (os.) • stopień dostosowania Środowiskowego Domu Samopomocy do obecnych standardów (%) • liczba cudzoziemców korzystających z punktu wsparcia (os.) • liczba podjętych działań w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności (szt.) • liczba utworzonych domów sąsiedzkich (szt.) • liczba mieszkańców objętych programami aktywizacji zawodowej i społecznej (os.) • liczba wolontariuszy na terenie Gminy (os.) • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych (szt.) • liczba bezdomnych korzystających z noclegowni (os.) • liczba przeprowadzonych badań profilaktycznych (szt.)

3. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY SWARZĘDZ

Gmina Swarzędz jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego. Zlokalizowana jest w powiecie poznańskim. Od zachodu graniczy bezpośrednio z głównym ośrodkiem aglomeracji poznańskiej – Miastem Poznań, od północy z gminą Czerwonak, od wschodu z gminą Pobiedziska, od południowego wschodu z gminą Kostrzyn oraz od południa z gminą Kleszczewo. Powierzchnia Gminy Swarzędz wynosi blisko 102,0 km². Na jej terenie znajduje się Miasto Swarzędz, które stanowi około 8% całkowitej powierzchni jednostki oraz 20 sołectw stanowiących obszar wiejski Gminy.

Siedzibą Gminy jest Miasto Swarzędz będące nadrzędną jednostką osadniczą Gminy, stanowi jej wiódący obszar zurbanizowany. Pełni m.in. funkcje mieszkaniowe, usługowe oraz administracyjne. Na jej terenie znajduje się większość gminnej infrastruktury użyteczności publicznej, w tym m.in. Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna, Centrum Usług Społecznych, szkoły, przedszkola, żłobki. Na strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta wpływa również jego układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków. Wymagania odnośnie tego obszaru obejmują przede wszystkim ochronę istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakazy zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów urbanistycznych i eliminowanie uciążliwości komunikacyjnych.

W pozostałych jednostkach osadniczych Gminy, szczególnie w jej południowej części, zauważa się szybki rozwój budownictwa mieszkaniowego. Na terenie całej Gminy charakterystyczne jest znaczne przemieszanie funkcji, szczególnie mieszkaniowej z działalnością gospodarczą. Funkcja rolnicza dominuje w rejonie wsi: Kruszewnia, Garby, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Puszczykowo Zaborze oraz Uzarzewo, Karłowice, Wierzonka, Wierzenica i Łowęcin, z funkcją mieszkaniową i turystyczno-rekreacyjną jako funkcjami uzupełniającymi. Natomiast potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji dostrzega się w miejscach o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych, tj. w Wierzenicy, Wierzonce, Uzarzewie oraz w Gruszczynie – w sąsiedztwie dolin rzek Główniej i Cybiny.

Zjawisko suburbanizacji w Powiecie Poznańskim ma duże znaczenie w kształtowaniu struktury przestrzennej Gminy Swarzędz. Suburbanizacji, czyli proces przenoszenia się ludności z centralnych obszarów miast na peryferia, jest efektem rosnącego zapotrzebowania na tereny pod zabudowę mieszkaniową, które oferują większą przestronność, lepszą jakość życia oraz bliskość do terenów zielonych. W powiecie poznańskim ten proces jest szczególnie intensywny, ponieważ znajduje się on w bezpośrednim sąsiedztwie z rdzeniem aglomeracji poznańskiej – Miastem Poznań, które jest jednym z najważniejszych ośrodków miejskich w Polsce, w którym dostrzega się również najbardziej dynamiczne procesy suburbanizacji w kraju. Zjawisko suburbanizacji w Gminie Swarzędz jest wyraźnie widoczne, zwłaszcza w kontekście dynamicznego rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz rosnącej liczby mieszkańców. Bliskość do Poznania, dobre połączenia komunikacyjne oraz rozwijająca się infrastruktura mieszkaniowa sprawiają, że Gmina staje się popularnym celem dla osób poszukujących spokojniejszego miejsca do zamieszkania, przy jednoczesnym zachowaniu łatwego dostępu do oferty usługowej i zawodowej stolicy województwa.

W związku z rosnącą liczbą mieszkańców, istotne staje się dalsze rozwijanie zabudowy mieszkaniowej wraz z towarzyszącą funkcją usługową, szczególnie w rejonach wiejskich, gdzie przewiduje się intensyfikację zabudowy, zwłaszcza jednorodzinnej oraz wielorodzinnej w pobliżu Swarzędza. Równocześnie rozwój stref aktywności gospodarczej, w tym terenów przeznaczonych pod przemysł, usługi dodatkowo przyciąga nowych mieszkańców, którzy szukają miejsc pracy w pobliżu swojego miejsca zamieszkania. Wzrost aktywności gospodarczej w Gminie wpływa więc na poprawę jakości życia jej mieszkańców, co jeszcze bardziej zachęca do osiedlania się w tej lokalizacji. Popyt na tereny pod zabudowę mieszkaniową jest zatem silnie związany z tymi procesami. Ważne jest jednak, aby rozwój ten odbywał się w sposób zrównoważony, z poszanowaniem terenów cennych przyrodniczo.

W granicach analizowanej jednostki znajdują się obszary cenne przyrodniczo. Północny obszar Gminy stanowi otulinę Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka (północny fragment sołectw Janikowo, Wierzenica, Wierzonka oraz Karłowice). Otulina nie jest, w rozumieniu art. 5 ust. 14 ww. ustawy, formą ochrony przyrody, lecz obszarem, na którym działalność człowieka nie może negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego. Przez środkową część Gminy przebiega Specjalny obszar ochrony siedlisk, który stanowi obszar natura 2000 i jest jedną z form ochrony przyrody. Jest to program sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej, którego celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważane są za cenne i zagrożone w skali całej Europy. W obrębie granic Gminy Swarzędz znajduje się 19 pomników przyrody. Podlegają ochronie ze względu na wiek oraz wielkość, są to pomniki jednoobiektywne oraz wieloobiektywne, wśród występujących gatunków można wyróżnić: buk zwyczajny, dąb szypułkowy, gruszę pospolitą, lipę drobnolistną, modrzew europejski, platan klonolistny oraz sosnę pospolitą. Dodatkowo do części wschodniej granicy Gminy przylega Obszar chronionego krajobrazu Dolina Cybiny w Poznaniu. Należy mieć również uwagę korytarz ekologiczny, który stanowi istotny element systemu przyrodniczego, który zapewnia spójność przestrzenną, tworząc powiązania przyrodnicze oraz przyczynia się do prawidłowego funkcjonowania tych przestrzeni.

Układ komunikacyjny Gminy Swarzędz składa się z dróg gminnych, powiatowych, drogi wojewódzkiej nr 194 oraz drogi krajowej nr 92. Stanowi on podstawę rozwoju przestrzennego jednostki, wiążąc wszystkie jednostki osadnicze. Podstawę tworzy droga krajowa nr 92 przebiegająca przez środkową część Gminy, łącząc ją z Miastem Poznaniem. Wzdłuż tego ciągu komunikacyjnego nastąpił rozwój przemysłu i terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Podobne przeznaczenie uzyskały tereny położone przy drodze wojewódzkiej nr 194 w rejonie Bogucina, Kobylnicy i Janikowa. Z jednej strony przebieg drogi krajowej umożliwia rozwój struktury funkcjonalnej w tej części Gminy, a z drugiej stwarza barierę przestrzenną dla funkcjonowania całej jednostki. Na skutek przebiegu tej drogi przez centrum miasta nastąpił podział miasta na dwie części, co stworzyło utrudnienia komunikacyjne w przemieszczaniu się na osi północ-południe, uciążliwości hałasu komunikacyjnego, zwiększenie natężenia ruchu oraz zanieczyszczenia powietrza.

Ponadto przez teren Gminy przebiegają magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa) oraz linia kolejowa nr 353 (Poznań – Toruń – Olsztyn – Skandawa). Na jej obszarze znajdują się 4 przystanki kolejowe: Swarzędz, Paczkowo, Ligowiec (Janikowo) i Kobylnica. Dwa pierwsze umożliwiają mieszkańcom komunikację na odcinku Poznań – Września, natomiast kolejne zlokalizowane są na trasie Poznań – Gniezno.

Publiczny transport zbiorowy o charakterze użyteczności publicznej realizuje Swarzędzkie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. obejmuje transport wewnątrz Gminy oraz na podstawie porozumień międzygminnych do miejscowości: Tulce w Gminie Kleszczewo, Siekierki Wielkie w Gminie Kostrzyn, Pobiedziska oraz Miasta Poznania (połączenia do Ronda Śródką). Przez teren Gminy Swarzędz przebiegają trasy 4 linii autobusowych, których organizatorem transportu jest Miasto Poznań (ZTM) - 173, 323, 388 i 425. Szybki dojazd na trasie Swarzędz – Poznań zapewnia także Poznańska Kolej Metropolitalna. W dni robocze w godzinach szczytu pociągi kursują średnio co pół godziny, a czas dojazdu do dworca głównego w Poznaniu wynosi około 15 minut. Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonują trzy Zintegrowane Węzły Przesiadkowe: w Swarzędzu, Paczkowie i Kobylnicy. Każdy z nich składa się parking samochodowy, parking-wiata dla rowerów oraz przystanek Swarzędzkiej Komunikacji Autobusowej. Skoordinowanie ze sobą połączeń autobusów z połączeniami kolejowymi, daje możliwość sprawnego poruszania się zarówno w obrębie gminy, jak i całej metropolii poznańskiej.

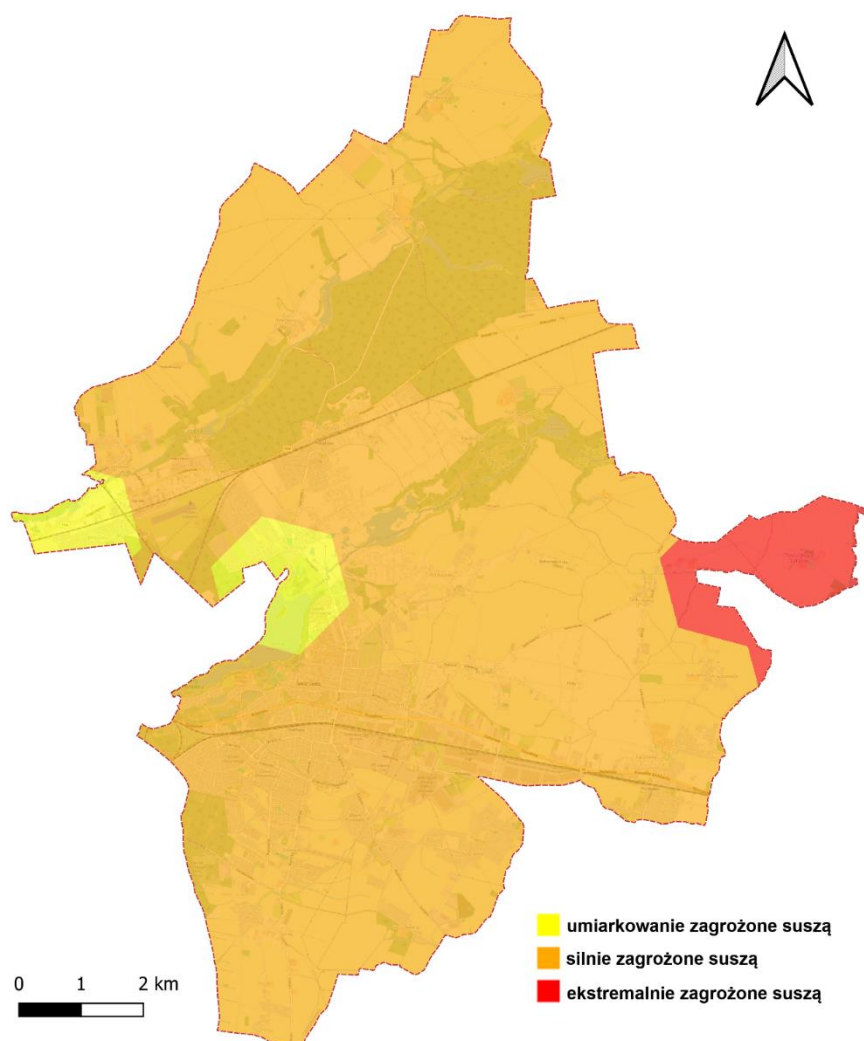
Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy musi uwzględniać występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Gmina Swarzędz znajduje się w dorzeczu Odry, w zlewni Warty. Sieć rzeczną tworzą głównie dopływy Warty: rzeka Główna, Cybina oraz Michałówka, które przebiegają przez teren gminy. W obszarze nieurbanizowanym większość drobnych cieków wodnych zostały sztucznie pogłębione, pełniąc funkcję części systemu melioracyjnego. Dodatkowo, ważnym elementem hydrologicznym gminy są zbiorniki wodne, w tym Jezioro Swarzędzkie oraz Jezioro Uzarzewskie, które wzbogacają krajobraz i mają znaczenie dla bilansu wodnego w regionie. Gmina Swarzędz (na podstawie map zagrożenia powodziowego sporządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi $p=1\%$;
- znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. b Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi $p=10\%$;
- nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. c Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne;
- nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. d Prawa wodnego, tj. pasie technicznym;
- znajduje się częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi $p=0,2\%$.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Swarzędz położona jest:

- w całości na terenie, gdzie występuje ekstremalne zagrożenie pod względem suszy atmosferycznej;
- w większości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej oraz jedynie na niewielkim obszarze słabo zagrożonym suszą rolniczą;
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- w większości na terenie umiarkowanie zagrożonym suszą hydrogeologiczną oraz częściowo (fragment wschodniego terenu Gminy: Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze) silnie zagrożonym suszą hydrogeologiczną.

Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy w łącznym zestawieniu w granicach Gminy Swarzędz występują trzy typy obszarów zagrożenia suszą. Niemal na całym terenie jednostki występują tereny silnie zagrożone suszą. Jedynie na niewielkim terenie, na północ od Jeziora Swarzędzkiego oraz w okolicach miejscowości Bogucin występują tereny umiarkowanie zagrożone suszą. Na niewielkim fragmencie we wschodniej części jednostki występują tereny ekstremalnie zagrożonym suszą.

Na terenie Gminy Swarzędz polityka przestrzenna do tej pory opierała się na zapisach zawartych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Swarzędz, przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Swarzędzu nr X/51/2011 z dnia 29 marca 2011 roku. Ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2021 roku Uchwałą NR XXXV/402/2021 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 23 marca 2021 r. Treść dokumentu potwierdza dominującą funkcję Gminy, jaką jest funkcja zaplecza mieszkaniowego dla aglomeracji poznańskiej. Cechuje ją również silne przekształcenie środowiska przyrodniczego. Postępujące procesy suburbanizacji sprawiają również, że na obszarach wiejskich następuje zanik tradycyjnego krajobrazu rolniczego na korzyść nowej zabudowy, często oderwanej od wiejskich struktur przestrzennych.

Obszar Gminy Swarzędz można podzielić na trzy wiodące strefy zagospodarowania:

- 1) strefa I – Północ,
- 2) strefa II – Centrum,
- 3) strefa III – Południe.

Różni je obecne i projektowane tempo przekształceń w strukturze przestrzennej, wynikające z uwarunkowań społecznych, gospodarczych i przyrodniczych.

Strefa I – Północ

Obejmuje sołectwa na północ od doliny rzeki Cybiny: Bogucin, Wierzenica, Wierzonka, Karłowice, Gruszczyn, Kobylnica, Janikowo Górne, Janikowo Dolne, północną część Uzarzewa oraz część miasta Swarzędza, w którego granicach administracyjnych leży Jezioro Swarzędzkie. Charakteryzuje się

umiarkowanym rozwojem społeczno-gospodarczym, na którym występują silne uwarunkowania środowiskowe i kulturowe (głównie część północna i południowa obejmująca dolinę rzeki Główniej, otulinę Puszczy Zielonki, tereny rolne i leśne, istniejące szlaki turystyczne, zabytkowe zespoły zabudowy, a także dolinę rzeki Cybiny) oraz zabudowa mieszana (część środkowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 194 i linii kolejowej relacji Poznań – Gniezno).

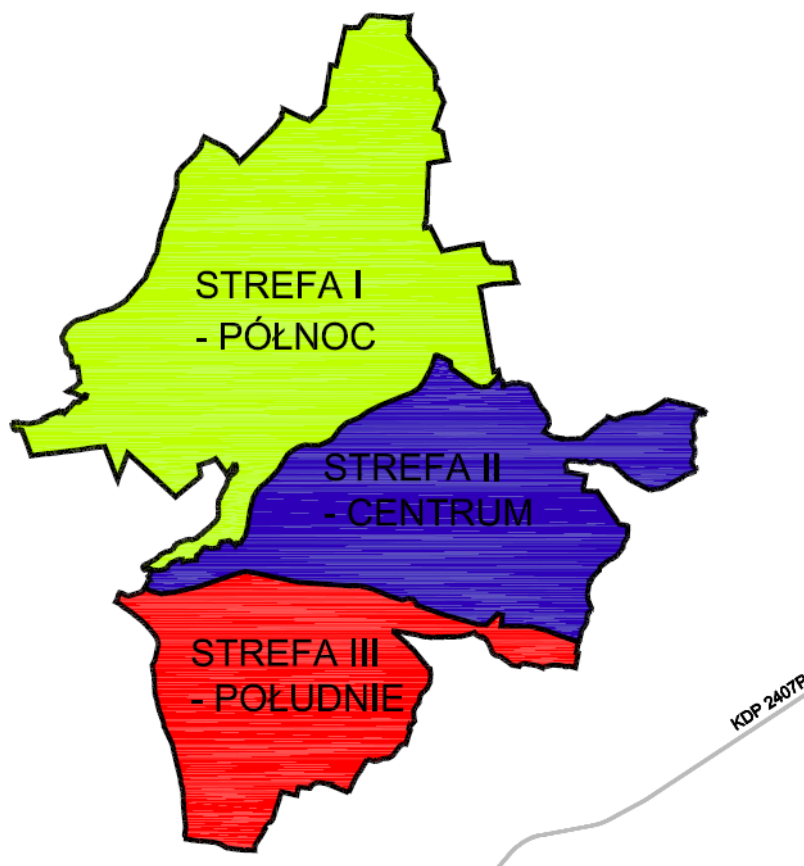
Strefa II – Centrum

Obejmuje obszar między doliną rzeki Cybiny a drogą krajową nr 92, tj. północna część miasta Swarzędza oraz sołectwa: Gortatowo, Sarbinowa, Puszczykowo Zaborze, Łowęcin, Sokolniki Gwiazdowskie, południową część Uzarzewa i północne części sołectw Jasin i Paczkowo. Cechuje się szybkim rozwojem społeczno-gospodarczym związanym z występowaniem terenów przeznaczonych pod aktywizację gospodarczą oraz zróżnicowanym charakterem zabudowy (przemieszcaniem funkcji mieszkalnej z gospodarczą i usługową).

Strefa III – Południe

Obejmuje tereny na południe od drogi krajowej nr 92, tj. południowa część miasta Swarzędza oraz sołectwa: Garby, Zalasewo, Kruszewnia, Rabowice oraz południowe części sołectw Jasin i Paczkowo. Jest to strefa o najszybszym rozwoju społeczno-gospodarczym, związanym głównie z przestrzenną ekspansją miasta Swarzędza, rozwojem budownictwa mieszkaniowego, a przy tym rosnącymi potrzebami w zakresie zaspokojenia potrzeb publicznych. Wzdłuż drogi krajowej nr 92 oraz w części wschodniej występują tereny aktywizacji gospodarczej związanej szczególnie z rozwojem parków technologicznych i logistycznych. Z kolei w zachodniej części strefy występują silne uwarunkowania przyrodnicze ograniczające rozwój na tym obszarze (dolina rzeki Michałówki).

Ryc. 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Swarzędz

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Swarzędz

Ryc. 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT

Struktura sieci osadniczej

- Granica Gminy Swarzędz
- tereny zabudowy
- tereny rolnicze
- tereny leśne
- składowiska odpadów
- tereny pod placami
- tereny roślinności krzewiastej
- tereny pod drogami
- tereny wód powierzchniowych
- tereny wyrobisk i zwałowsik
- pozostałe tereny niezabudowane
- tereny gruntów nieużytkowanych
- ogródki działkowe
- rzeki
- strumień, potok lub struga

Ośrodek lokalny

obszar rewitalizacji

Złóża

System powiązań przyrodniczych

- Korytarze ekologiczne
- Pomnik przyrody
- Otulina Parku Krajobrazowego
- Specjalne Obszary Ochrony

Główne korytarze i elementy sieci transportowych

- droga krajowa
- droga wojewódzka
- droga powiatowa
- droga gminna
- linia kolejowa
- szlaki rowerowe

Zagrożenie powodziowe

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 100 lat
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat

Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

- Urząd Miasta i Gminy
- Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu
- Swarzędzkie Centrum Historii i Sztuki
- Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie
- Skansen i Muzeum Pszczelarstwa
- zakład o dużym ryzyku występowania poważnej awarii przemysłowej
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Biblioteka Publiczna
- węzeł przesiadkowy
- stacja kolejowa
- Komisariat Policji
- Ośrodek Kultury
- PSZOK
- OZE

zabytki

linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia

Rurociąg "Przyjaźń"

stacje gazowe

Ustalenia i rekomendacje

- tereny predysponowane do zabudowy mieszkaniowej
- tereny aktywizacji gospodarczej
- tereny aktywizacji gospodarczej z wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi
- zalesienia
- tereny zieleni
- Obwodnica Aglomeracji Poznańskiej
- Obwodnica Swarzędza
- przebieg gazociągu

Ustalenia i rekomendacje

- 1 Planowana budowa szkoły
- 2 Rozbudowa szkoły wraz z termomodernizacją
- 3 Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej
- 4 Planowana budowa węzła przesiadkowego
- 5 Planowana lokalizacja agroturystyki

4. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych na szczęblu wojewódzkim. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego „Wielkopolska 2020+”, przyjęty uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r., jest nadrzędnym dokumentem planistycznym, który reguluje kwestie związane z planowaniem przestrzennym w regionie.

Według zapisów w nim zawartych Gmina Swarzędz zalicza się do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego - Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego. Składa się on z 45 jednostek gminnych o różnym statusie administracyjnym. Na podstawie analiz przeprowadzonych podczas delimitacji stwierdzono, że obszar ten wykazuje wewnętrzne zróżnicowanie pod względem intensywności procesów rozwojowych. W rezultacie podzielono go na trzy główne strefy. Pierwsza z nich to Poznań jako metropolia. Druga strefa obejmuje rdzeń obszaru metropolitalnego, który charakteryzuje się silnymi zjawiskami metropolitalnymi – powiat poznański. Trzecia strefa to strefa zewnętrzna, gdzie dominują użytki rolne i obszary cenne przyrodniczo, co znacząco wpływa na warunki urbanizacji oraz rozwój społeczno-gospodarczy. Rozwój polityki przestrzennej Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego został określony poprzez 7 celów. Są one spójne z celami zagospodarowania województwa oraz z ustaleniami Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego. Rekomendacje dla Gminy Swarzędz wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego POM dla wyznaczonych celów brzmią następująco:

- I. Rozwój funkcji metropolitalnych:
Obszar o wysokich predyspozycjach dla rozwoju funkcji:
 - wiedzy,
 - sportu i turystyki,
 - biznesu,
 - transportu.
- II. Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii:
Struktura zielonego pierścienia:
 - otulina Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka,
 - tereny otwarte - rolnicza przestrzeń produkcyjna,
 - tereny łąk i pastwisk,
 - kompleksy leśne i wyspy leśne,
 - tereny osadnicze.
- III. Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego:
Kluczowe elementy systemu przyrodniczego:
 - obszary węzłowe:
 - o obszary o randze europejskiej i krajowej:
 - obszar Natura 2000 PLH300038 Dolina Cybiny,
 - płaty leśne,
 - o obszary o randze regionalnej: brak,
 - o obszary o randze ponadlokalnej: brak,
 - o obszary o randze lokalnej: brak,
 - korytarze ekologiczne:
 - o korytarze dolin rzecznych:
 - regionalny korytarz Główna, Cybina,
 - lokalny korytarz Michałówka,
 - o korytarze lądowe:

- korytarze krajowe: Lasy Poznańskie - Dolina Warty, Lasy Poznańskie.

- IV. Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego:
 1. Sieć powiązań komunikacyjnych typu głównego:
 - odcinek drogi nr 92 klasy GP,
 - odcinek drogi nr 194 klasy G,
 - wewnętrzny pierścień drogowy klasy GP,
 - zewnętrzny pierścień drogowy bliskiego zasięgu – drogi klasy GP,
 - linie kolejowe nr: 3 (E20), 353, 394, 395.
 2. Sieć powiązań komunikacyjnych typu uzupełniającego: brak.
 3. Sieć powiązań komunikacyjnych typu podstawowego:
 - odcinek drogi nr 2489P klasy G,
 - drogi i odcinki dróg nr: 2407P, 2408P, 2410P, odcinek drogi 2489P klasy Z,
 - obwodnica drogowa miejscowości Swarzędz.
- V. Rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego:
 1. Strefy funkcjonowania transportu zbiorowego:
 - strefa II obsługi kolejną o częstotliwości połączeń co 30 minut.
 2. Węzły przesiadkowe: Kobylnica, Swarzędz.
 3. Stacje i przystanki:
 - istniejące stacje: Kobylnica, Ligowiec, Paczkowo, Swarzędz,
 - planowane: Jasin, Nowa Wieś Poznańska, Uzarszewo.
- VI. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego:
 1. Strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody:
 - 10 ujęć Gruszczyń.
 2. Główne zbiorniki wód podziemnych:
 - nr 143 Subzbiornik Inowrocław – Gniezno,
 - nr 144 Dolina kopalna Wielkopolska
 3. Elementy systemu infrastruktury technicznej:
 - ropociąg tranzytowy „Przyjaźń”,
 - linia elektroenergetyczna 220 kV Czerwonak – Konin,
 - linia elektroenergetyczna 110 kV Czerwonak – Pobiedziska,
 - linia elektroenergetyczna 110 kV Karolin – Swarzędz – Kleszczewo/Nekla,
 - GPZ,
 - gazociągi wysokiego ciśnienia DN 500, DN 300, DN 150, DN 80,
 - 2 SRP I^o,
 - 2 stacje pomiarowe,
 - gazociągi kopalniane.
 4. Obiekty i kompleksy wojskowe: brak
- VII. Rozwój efektywnych struktur osadniczych:

Strefy poznańskiego obszaru metropolitalnego:

 - rdzeń - strefa procesów metropolizacji,
 - zielony pierścień metropolii (północna część gminy).

Oprócz tego Gmina Swarzędz zalicza się do 6 innych obszarów interwencji: Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych, Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy, Obszary cenne przyrodniczo, Obszary ochrony krajobrazów kulturowych, Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych. Przeprowadzona analiza dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Swarzędz, które przedstawiono poniżej.

Tabela 2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Swarzędz

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych,
- zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją,
- wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy,
- utrzymanie terenów zieleni, parków, ogrodów działkowych oraz zwiększenie ich powierzchni przez włączenie do nich pasów terenów przy strumieniach,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie rodzimej roślinności z uwzględnieniem lokalnych warunków siedliskowych,
- maksymalne zachowanie roślinności wysokiej przy realizacji terenów parków, zieleńców itp.,
- przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy,
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, w tym rozwój korytarzy ułatwiających przewietrzanie (redukcja smogu i obniżenie temperatury),
- tworzenie nowych oraz powiększenie już istniejących obszarów zielonych blisko obszarów mieszkaniowych (parki i skwery „kieszonkowe”),
- dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy,
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez utrzymanie wód powierzchniowych, cieków, oczek wodnych z zakazem ich zabudowania oraz uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwację urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp.
- wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ciągów pieszych, rowerowych i szlaków turystycznych oraz budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej, w tym dla terenów zieleni urządzonej preferuje się stosowanie przepuszczalnych nawierzchni naturalnych,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- zachowanie krajobrazu wsi i małego miasta przez:
 - ograniczenie zrastania (scalania) terenów zabudowy i powstawania zbyt wielkich układów (przestrzenne wyodrębnianie terenów mieszkaniowych w ramach obszaru),
 - ograniczenie form zabudowy oraz wysokości zabudowy,
 - ustalenie hierarchii przestrzeni na terenach mieszkaniowych w ramach obszaru,
 - nawiązującej do układu urbanistycznego małego miasta,
 - ustalenie zakazu dla lokalizacji przemysłowych ferm tuczu zwierząt w sąsiedztwie planowanej i istniejącej zabudowy mieszkaniowej,
 - ustalenie obowiązku oddzielenia pasami zieleni terenów parków przemysłowo -logistycznych od terenów mieszkaniowych,

- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- współdziałanie ze służbami ochrony zabytków w zakresie działań w strefie ochrony konserwatorskiej, obiektami wpisanymi do rejestru zabytków oraz na terenach występowania stanowisk archeologicznych, które określają szczegółowe wymagania w oparciu o przepisy prawa, a także ustanowienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego szczegółowych zasad ich ochrony,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- zachowanie oraz przywrócenie naturalnego otoczenia (krajobrazu lub środowiska) obiektom i zespołom zabytkowym dla wyeksponowania i podkreślenia ich rangi, przez:
 - ograniczenie urbanizacji oraz lokalizacji form obcych, w otoczeniu obiektów i zespołów zabytkowych oraz innych ww., np. zakaz lokalizacji przemysłowych ferm tuczu zwierząt w obszarach wskazanych wyżej, nakaz uwzględnienia w miejscowych planach pasa zieleni izolacyjnej oddzielającej tereny aktywizacji gospodarczej od otoczenia wsi itd.,
 - wprowadzenie ograniczeń, stosownych zakazów i nakazów w inwestowaniu w otoczeniu ww. obiektów, np. wskazanie zasad kształtowania nowej zabudowy i podporządkowania ich historycznym układom urbanistycznym, jak jednostronna ulicówka, itp. Inne ograniczenia dotyczą np. wysokości dla nowej zabudowy, linii zabudowy, formy zabudowy,
 - uporządkowanie i rewitalizację istniejącej w sąsiedztwie zabudowy,
 - wskazanie kierunku rozwoju dla obszaru, sprzyjającego utrzymaniu wartościowych obiektów, jak np. propozycja rozwijania funkcji turystycznej,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb służących w szczególności rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz – w miarę możliwości – wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zastrzyżenie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- zachowanie indywidualnych cech historycznego założenia urbanistycznego i charakterystycznych elementów kompozycji przestrzennej centrum miasta,
- uspokajanie ruchu w historycznych częściach miasta poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- ograniczenie zabudowy mieszkaniowej wzdłuż ciągów komunikacyjnych, szczególnie wzdłuż drogi krajowej i torów kolejowych,

- wprowadzanie nowych funkcji na terenach monofunkcyjnych, które będą uzupełniać funkcję mieszkaniową,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej w dostosowaniu do charakteru miejsca – z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- wyznaczenie terenów aktywizacji gospodarczej w oparciu o istniejącą infrastrukturę drogową oraz kolejową,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w części śródmiejskiej z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych osiedli oraz wsi a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy i zabudowy śródmiejskiej,
- podejmowanie działań zmierzających do poprawy estetyki oraz użyteczności terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, a także do zwiększenia terenów zieleni, terenów rekreacyjnych, powierzchni parkingowych, w ramach osiedli mieszkaniowych
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- dążenie do zagospodarowywania wód opadowych i roztopowych w ramach działek budowlanych poprzez retencjonowanie wody,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym,
- dla terenów aktywizacji gospodarczej:
 - wprowadza się obowiązek odizolowania terenów aktywizacji gospodarczej od funkcji mieszkaniowej, a dla terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, usług publicznych lub terenów o funkcji wypoczynkowej postuluje się stworzenie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczających uciążliwości zakładów oraz od dróg, a w przypadku braku terenów pod zielenią izolacyjną lub nieskuteczności takiego rozwiązania, zastosować techniczne środki ograniczające lub eliminujące uciążliwości,
 - dopuszcza się lokalizację urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii,
 - nakazuje się ograniczenie uciążliwości do granic własnej działki bez względu na lokalizację obiektów,
 - nakazuje się zabezpieczanie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w granicach własnej działki,
- dla terenów zabudowy usługowej:
 - preferuje się wprowadzenie ograniczenia wysokości obiektów kubaturowych do maksymalnej wysokości dopuszczalnej dla sąsiednich terenów mieszkaniowych,

- nakazuje się ograniczenie uciążliwości do granic własnej działki bez względu na lokalizację obiektów,
- nakazuje się zabezpieczanie na potrzeby prowadzonej działalności odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w granicach własnej działki.

Ponadto w związku z prognozowanym szybkim tempem wzrostu liczby mieszkańców, zgodnie z § 3, ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Swarzędz dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Na terenach predysponowanych do rozwoju zabudowy mieszkaniowej zaznaczonych na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej dopuszcza się tereny zabudowy usługowej, tereny aktywizacji gospodarczej nieuciążliwe dla mieszkańców oraz tereny zieleni jako funkcje uzupełniające.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Swarzędz dopuszcza się lokalizację obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jako zasady ich lokalizacji przyjmuje się w szczególności:

- wskazanie lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego uwzględniającej zapewnienie przepustowości układu komunikacyjnego i wydolności systemów infrastruktury technicznej,
- nie określa się dopuszczalnej wysokości obiektów; wysokość zabudowy będzie określona w planach miejscowych, a uzależniona będzie od wymogów technicznych lub wymagań technologicznych,
- postuluje się stworzenie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczających uciążliwości a w przypadku braku terenów pod zielenią izolacyjną lub nieskuteczności takiego rozwiązania, zastosować techniczne środki ograniczające lub eliminujące uciążliwości,
- wyklucza się lokalizację instalacji stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii oraz zakładów, w których przewidywane jest stosowanie substancji niebezpiecznych oraz inwestycji wielkogabarytowych za wyjątkiem hal produkcyjnych i magazynowych,
- nakazuje się zabezpieczanie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych w granicach własnej działki.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa.

Na terenie Gminy Swarzędz wyróżnia się następujące obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu:

1) lokalnym:

- tereny dróg i placów lokalnych – gminnych,
- projektowana obwodnica Swarzędza,
- tereny istniejących i projektowanych obiektów i urządzeń, w tym sieci infrastruktury technicznej:
 - elektroenergetycznej,
 - wodociągowej, w tym ujęcia wody,
 - kanalizacyjnej,
 - gazowej,
 - teletechnicznej,
- teren gminnego składowiska odpadów w Rabowicach,
- tereny istniejących i planowanych obiektów urzędów, administracji, szkół publicznych, przedszkoli, obiektów ochrony zdrowia, itd., zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz tereny istniejących i planowanych obiektów dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego,
- istniejące oraz planowane cmentarze;

2) ponadlokalnym:

- droga krajowa nr 92 Poznań - Warszawa,
- projektowana obwodnica aglomeracji, która poprzez odcinki dróg różnych kategorii łączy ze sobą podstawowe ośrodki osadnicze, realizacja - w formie pierścienia – zewnętrznej obwodnicy drogowej Poznania, która zapewni połączenie pomiędzy gminami położonymi wokół miasta oraz przejmie ruch tranzytowy; część wschodnią obwodnicy planuje się jako drogę ekspresową (S), pozostałą część jako drogę główną (G),
- droga krajowa nr 5 Bydgoszcz - Gniezno - Poznań - Leszno - Wrocław, dla której planuje się modernizację i dostosowanie do klasy drogi ekspresowej (S) - przebieg poza granicami gminy Swarzędz,
- droga wojewódzka nr 433 Swarzędz - Tulce - Gądky, dla której planuje się dostosowanie do klasy drogi głównej (G) lub zbiorczej (Z)
- tereny linii kolejowych:

- linia międzynarodowa E-20 Kunowice - Poznań - Warszawa, modernizacja do prędkości eksploatacyjnej pociągów 160 km/h (docelowo 250 km/h) podstawowej linii, mającej zasadnicze znaczenie dla powiązań międzynarodowych: E20 Kunowice Poznań Warszawa Terespol (w trakcie modernizacji), linia ta jest linią AGC, czyli objętą umową o międzynarodowych połączeniach sieci kolejowych,
- modernizacja linii AGTC Poznań - Gniezno - Toruń - Ława (objętej międzynarodową umową o przewozach transportem kombinowanym) do prędkości 120 km/h,
- prace na obwodnicy towarowej Poznania, budowa węzła przesiadkowego w Nowej Wsi,
- trasy rowerowe:
 - trasa o międzynarodowym znaczeniu Frankfurt - Sieraków - Szamotuły - Poznań – Gniezno - Kruszwica,
 - trasa międzynarodowego szlaku rowerowego EuroVelo nr 2 „szlak stolic” prowadząca z Irlandii do Moskwy, biegnąca również przez gminę Swarzędz, wymagająca odpowiedniego zagospodarowania dla tej formy turystyki,
 - Cysterski Szlak Rowerowy, wielkopolski odcinek Drogi św. Jakuba.
 - Proponowany jest Pierścień Rowerowy, jako główny szlak rowerowy aglomeracji, który łączy atrakcyjne miejsca turystyczne i wypoczynkowe tworząc układ pierścieniowy wokół Poznania.
- tereny urządzeń i obiektów, w tym sieci infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym:
 - elektroenergetycznej: 220 KV relacji Pątnów - Czerwonak, 110 KV Września - Swarzędz - Poznań, 110 KV Swarzędz – Nagrodowice,
 - gazowej, są to:
 - gazociąg wysokiego ciśnienia DN500 relacji Śrem - Poznań,
 - gazociąg wysokiego ciśnienia DN300 odb. Poznań I,
 - gazociąg wysokiego ciśnienia DN300 odb. Poznań II,
 - gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 150 odgałęzienie do Zalasewa,
 - gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 150 odgałęzienie do Gniezna,
 - gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 100 odgałęzienie do Łowęcina
 - gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 100/150 odgałęzienie do Wrześni,
 - stacje redukcyjno-pomiarowe w m. Łowęcina, Zalasewo, Gruszczyn, Wierznica;
- obszary celów publicznych z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:
 - obszar Natura 2000 Dolina Cybiny,
 - szlaki historyczno-kulturowe: Szlak Piastowski prowadzący przez miasta: Poznań, Giecz, Ostrów Lednicki, Gniezno i Trzemeszno, Europejski Szlak Romański, Droga Św. Jakuba,
 - szlak pieszy z Kobylnicy na Dziewiczą Górę.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

Projektowany układ drogowy Gminy Swarzędz opiera się na drogach prowadzących na kierunkach:

1) wschód-zachód:

- droga krajowa nr 92,

- droga krajowa nr 5,
- 2) północ-południe:
 - projektowana wschodnia obwodnica aglomeracji poznańskiej (zwana w niektórych dokumentach obwodnicą aglomeracji poznańskiej, IV ramą, I pierścieniem aglomeracji poznańskiej, czwartą obwodnicą, lub zewnętrznym pierścieniem drogowym bliskiego zasięgu),
 - projektowana obwodnica Swarzędza (zwanej w niektórych dokumentach wschodnią obwodnicą Swarzędza).

Przebudowa sieci dróg na terenie Gminy Swarzędz ma na celu utworzenie sprawnego systemu komunikacji drogowej, obsługującego teren gminy, w celu wzajemnego połączenia terenów o różnym sposobie użytkowania, funkcjonujących niezależnie od układu ponadlokalnego. Modernizacja układu dróg o istotnym znaczeniu dla gospodarki gminy winna przebiegać w kierunku wyznaczenia ich trasy oraz przystosowania do parametrów odpowiadających właściwej, klasie technicznej.

W ramach rozwoju infrastruktury drogowej i komunikacji w szczególności zakłada się:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- zwiększenie zrównoważonej mobilności i funkcjonalności oraz efektywności transportu miejskiego poprzez budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury transportu oraz zakup i modernizację zero- lub niskoemisyjnych aktywów mobilnych wykorzystywanych w transporcie zbiorowym,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- dla dróg krajowych należy dążyć do ograniczania bezpośrednich istniejących włączeń i sprowadzania obsługi na wyznaczone skrzyżowania poprzez budowę nowych dróg obsługujących lub remont istniejących, w celu zachowania warunku minimalnej odległości pomiędzy sąsiednimi skrzyżowaniami,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- wprowadzanie rozwiązań drogowych w obszarach zabudowy minimalizujących geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności, m.in. poprzez budowę i rozbudowę dróg rowerowych (w tym kontrapasów) oraz dróg dla pieszych i rowerów, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, kontraruchów oraz pasów ruchu dla rowerów,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej, z uwzględnieniem przebiegających przez Gminę tras o znaczeniu ponadlokalnym,
- wspieranie rozwoju wielogałęziowego powiązania podsystemów transportu publicznego oraz indywidualnego m.in. centrów przesiadkowych, dworców, systemu parkingów P&R, B&R wraz z układem komunikacji kołowej i pieszo-rowerowej oraz rozbudową niezbędnej infrastruktury,
- budowa i rozbudowa infrastruktury do ładowania i tankowania zeroemisyjnych pojazdów.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej zakłada się z szczególności:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- dopuszcza się realizację nowych urządzeń i obiektów technicznych związanych z oczyszczaniem ścieków, zgodnie z przepisami prawa,

- dopuszcza się realizację nowej infrastruktury technicznej związanej z wydobywaniem i przesyłaniem gazu ziemnego. W ramach ww. infrastruktury rozumie się w szczególności: otwory wiertnicze wraz ze strefami ochronnymi w celu eksploatacji złoża, korytarze techniczne dla gazuociągu przyłączeniowego oraz rurociągów technologicznych,
- dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, o ile są one zgodne z przepisami prawa, w szczególności lokalizację sieci telekomunikacyjnej zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej; realizację zintegrowanego systemu telekomunikacyjnego, połączonego z systemami sieci internetowych: wojewódzkim i krajowym; rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami z uwzględnieniem prognozowanego wzrostu liczby ludności,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego),
- utrzymanie istniejących linii elektroenergetycznych, a w przypadku wystąpienia kolizji z infrastrukturą elektryczno-energetyczną dopuszcza się możliwość przebudowy urządzeń elektroenergetycznych na drodze usunięcia kolizji tj. kosztem i staraniem podmiotów wnioskujących, na podstawie warunków technicznych uzyskanych od właściciela sieci.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej lub na nieużytkach i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie

przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- utrzymanie dominującej funkcji rolniczej i podporządkowanych jej funkcji turystycznej oraz wypoczynkowej w północnej części gminy, ze względu na jej przyrodnicze zasoby i walory oraz ograniczenie stopnia urbanizacji tej części gminy,
- przekształcanie wsi w wielofunkcyjne ośrodki przez rozwój pozarolniczej działalności (głównie agroturystycznej), zwłaszcza w północnej części gminy oraz rozwój usług społecznych,
- objęcie szczególną ochroną założeń urbanistycznych wsi Wierzonka, Wierzenica, Karłowice, Uzarszewo,
- ograniczenie zmian przestrzennych we wsiach: Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie i Puszczkowo Zaborze,
- utrzymanie istniejącej zabudowy zagrodowej w gospodarstwie rolnym oraz wszystkich pochodnych zabudowie zagrodowej, np. zabudowa folwarczna,
- realizacja zabudowy zagrodowej na terenach rolniczych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
- rozwój drobnego przemysłu rolnego i przetwórczego,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- ograniczenie przemysłowej produkcji tuczu zwierząt, w północnej części gminy (szczególnie w otulinie Puszczy Zielonka) oraz na styku terenów rolniczych z terenami mieszkaniowymi, w pasie do 500 m,
- uwzględnienie funkcji turystycznej i rekreacyjnej w zagospodarowaniu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, harmonizującej się z krajobrazem i tradycyjną zabudową rolniczą,
- wzbogacenie o program turystyczno-rekreacyjny leśnej przestrzeni produkcyjnej, z możliwością realizacji ścieżek konnych, rowerowych, dydaktycznych, także punktów postoju i wypoczynku oraz związanych z nimi małych obiektów o formie zintegrowanej z zielenią lasu,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- stosowanie zadrzewień śródpolnych w celu ochrony gruntów rolnych przed erozją,
- utrzymanie terenów lasów i wzbogacenie tych zasobów o nowe zalesienia.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Swarzędz wyznaczony został na podstawie uchwały nr LXXXII/860/2024 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 30 stycznia 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Swarzędz. Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na tych obszarach powinny uwzględniać:

- określenie rozwiązań planistycznych zgodnie z założeniami gminnego programu rewitalizacji,
- utrzymanie i kontynuację istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy z możliwością jej uzupełnienia,
- przywrócenie estetyki i funkcjonalności obszarów zdegradowanych,
- utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych,
- zwiększenie dostępności do terenów zieleni oraz terenów rekreacyjnych,
- współpracę z instytucjami naukowymi i ekspertami w celu opracowania innowacyjnych rozwiązań technicznych i projektowych dla obszarów zdegradowanych.

Na terenie Gminy w latach realizacji Strategii nie przewiduje się działań w ramach przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji większych obszarów.

5. SPÓJNOŚĆ KIERUNKÓW ROZWOJU GMINY Z KIERUNKAMI WYNIKAJĄCYMI ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Swarzędz, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK).

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców,
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu,
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski,
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

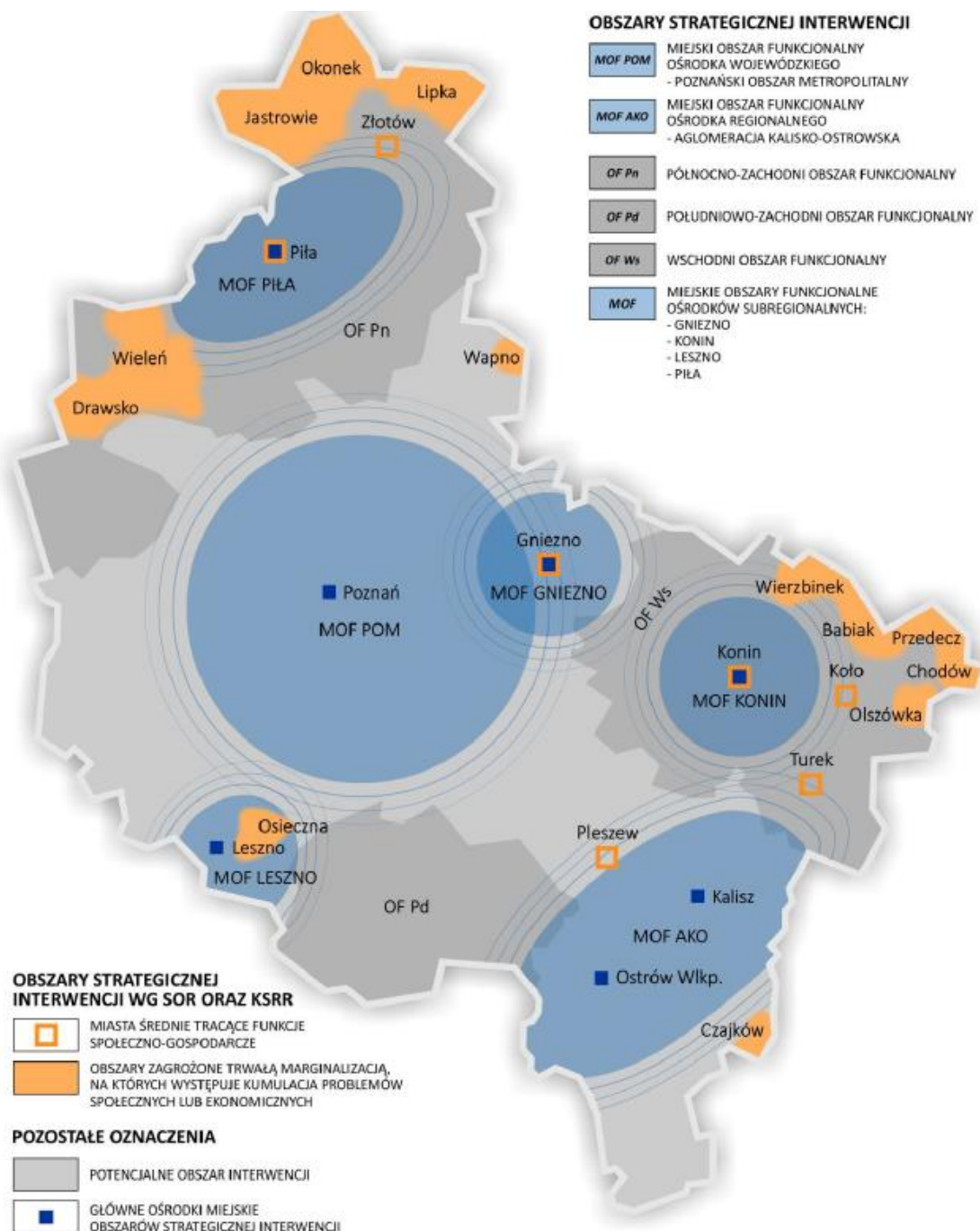
Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Cele	
Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030
1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	Cel II: Rozwój gospodarczy wzmacniający konkurencyjność w regionie 2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego 2.2. Wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji w gospodarce Gminy 2.3. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej 2.4. Intensyfikowanie działań promocyjnych Gminy Cel III: Rozwój społeczny wspierający aktywność mieszkańców 3.3. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	Cel III: Rozwój społeczny wspierający aktywność mieszkańców 3.1. Rozwój aktywności fizycznej wśród mieszkańców 3.2. Wzmocnianie tożsamości lokalnej i oferty kulturalnej 3.4. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	Cel I: Rozwój przestrzenny zwiększający dostępność i spójność terytorialną 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej 1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego 1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego Cel II: Rozwój gospodarczy wzmacniający konkurencyjność w regionie 2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	Cel I: Rozwój przestrzenny zwiększający dostępność i spójność terytorialną 1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej 1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego 1.4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego wskazuje również obszary strategicznej interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Projektowanie interwencji przebiegać będzie zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Wymiar regionalny reprezentuje w szczególności Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, z kolei wymiar krajowy – SOR, KPZK i KSRR. Obszary strategicznej interwencji (OSI) wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego z typami poszczególnych obszarów, do czasu jej aktualizacji lub opracowania odpowiednich dokumentów programowych.

Ryc. 8. Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

Gmina Swarzędz zaliczona została do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (MOF POM). Jest to obszar o najintensywniejszej sile oddziaływania miasta centralnego na otoczenie, w którym zaobserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Jest on również głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Wsparcie tego obszaru pomaga wzmocnieniu jego konkurencyjności i zdolności do dyfuzji czynników rozwojowych na sąsiednie obszary, a także wpływa stabilizująco na strukturę osadniczą regionu. Z jednej strony cechuje go dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym, potencjał gospodarczy, kulturowy, turystyczny, naukowo-badawczy i akademicki, a z drugiej występują na nim zagrożenia komunikacyjne, środowiskowe i społeczne. Powyższe cechy warunkują kluczowe kierunki działań w celu wzmocnienia i kreowania rozwoju funkcji metropolitalnych w tym obszarze, które zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Kluczowe kierunki działań	
Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030
1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców • budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych • podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność • zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników • rozwój społeczeństwa informacyjnego • rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej • rozwój IOB, współpracy sieciowej • rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich • podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej • podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego • wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu • wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurencji na arenie międzynarodowej • podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej	2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 3.3.
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu • ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania • rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego • polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim • działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego) • upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM • zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących	3.1., 3.2., 3.4.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski • poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434) • rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności • zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych	1.1., 1.2., 1.3, 2.1.

• rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania • zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego • wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji • ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków • przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego • działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym • zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych	
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem • wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania • rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych • promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania • przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego • koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)	1.1., 1.3., 1.4.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZENIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji w okresie realizacji Strategii będą m.in. strategia rozwiązywania problemów społecznych, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, plan gospodarki niskoemisyjnej, program ochrony środowiska, program opieki nad zabytkami, czy programy jednoroczne. W przypadku poprawy skoordynowania działań z zakresu planowania przestrzennego Gmina uaktualni studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także sporządzi ocenę aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z wieloletnim programem sporządzania planów miejscowych.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności aglomeracja poznańska. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Miasta i Gminy, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności burmistrza w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady miejskiej i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na jej podstawie uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakim stopniu został osiągnięty założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Gmina Swarzędz na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023) oraz kolejnego okresu, a także ogólnopolskich programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych, oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programu jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowania, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Swarzędz na lata 2021-2030. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, w szczególności udział w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatek od nieruchomości. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu oraz jednostek organizacyjnych Gminy Swarzędz.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem poznańskim, województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi, a także związkami międzygminnymi, spółkami komunalnymi i stowarzyszeniami, których członkiem jest Gmina Swarzędz. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłacie wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości głównych kategorii budżetowych w latach 2021-2030 na podstawie Zarządzenia nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043. W analizowanych latach łączne dochody wyniosą prawie 3,8 mld zł, z czego dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – 1 mld zł i podatku od nieruchomości – prawie 0,7 mld zł, natomiast wydatki – 3,7 mld zł.

Tabela 3. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

	Dochody ogółem	w tym:		Wydatki ogółem	Rozchody
		PIT	podatek od nieruchomości		
2021	333 746 045,00	94 426 731,00	62 433 532,00	346 231 045,00	12 515 000,00
2022	355 665 000,00	96 843 032,00	65 958 124,00	342 650 000,00	13 015 000,00
2023	361 561 850,00	97 754 235,00	67 759 685,00	348 346 850,00	13 215 000,00
2024	368 293 088,00	98 985 423,00	68 974 878,00	355 078 088,00	13 215 000,00
2025	377 158 950,00	99 203 242,00	63 214 376,00	363 943 950,00	13 215 000,00
2026	384 662 128,00	101 287 306,00	64 478 664,00	372 447 128,00	12 215 000,00
2027	392 805 372,00	102 413 052,00	65 768 237,00	380 590 372,00	12 215 000,00
2028	401 091 479,00	103 581 314,00	67 083 602,00	388 876 479,00	12 215 000,00
2029	406 523 308,00	104 292 940,00	68 425 274,00	398 308 308,00	8 215 000,00
2030	412 803 775,00	105 048 798,00	69 793 779,00	404 803 775,00	8 000 000,00
Ogółem	3 794 310 995,00	1 003 836 073,00	663 890 151,00	3 701 275 995,00	118 035 000,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043.

Z kolei potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach realizacji Strategii, tj. 2021-2030 wyniesie około 366,7 mln zł.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ GMINY SWARZĘDZ

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	70
1.1. Informacje ogólne	70
1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	72
1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe	74
 CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	 77
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	77
2.2. Infrastruktura i środowisko	81
<i>Infrastruktura drogowa</i>	<i>81</i>
<i>Urządzenia sieciowe</i>	<i>82</i>
<i>Internet</i>	<i>84</i>
<i>Gospodarka odpadami</i>	<i>84</i>
<i>Jakość powietrza atmosferycznego</i>	<i>85</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska</i>	<i>86</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	86
<i>Wykonanie budżetu</i>	<i>86</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	<i>88</i>
<i>Potencjał inwestycyjny</i>	<i>90</i>
 CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	 92
3.1. Demografia	92
3.2. Kapitał społeczny	98
<i>Przedszkola i żłobki</i>	<i>98</i>
<i>Edukacja szkolna</i>	<i>99</i>
<i>Kultura i sport</i>	<i>102</i>
<i>Budżet obywatelski</i>	<i>103</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	<i>104</i>
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne</i>	<i>104</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	105

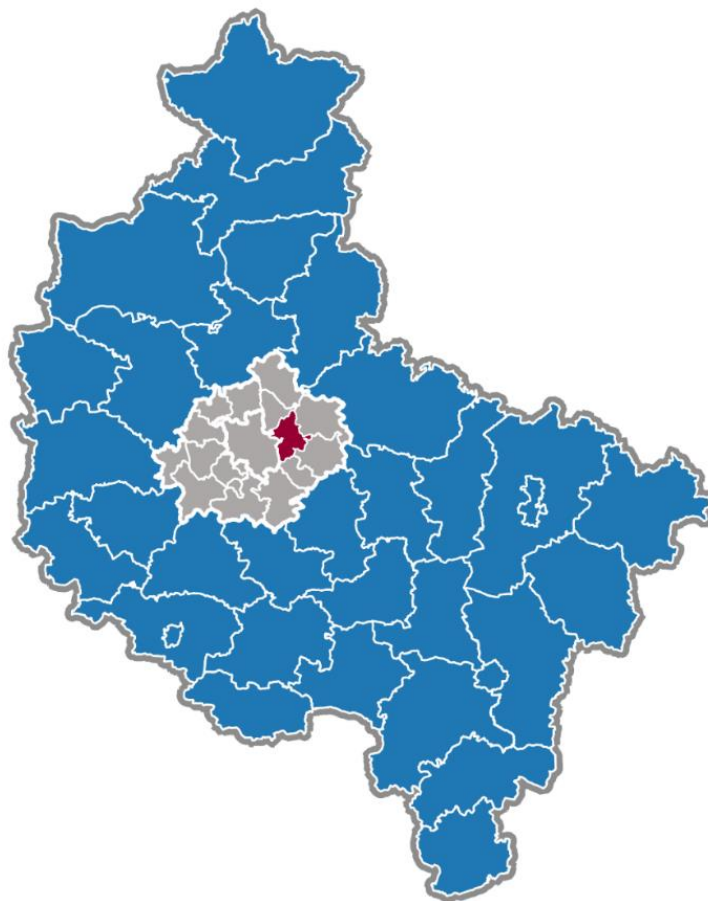
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Swarzędz jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego, we wschodniej części powiatu poznańskiego. W granicy Gminy leżą Jezioro Swarzędzkie, przez które przepływa rzeka Cybina, Jezioro Uzarzewskie oraz inne mniejsze zbiorniki wodne – zwłaszcza w dolinach rzek Główniej i Cybiny. Sąsiaduje ona z 4 gminami:

- od zachodu z Miastem Poznaniem (miasto na prawach powiatu),
- od północy z Gminą Czerwonak,
- od wschodu z Gminą Pobiedziska oraz Kostrzyn,
- od południa z Gminą Kleszczewo.

Ryc. 9. Położenie Gminy Swarzędz w województwie wielkopolskim i aglomeracji poznańskiej

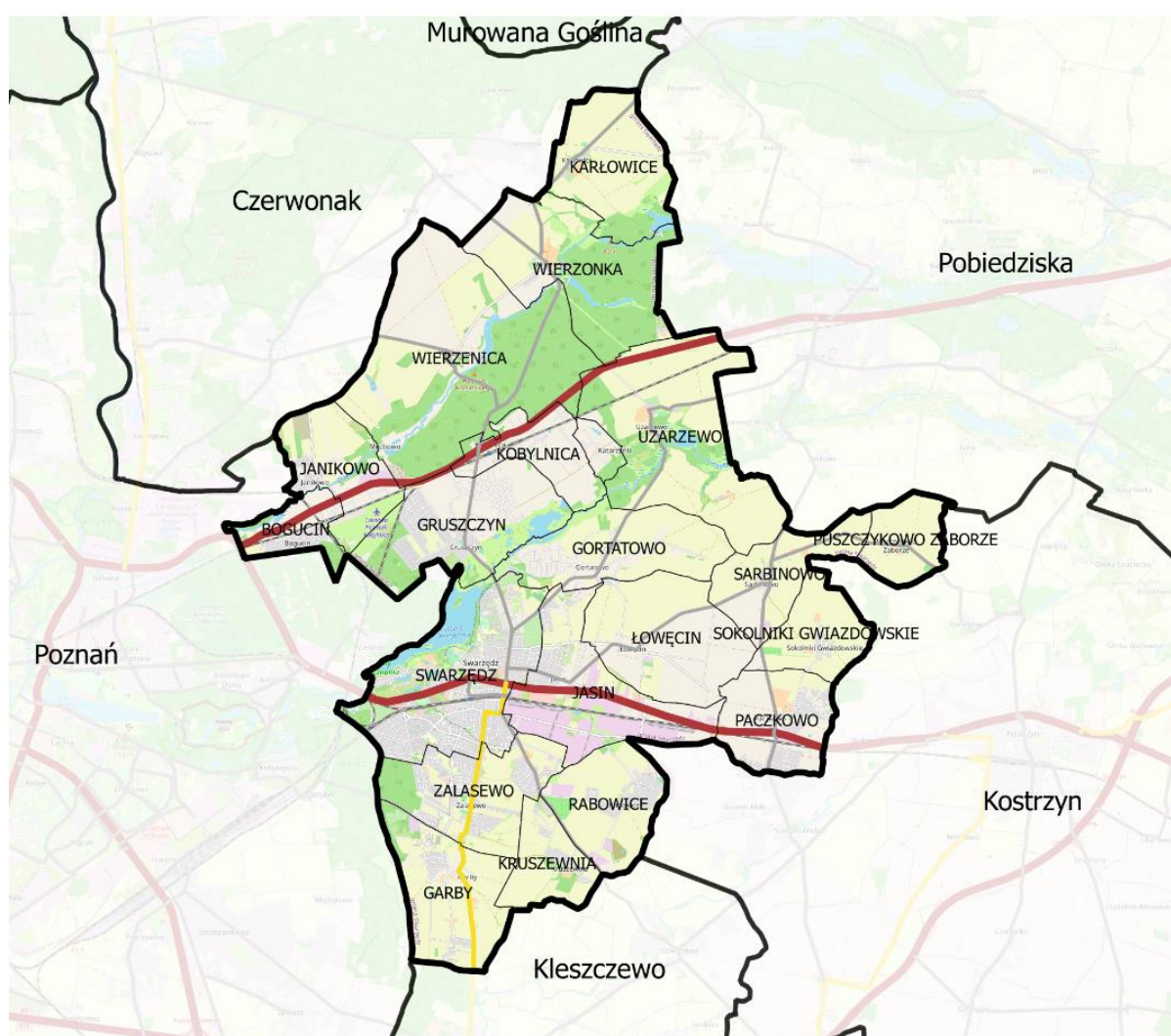
Źródło: opracowanie własne.

Gmina Swarzędz wchodzi w skład tzw. aglomeracji poznańskiej lub w szerszym ujęciu – poznańskiego obszaru funkcjonalnego, czyli obszaru, w którym znajduje się ośrodek centralny (Miasto Poznań) wraz ze strefą zewnętrzną z intensywnymi powiązaniami funkcjonalno-przestrzennymi (m.in. poprzez dojazdy do pracy, szkoły, usługi) z centrum (w zależności od przyjętych kryteriów – granice administracyjne powiatu poznańskiego, gminy należące do Stowarzyszenia Metropolia Poznań jako formy współpracy politycznej i organizacyjnej jednostek samorządowych aglomeracji, czy też struktury bardziej rozległe od aglomeracji, obejmujące dalsze miejscowości).

Gmina Swarzędz znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Poznania zlokalizowana jest również w strefie, w której zauważalne jest najsilniejsze rzeczywiste oddziaływanie Miasta. Ma to zarówno konsekwencje pozytywne, jak i negatywne. Dzięki bliskości ośrodka metropolitalnego następuje przenoszenie się mieszkańców i przedsiębiorców do strefy podmiejskiej, a poprzez przepływ informacji, rozwój sieci transportowej i dostępności usług obszary te zaczynają się rozwijać gospodarczo. Negatywnym aspektem jest jednak chaotyczne rozprzestrzenianie się zabudowy, a przy tym problemy z jakością dróg i dostępem do infrastruktury technicznej oraz pogarszaniem się przestrzeni publicznej. Jak wskazano w Strategii Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej obszar ten jest najbardziej suburbanizującym się obszarem w kraju, o największej dynamice zmian miejsca zamieszkania.

Pod względem powierzchni Gmina Swarzędz zajmuje blisko 102,0 km². W ujęciu administracyjnym składa się ona z Miasta Swarzędz (o powierzchni 8,2 km²) oraz 20 sołectw: Bogucin, Garby, Gortatowo, Gruszczyn, Janikowo Dolne, Janikowo Górne, Jasin, Karłowice, Kobylnica, Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Puszczykowo-Zaborze, Rabowice, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarzewo, Wierzonka, Wierzenica oraz Zalasewo. Tereny wiejskie zajmują powierzchnię 93,8 km².

Ryc. 10. Położenie Gminy Swarzędz na tle sąsiednich gmin

Źródło: opracowanie własne.

Przez Gminę Swarzędz, na odcinku 8,913 km, przebiega droga krajowa nr 92 łącząca zachodnią część kraju od miejscowości Rzepin, przez Poznań z Warszawą i Mińskiem Mazowieckim. Innym ważnym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez teren Gminy jest droga wojewódzka nr 194 łącząca Poznań z Gnieznem i trasą S5 (droga ekspresowa S5 przebiega 13 km od centrum Miasta Swarzędz,

jednak poza administracyjnym obszarem Gminy). Na południe od Gminy, w odległości 15 km od centrum Miasta Swarzędz, przebiega autostrada A2.

Przez teren Gminy przebiegają magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa) oraz linia kolejowa nr 353 (Poznań – Toruń – Olsztyn – Skandawa). Na jej obszarze znajdują się także 4 przystanki kolejowe: Swarzędz i Paczkowo (na trasie Poznań – Września) oraz Ligowiec (Janikowo) i Kobylnica (na trasie Poznań – Gniezno).

Usługi transportowe na terenie Gminy świadczone są przez Swarzędzkie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Swarzędzka komunikacja miejska obejmuje transport zbiorowy wewnątrz Gminy oraz, na podstawie porozumień międzygminnych, również miejscowość Tulce w Gminie Kleszczewo, miejscowość Siekierki Wielkie w Gminie Kostrzyn, teren Gminy Pobiedziska oraz Miasto Poznań (połączenia do Dworca Śródką). Przez teren Gminy Swarzędz przebiegają trasy 4 linii autobusowych, dla których organizatorem transportu jest Miasto Poznań (ZTM) - 173, 323, 388 i 425.

Łatwy i szybki dojazd na trasie Swarzędz – Poznań zapewnia także Poznańska Kolej Metropolitalna. W dni robocze w godzinach szczytu pociągi kursują tu średnio co pół godziny, co przy czasie dojazdu do dworca głównego w Poznaniu wynoszącym około 13 minut, jest najszybszym połączeniem z centrum Poznania. Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonują dwa Zintegrowane Węzły Przesiadkowe: w Swarzędzu i Kobylnicy, ułatwiające korzystanie z miejskiej komunikacji publicznej oraz Poznańskiej Kolei Metropolitarnej. W każdym z nich znajduje się parking samochodowy, parking-wiatra dla rowerów oraz przystanek Swarzędzkiej Komunikacji Autobusowej. Skoordinowanie ze sobą połączeń autobusów SKP z połączeniami kolejowymi, daje możliwość sprawnego poruszania się zarówno w obrębie gminy, jak i całej metropolii poznańskiej.

Na terenie Gminy zlokalizowane jest także lotnisko Poznań-Kobylnica użytkowane przez Aeroklub Poznański im. Wandy Modlibowskiej. Lotnisko posiada trawiasty past startowy, a na jego obszarze znajdują się również hangary oraz budynek biurowy Aeroklubu, którego działalność jest stopniowo wygaszana.

1.2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Tereny zajmowane obecnie przez Gminę Swarzędz zostały ukształtowane w wyniku wielowiekowej działalności człowieka. Choć współcześnie na rozwój tego obszaru dominujący wpływ wywiera jego położenie w ramach aglomeracji poznańskiej oraz bezpośrednia bliskość Miasta Poznań, to do czasów przedwojennych oba ośrodki rozwijały się niezależnie. Sytuacja ta uległa zmianie po zakończeniu II wojny światowej.

Współcześnie w ramach JST, obok Miasta Swarzędz stanowiącego nadrzędną jednostkę osadniczą Gminy, funkcjonuje 20 wsi sołeckich, z których zdecydowana większość charakteryzuje się dużą dynamiką rozwoju. Do lat 70-tych XX. wieku rozwój przestrzenny tych wsi był jednak nieznaczny i cechował prawie wyłącznie te jednostki, w których zlokalizowano Państwowe Gospodarstwa Rolne.

Na obecny stan struktury funkcjonalnej miasta w znacznym stopniu wpływa, wpisany do rejestru zabytków, układ urbanistyczny Swarzędza powodując występowanie istotnych ograniczeń i wymagań zarówno w stosunku do wszelkich prac prowadzonych przy istniejącej zabudowie, jak i dla nowej zabudowy. Ograniczenia te obejmują ochronę istniejącej zabudowy przed rozbiórką, zakaz zmiany formy zewnętrznej obiektów zabytkowych, obowiązek zachowania historycznych układów urbanistycznych i eliminowanie uciążliwości komunikacyjnych.

Istotny problem i barierę dla równomiernego rozwoju Swarzędza stanowi przebieg DK nr 92. Droga przecina centrum miasta i, choć w znacznej mierze ułatwia komunikację pomiędzy Swarzędzem a Poznaniem, to wywołuje także szereg niekorzystnych dla jego funkcjonowania skutków. Wpływa na pojawienie się uciążliwego hałasu, dużego natężenia ruchu samochodowego oraz znacznego zanieczyszczenia powietrza spalinami. Dodatkowym minusem dla struktury funkcjonalnej miasta, wynikającym

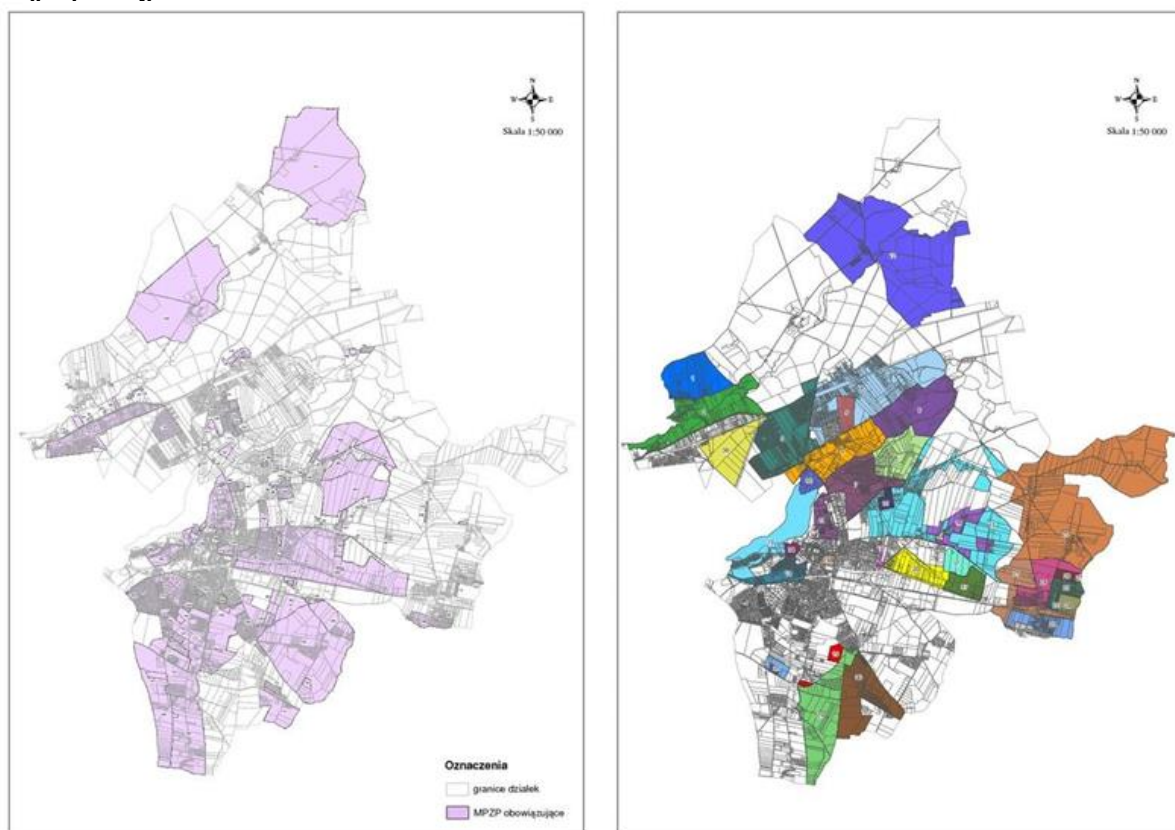
przebiegu DK nr 92, jest jego podział na dwie części i wynikające z niego zaburzenia w spójnym funkcjonowaniu miejscowości jako całości. Sytuacja ta przyczynia się także do pojawiania się różnic w zagospodarowaniu infrastrukturalnym poszczególnych części miasta.

Na terenie JST nadrzędnym dokumentem planistycznym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Swarzędz. Obowiązujący obecnie dokument został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Swarzędzu nr X/51/2011 z dnia 29 marca 2011 roku.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy obowiązuje obecnie 117 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, którymi objęte jest ok. 34,3% jej powierzchni. W opracowaniu znajduje się obecnie 37 kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących ok. 47% obszaru powierzchni Gminy oraz dwie częściowe zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W 2019 roku Rada Miejska w Swarzędzu podjęła:

- pięć uchwał o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- jedenaście uchwał o przyjęciu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ryc. 11. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące (po lewej) oraz w przygotowaniu (po prawej)

Źródło: <http://bip.swarzedz.eu>

Na terenach nie objętych obecnie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wydaje się decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Tabela poniżej przedstawia liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w Gminie Swarzędz w latach 2015-2019. Analizując zawarte w niej dane można zauważyć utrzymującą się rosnącą tendencję w zakresie liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy. Jednocześnie liczba wydawanych decyzji w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców kształtuje się na poziomie zdecydowanie niższym niż średnia wyznaczona dla powiatu poznańskiego.

Tabela 4. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w latach 2015-2019

		2015	2016	2017	2018	2019
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem	Swarzędz	202	221	224	240	263
	powiat	2072	2352	2979	2433	2355
Decyzje o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Swarzędz	4,21	4,53	4,50	4,74	5,10
	powiat	5,66	6,30	7,81	6,23	5,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zebrane dane świadczą o wysokim oraz stale nasilającym się ruchu inwestycyjnym w zakresie budownictwa na terenie Gminy Swarzędz, także w porównaniu do innych gmin powiatu. Najwięcej nowych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2012-2019 wydawanych było dla miejscowości Swarzędz (obszar miejski - 540) oraz Gortatowo (302), Gruszczyn (254), Jasin (222), Zalasewo (208) oraz Paczkowo (198). Powyższe dane wskazują na pilną konieczność uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obszar powyższych miejscowości. Ich brak, w połączeniu z opisywaną już intensywnością rozwoju budownictwa może prowadzić w przyszłości do obniżenia estetyki tkanki architektonicznej na terenie tych miejscowości, a w rezultacie do utraty ładu przestrzennego.

1.3. Walory przyrodnicze i kulturowe

Gmina Swarzędz położona jest w centralnej części województwa wielkopolskiego. Pod względem geograficznym jej obszar w przeważającej części położony jest w północnej części Równiny Wrzesińskiej wchodzącej w skład Niziny Wielkopolskiej. Jedynie północny skrawek Gminy (rejon wsi Karłowice) położony jest na terenie Pojezierza Gnieźnieńskiego. Rzeźba terenów Gminy jest charakterystyczna dla obszarów polodowcowych - przeważnie płaska lub lekko falista, z obecnością rzek oraz jezior.

Gmina charakteryzuje się umiarkowanym stopniem lesistości. Na koniec 2019 roku lasy zajmowały na jej terenie 13,35 km², czyli 13,1% powierzchni jednostki. Zdecydowaną większość stanowią publiczne zajmujące powierzchnię 12,88 km² (96,5%). Lasy prywatne zajmują natomiast powierzchnię 0,47 km² (3,5%). Większe kompleksy leśne na terenie Gminy zlokalizowane są w jej północnej części (w sołectwach Wierzonka oraz Wierzenica). W ich strukturze gatunkowej dominują bory sosnowe i mieszane bory sosnowe. Znaczną powierzchnię zajmują siedliska lasów mieszanych i lasów liściastych, na które składają się głównie grądy z grabem i dąbrowy.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest zachodnia część obszaru Natura 2000 – Dolina Cybiny. Rzeka Cybina stanowiąca jego oś podłużną jest prawobrzeżnym dopływem Warty. Jej całkowita długość wynosi nieco ponad 41 km, a w obrębie obszaru Natura 2000 znajduje się odcinek doliny rzecznej oraz fragmenty przyległych terenów na odcinku między 10 a 41 km biegu rzeki, czyli od jej ujścia z Jeziora Swarzędzkiego do przecięcia granicy gmin Kostrzyn i Nekla. Szczególne znaczenie tego terenu wynika z występującej na jej obszarze dużej różnorodności i mozaikowego rozmieszczenia siedlisk, sprzyjającemu dużemu bogactwu gatunkowemu roślin zwierząt oraz ich zbiorowisk. Cechą charakterystyczną doliny Cybiny jest duża zdolność retencjonowania wód.

Od strony Poznania, do granicy Gminy, przylega także Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Cybiny”.

Na obszarze Gminy Swarzędz jest także część otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Zielonki. W administracyjnych granicach Gminy znajdują się dwie strefy funkcjonalno-przestrzenne Parku:

- strefa F – jest to strefa ochrony krajobrazu kulturowego związanego z rolnictwem, w której wyróżniono:
 - podstrefę F1 – obejmującą obszary jednostek osadniczych o znacznych walorach kulturowych (m.in. Wierzenicę),
 - podstrefę F2 – obejmującą pozostałe obszary w strefie ochrony krajobrazu kulturowego związanego z rolnictwem w otulinie Parku,

- strefa G – jest to strefa ochrony korytarzy ekologicznych, obejmująca obszar stanowiący łącznik ekologiczny terenów Parku z doliną rzeki Główniej.

Na terenie Gminy występuje także 20 obiektów przyrodniczych objętych ochroną konserwatora przyrody (pomniki przyrody). Są to głównie pojedyncze drzewa oraz dwie grupy drzew i aleja.

W tkance przestrzennej każdej Gminy istotną rolę odgrywają także tzw. tereny zieleni. Są to najczęściej otwarte tereny pokryte roślinnością, świadomie wkomponowane, wydzielone i ukształtowane zgodnie z planami zabudowy miast i osiedli. Zazwyczaj spełniają one równocześnie wiele funkcji społecznych, usługowych i rekreacyjnych. Na terenie Gminy Swarzędz można wyróżnić 4 parki spacerowe oraz 25 zieleńców. Ogólna powierzchnia terenów zielonych w Gminie (bez cmentarzy i lasów gminnych) w 2019 roku wyniosła 64,86 ha.

Tabela 5. Tereny zieleni w Gminie Swarzędz w 2019 roku

parki spacerowo-wypoczynkowe		zieleńce		zieleń uliczna	tereny zieleni osiedlowej	cmentarze		lasy gminne
[szt.]	[ha]	[szt.]	[ha]	[ha]	[ha]	[szt.]	[ha]	[ha]
4	20,30	25	15,20	7,00	22,36	9	8,75	15,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na obszarze Gminy Swarzędz znajduje się szereg większych i mniejszych zbiorników wodnych, spośród których najważniejsze to jeziora Swarzędzkie oraz Uzarzewskie. Jezioro Swarzędzkie położone jest w północnej części miasta Swarzędz i graniczy z poznańskim osiedlem Zieliniec. Akwen oraz jego obszary przyległe bogate są w występowanie licznych gatunków flory i fauny przyrodniczej. Na jego południowym brzegu, od strony Swarzędza, przebiega ścieżka spacerowa oraz znajduje się przystań i wypożyczalnia kajaków. Od północnej strony biegnie szlak rowerowy z Pobiedzisk nad jezioro Maltańskie (Poznań) oraz Droga św. Jakuba (wielkopolski odcinek szlaku pielgrzymkowego do katedry w Santiago de Compostela (Hiszpania)).

Wśród najważniejszych walorów kulturowych Gminy należy wymienić Skansen i Muzeum Pszczelarstwa im. Prof. Ryszarda Kosteckiego w Swarzędzu oraz Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie w Uzarzewie. Skansen stanowi obecnie największe plenerowe muzeum etnograficzne, poświęcone historii polskiego pszczelarstwa i bartnictwa. Na terenie obiektu znajduje się unikatowa kolekcja uli obrazujących rozwój polskiego pszczelarstwa od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy. Skansen utworzono w parku o powierzchni 4,5 ha, który powstał w II połowie XIX wieku jako część majątku ziemskiego Nowa Wieś. Z kolei zgromadzone w Muzeum eksponaty przyrodnicze, trofea i akcesoria myśliwskie oraz dzieła sztuki obrazują różnorodność fauny wielkopolskiej oraz bogate na tym terenie tradycje łowieckie. Mieści się ono w XIX wiecznym pałacu o neorenesansowych elewacjach i współczesnych pawilonach. Budynek otacza starannie utrzymany park ze wspaniałym drzewostanem.

W Gminie działalność prowadzi również Swarzędzkie Centrum Historii i Sztuki powstałe w dawnym budynku remizy strażackiej, przystosowanym do celów muzealnych w ramach projektu Budżetu Obywatelskiego Swarzędza na 2017 rok. Misją Centrum jest gromadzenie, ochrona oraz promowanie duchowego i materialnego dziedzictwa kulturowego regionu. Do podstawowych zadań należy także upowszechnianie wiedzy o tradycjach i zabytkach gminy, bogatej historii rzemiosła stolarskiego, a ponadto przybliżanie mieszkańcom twórczości lokalnych artystów.

Na terenie Gminy Swarzędz swoją lokalizację znajduje wiele budynków/budowli ujętych w rejestrze zabytków. Szczegółowy ich wykaz przedstawia tabela poniżej.

Tabela 6. Obiekty ujęte w rejestrze zabytków mieszczące się na terenie Gminy Swarzędz

Miejscowość	Obiekt ujęty w rejestrze zabytków
Miasto Swarzędz	- historyczne założenie urbanistyczne miasta, 1366-XX, - kościół parafialny p.w. św. Marcina, 1638, XVIII-XX, - zespół pałacowy przy ul. Poznańskiej (Nowa Wieś), pałac i park, XIX/XX, - dom przy ul. Piaski 17 (dawn. Piaski 3), szach. XVIII/XIX,

Miejscowość	Obiekt ujęty w rejestrze zabytków
	- dom przy ul. Piaski 8, pocz. XIX, - dom przy ul. Rynek nr 33, pocz. XIX, - dom przy ul. Warszawskiej 20, XVIII/XIX.
Bogucin	- młyn wodny, pocz. XIX, - park dworski, pocz. XIX.
Karłowice	- zespół dworski (dwór, park), 2 poł. XIX,
Paczkowo	- park, 1929-1930
Uzarszewo	- kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła, 1749, 1869, 1900, - plebania, poł. XIX, - zespół pałacowo-folwarczny, poł. XI.
Wierzenica	- kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, drewniany, 2 poł. XVI, - karczma drewniana, XVII-XIX, - zespół dworski (dwór, park), 2 ćw. XIX.
Wierzonka	- zespół dworsko-folwarczny 1 poł. XIX-XX, - dwór, 2 ćw. XIX, - oficyna, 2 poł. XIX, - park, poł. XIX, - folwark, 2 poł. XIX (rządcówka, kuźnia, spichlerz, stajnia z wozownią).

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Poza wymienionymi powyżej obiektami ujętymi w rejestrze zabytków, na terenie Miasta Swarzędz zlokalizowane są także budynki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków:

- budynek ratusza, mur., 2poł. XIX, rozbud. 1 ćw. XX,
- szkoła przy ul. Zamkowej 20, mur. Pocz. XX,
- kino (obecnie Dom Akcji Katolickiej) przy ul. Św. Marcina 8, mur., pocz. XX,
- budynek poczty przy ul. Piaski 11, mur., pocz. XX,
- żłobek (obecnie Dom Kultury) przy ul. Poznańskiej, mur., po 1945,
- zespół dworca kolejowego przy ul. Dworcowej 24, mur. 1 ćw. XX, przebud.

Na terenie Gminy Swarzędz jest silnie rozwinięta oferta turystyczna oraz rekreacyjna. Przez teren Gminy przebiega wiele tras rowerowych, pieszych i samochodowych. Najbardziej znane z nich to Cysterski Szlak Rowerowy oraz Szlak Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonki. Przez obszar Gminy przebiega też szlak rowerowy R-1 im. Ryszarda Walerycha.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

Według danych opublikowanych przez GUS na terenie Gminy Swarzędz (na koniec 2019 roku) w bazie REGON zarejestrowanych było 8 100 podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 12,5% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu poznańskiego. Udział ten plasował Gminę Swarzędz na pierwszym miejscu wśród wszystkich gmin powiatu poznańskiego. W dalszej kolejności umiejscowiły się gminy: Tarnowo Podgórne (6 108 podmiotów, 9,4%), Komorniki (5 494 podmioty, 8,4%) oraz Luboń (5 237 podmiotów, 8,1%).

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy wyróżnia się: Volkswagen Polska, Atl Renting Sp. z o.o., Meble VOX Sp. z o.o., Deceuninck, Piórex, Poz-Bruk, Budownictwo Drogowe Krug Sp. z o.o., Blum, Arvin Meritor, Stena Recycling Sp. z o.o., Clip Logistyka Sp. z o.o., Dramers S.A., R. Twining and Company Sp. z o.o., DELFO Polska S.A., Radaway Sp. z o.o., Pruszyński Sp. z o.o., Imperial Logistics Sp. z o.o., ANECOOP POLSKA, Sp. z o.o., Cybina Sp. z o.o., Fabryka Armatur „Swarzędz” Sp. z o.o., Stol-Tap Sp. z o.o. Sp.k.

Tabela 7. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach aglomeracji poznańskiej w latach 2015-2019

JST	2015		2019		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2015-2019
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Poznań	108 821	100,0%	115 423	100,0%	6 602
powiat poznański	55 917	100,0%	65 028	100,0%	9 111
Luboń	4 752	8,5%	5 237	8,1%	485
Puszczykowo	1 947	3,5%	2 059	3,2%	112
Buk	1 738	3,1%	1 902	2,9%	164
Czerwonak	3 346	6,0%	3 608	5,5%	262
Dopiewo	3 810	6,8%	4 930	7,6%	1 120
Kleszczewo	914	1,6%	1 145	1,8%	231
Komorniki	4 412	7,9%	5 494	8,4%	1 082
Kostrzyn	2 001	3,6%	2 299	3,5%	298
Kórnik	3 736	6,7%	4 754	7,3%	1 018
Mosina	4 178	7,5%	4 839	7,4%	661
Murowana Goślina	2 303	4,1%	2 438	3,7%	135
Pobiedziska	2 491	4,5%	2 750	4,2%	259
Rokietnica	2 359	4,2%	3 092	4,8%	733
Stęszew	1 802	3,2%	1 982	3,0%	180
Suchy Las	3 608	6,5%	4 291	6,6%	683
Swarzędz	7 327	13,1%	8 100	12,5%	773
Tarnowo Podgórne	5 193	9,3%	6 108	9,4%	915

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2015-2019 liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Swarzędz zwiększyła się o 773 przedsiębiorstwa i był to piąty najlepszy wynik spośród wszystkich gmin powiatu poznańskiego (za Dopiewem – 1 120, Komornikami – 1 082, Kórniem – 1 018 oraz Tarnowem Podgórnym – 915). Z danych

GUS można również zauważyć, że w poszczególnych latach analizowanego okresu liczba nowo rejestrowanych podmiotów utrzymuje się na podobnym poziomie (najmniej w roku 2016 – 549 podmiotów, najwięcej w roku 2018 – 616 podmiotów). Pozytywnym aspektem jest także stała spadkowa tendencja w zakresie liczby podmiotów gospodarczych wyrejestrowywanych z bazy REGON (610 podmiotów w roku 2015, 371 podmiotów w roku 2019).

Spośród wszystkich działów gospodarki narodowej¹ w Gminie Swarzędz w roku 2019 najwięcej przedsiębiorstw prowadziło swoją działalność w trzech poniższych sektorach:

- sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (łącznie 1 923 podmiotów),
- sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (łącznie 1 075 podmiotów),
- sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (łącznie 997 podmiotów).

W sekcji G najwięcej podmiotów reprezentowało dział 47 (Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi – 935 podmiotów). Stosunkowo dużo podmiotów reprezentowało też dział 46 (Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi – 638 podmiotów).

W sekcji C najwięcej podmiotów reprezentowało dział 31 (Produkcja mebli – 450 podmiotów), dział 25 (Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń – 125 podmiotów) oraz dział 33 (Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń – 94 podmioty). Wśród innych silnie rozwiniętych działów można wymienić dział 10 (Przetwarzanie i konserwowanie mięsa oraz produkcja wyrobów z mięsa), dział 14 (Produkcja odzieży, z wyłączeniem wyrobów futrzarskich), dział 16 (Produkcja wyrobów z drewna oraz korka z wyłączeniem mebli. Produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania), dział 18 (Poligrafia i działalność usługowa związana z poligrafią) oraz dział 22 (Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych).

W sekcji M najwięcej podmiotów reprezentowało dział 70 (Doradztwo związane z zarządzaniem – 248 podmiotów) oraz dział 69 (Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe – 238 podmiotów). Wśród innych silnie rozwiniętych działów można wymienić dział 71 (Działalność w zakresie architektury i inżynierii. Badania i analizy techniczne) oraz dział 74 (Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna).

Analizując szczegółowe dane dotyczące działów gospodarki narodowej na terenie Gminy Swarzędz w latach 2015-2019 najwięcej nowych podmiotów gospodarczych otwieranych jest w trzech sektorach:

- sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (łącznie 600 podmiotów),
- sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (łącznie 388 podmiotów),
- sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe (łącznie 255 podmiotów).

Jednocześnie w analogicznym okresie na terenie Gminy Swarzędz najwięcej podmiotów gospodarczych wyrejestrowano także w tych trzech sektorach: sekcja G – 686 podmiotów, sekcja M – 280 podmiotów oraz sekcja C – 280 podmiotów.

Analiza sektorowa przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy Swarzędz pozwala określić najsilniej rozwinięte sektory gospodarki. Jednocześnie, biorąc pod uwagę dane dotyczące przyrostu liczby przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach na przestrzeni ostatnich pięciu lat można podjąć próbę określenia branż, które w kolejnym dziesięcioleciu będą rozwijać się najszybciej.

Analiza przyrostu liczby przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach gospodarki Gminy Swarzędz pokazuje, że w ciągu ostatnich pięciu lat najszybciej rozwijały się przedsiębiorstwa z branż:

- sekcja E. Dostawa wody. Gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,
- sekcja F. Budownictwo,
- sekcja J. Informacja i komunikacja,

¹ Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007, dane GUS.

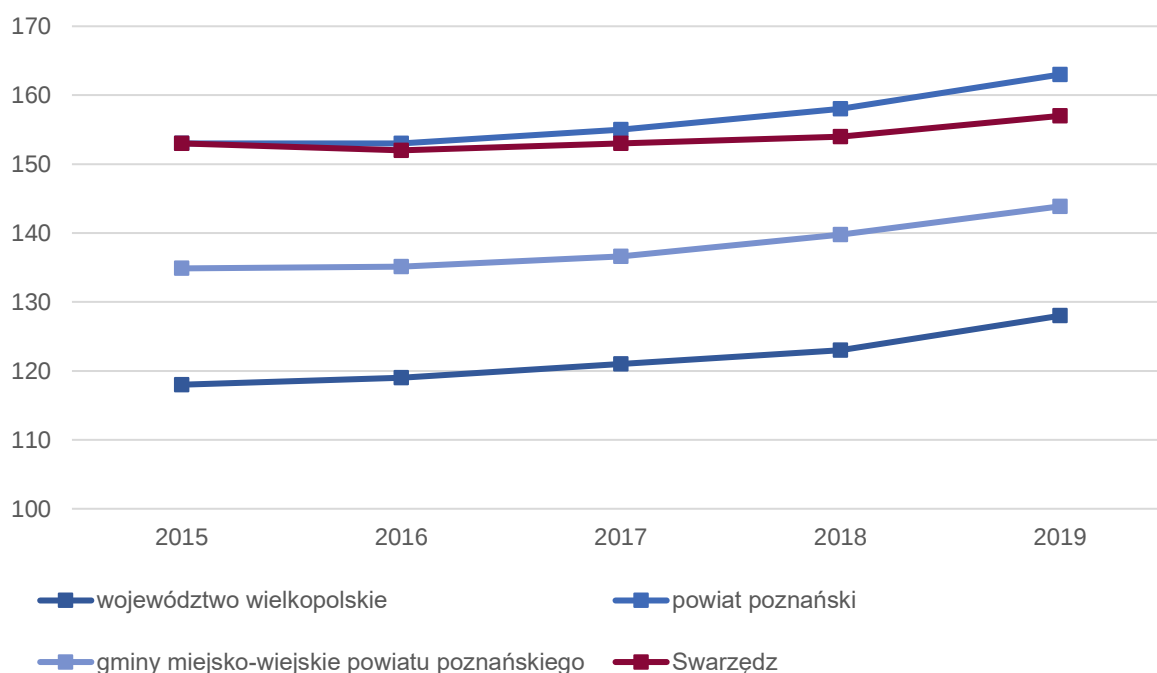
- sekcja L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,
- sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,
- sekcja P. Edukacja,
- sekcja Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

Jednocześnie w analizowanym okresie, pomimo wciąż istotnego wpływu na gospodarkę Gminy, maleje liczba przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w zakresie sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny. Naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Analizując strukturę przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie Gminy Swarzędz pod kątem liczby zatrudnianych przez nie pracowników można zauważyć, że dominują w niej przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 osób (95,91% w roku 2019). Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 50 osób stanowiły w 2019 roku 3,43% ogólnej liczby przedsiębiorstw, przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 250 osób – 0,58%, a większe – 0,06%. Jednocześnie odsetek przedsiębiorstw w każdej z tych grup w ciągu ostatnich pięciu lat pozostawał na stałym poziomie.

Wskaźnikiem, który dobrze obrazuje stopień rozwoju przedsiębiorczości poszczególnych gmin jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W Gminie Swarzędz współczynnik ten wyniósł w 2019 roku 157 i w ciągu ostatnich pięciu lat wzrósł o 4 pkt. Jednocześnie współczynnik ten był nieznacznie niższy niż średnia dla powiatu poznańskiego (163) oraz znacznie wyższy niż średnia obliczona dla województwa wielkopolskiego (128).

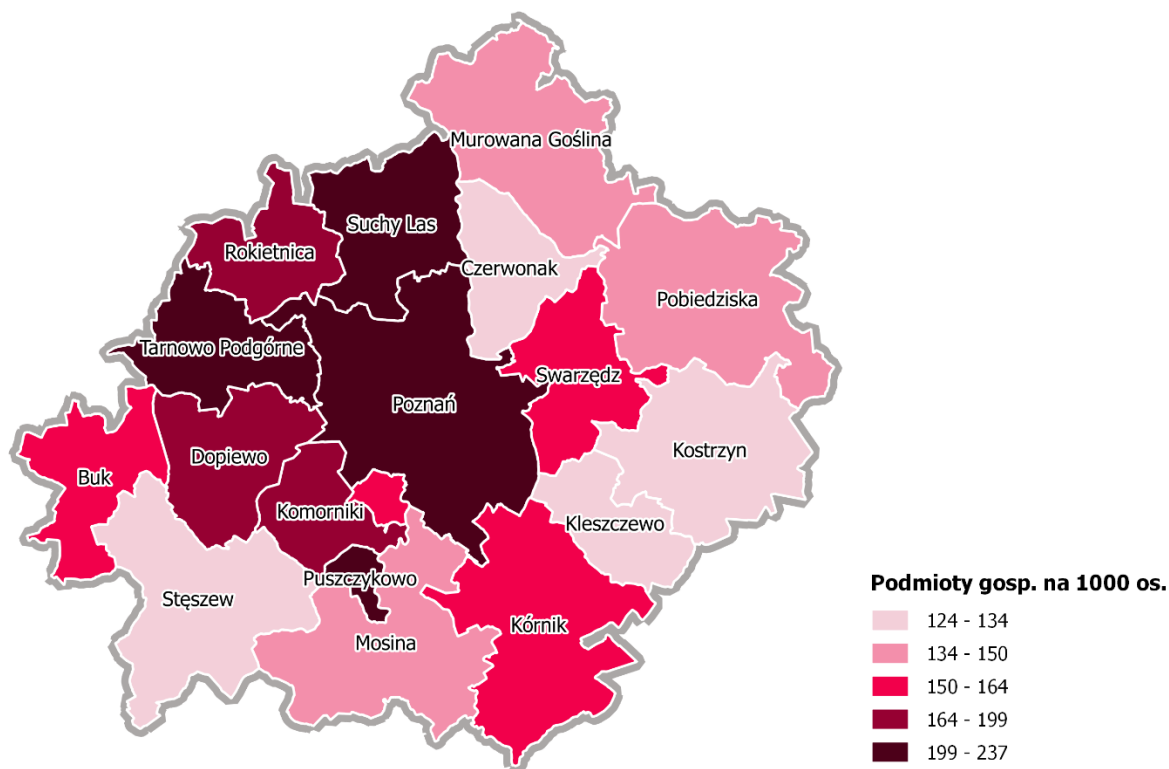
Ryc. 12. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2019 roku, wśród gmin aglomeracji poznańskiej, większym współczynnikiem podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców charakteryzowały się: Gmina Suchy Las (237), Miasto Puszczykowo (213), Gmina Tarnowo Podgórne (218), Gmina Komorniki (179), Gmina Dopiewo (175), Gmina Rokietnica (166), Miasto Luboń (164) oraz Gmina Kórnik (160).

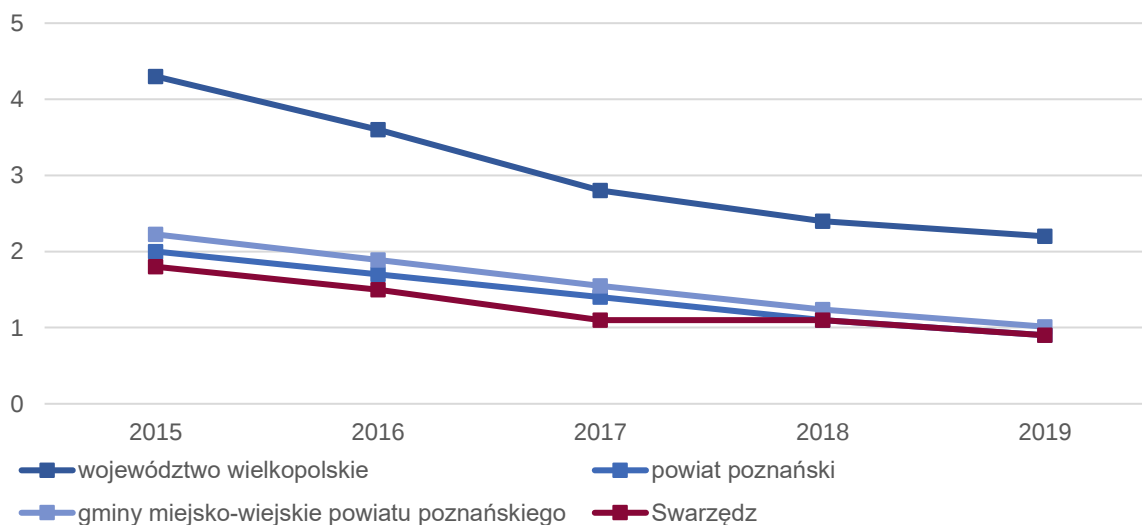
Ryc. 13. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminach aglomeracji poznańskiej w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Swarzędz w ciągu ostatnich pięciu lat stale zmniejszała się liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W 2015 roku było to 551 osób, natomiast w roku 2019 – 284 osoby. Opisywany spadek bezrobocia w równym stopniu dotyczył wszystkich grup wiekowych co może implikować wniosek, że oferta pracodawców na terenie Gminy w dobrym stopniu odpowiadała na potrzeby wyrażane przez osoby poszukujące pracy bez względu na ich wiek. Silnie zmniejszyła się także liczba osób określanych jako trwale bezrobotne – z poziomu 214 osób w roku 2015 do poziomu 82 osób w roku 2019.

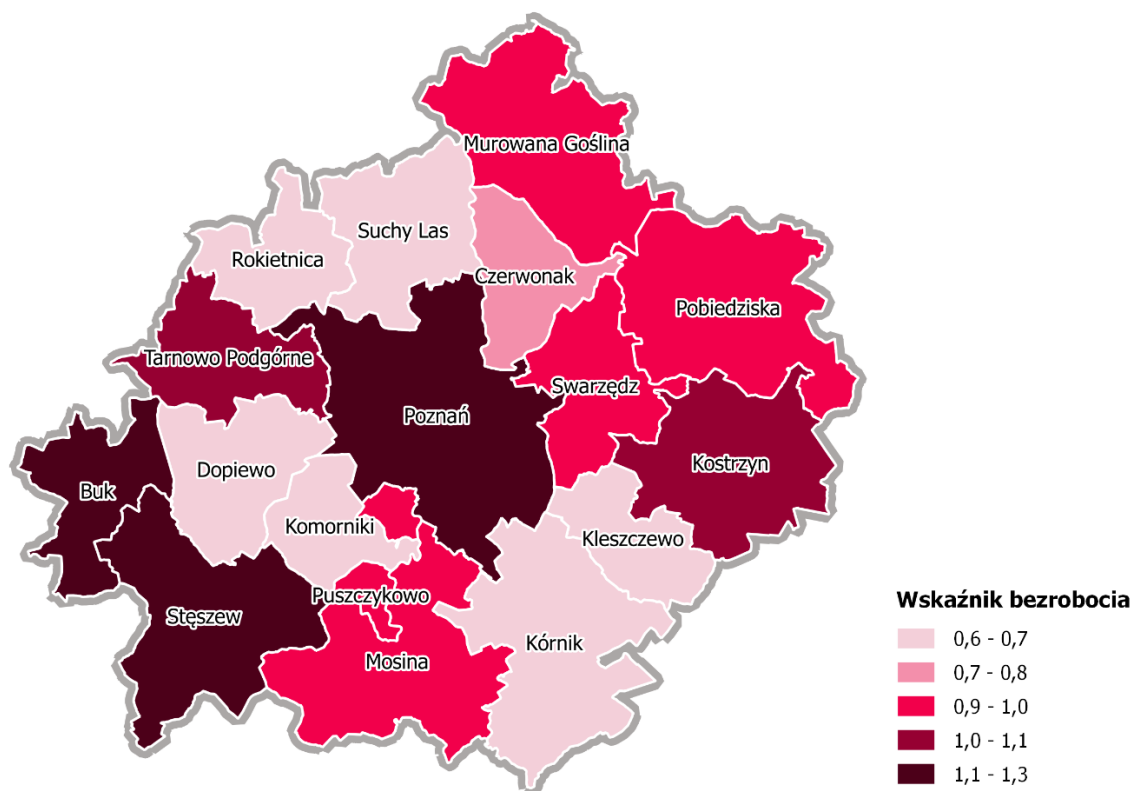
Ryc. 14. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Swarzędz wyniósł na koniec 2019 roku 0,9%. Jednocześnie można zauważyć, że wskaźnik ten kształtował się on na podobnym poziomie jak średnia wyznaczona dla powiatu poznańskiego oraz zdecydowanie niższym niż wartość jaką przyjmuje on dla całego województwa wielkopolskiego.

Ryc. 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach aglomeracji poznańskiej w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2005 roku, decyzją Rady miejskiej Swarzędza, na terenach przemysłowych w okolicy ul. Rabowieckiej utworzona została Specjalna Strefa Ekonomiczna działająca jak podstref Kostrzynsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa ma obszar ok. 80 ha i została w pełni uzbrojona w media (m.in. prąd o mocy 12 MW). Teren przeznaczony jest pod zabudowę techniczno-produkcyjną z usługami o maksymalnej wysokości projektowanych budynków 20 m. Infrastruktura techniczna zapewnia z niej swobodny dostęp do autostrady A2 oraz szlaku kolejowego E30. Jej właścicielem jest Centrum Logistyczno-Inwestycyjne Poznań. Przedsiębiorcy podejmujący działalność gospodarczą na terenie SSE są uprawnieni do korzystania z pomocy regionalnej w postaci zwolnienia podatkowego w podatku dochodowym z tytułu poniesionych nakładów inwestycyjnych lub z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy. Do tej pory swoje zakłady produkcyjne na terenie SSE utworzyły: R. Twining and Company Sp. z o.o. (branża spożywcza), RADAWAY Sp. z o.o. (armatura łazienkowa) oraz Hanomag Heat Treatment International Sp. z o.o. (branża metalowa).

2.2. Infrastruktura i środowisko

Infrastruktura drogowa

W obrębie Gminy Swarzędz położonych jest 277,04 km dróg gminnych, z czego 142,36 km to drogi nieutwardzone. Drogi powiatowe posiadają natomiast łączną długość 48,49 km, w tym odcinki przekazane w zarządzanie Gminie Swarzędz mają długość 8,00 km.

Stan dróg w Gminie sprawdzany jest na bieżąco przez pracowników Wydziału Infrastruktury Drogowej Urzędu Miasta i Gminy. Dla dróg publicznych i obiektów inżynierskich wykonywane są przeglądy okresowe (roczne i pięcioletnie) potwierdzone wpisami w księgach dróg (obiektów). Ostatnia przeprowadzona ocena wyników stanu technicznego dróg kształtuje się w przedziale od 4 do 5 pkt w 6-stopniowej skali punktowej. Bieżące zalecenie w zakresie poprawy stanu technicznego dróg dotyczy w większości konieczności wykonania miejscowej naprawy ubytków oraz uszkodzeń eksploatacyjnych wynikających z normalnego z nich korzystania.

Wśród najważniejszych szlaków drogowych przecinających teren Gminy można wymienić drogę krajową nr 92 oraz drogę wojewódzką nr 194. Obie wymienione powyżej trasy przebiegają na osi wschód-zachód. Na terenie Gminy brakuje jednak trasy biegnącej w kierunku północ-południe, umożliwiającej sprawną tranzyt przez jej obszar.

Urządzenia sieciowe

Zadania z zakresu zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Gminy Swarzędz w wodę realizują: spółka Aquanet SA, Zakład Gospodarki Komunalnej w Swarzędzu oraz Rolnicza Spółka Produkcyjna im. J. Dąbrowskiego w Kruszewni. Aquanet SA jest spółką prawa handlowego z większościowym udziałem JST. Akcjonariuszami spółką są:

- Miasto Poznań (posiadające 77,38% udziałów),
- pozostali akcjonariusze (22,62% udziałów), w tym Gmina Swarzędz (1,20% udziałów).

Podstawę zaopatrzenia w wodę dla Gminy Swarzędz stanowią stacja wodociągowa w Gruszczynie oraz pompownia przy ul. Sośnickiej podnosząca wodę dostarczaną z Poznania. Na terenie Gminy istnieje także kilka niewielkich stacji wodociągowych, ale nie wszystkie z nich są czynne. Niektóre zaś posiadają jedynie niewielkie zasoby wody. Sieć wodociągowa doprowadzona jest do każdej miejscowości znajdującej się na terenie Gminy. Tylko nieliczne gospodarstwa, położone z dala od zwartej zabudowy posiadają własne ujęcia wody ze studni. Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosiła na koniec 2019 roku 262,3 km, z czego 62,4 km znajdowało się w zarządzie lub administracji Gminy. Na terenie Gminy zlokalizowanych jest pięć ujęć wód podziemnych na cele komunalne. Głównym dostawcą wody na terenie Gminy jest spółka Aquanet, posiadająca ujęcia wody w Gruszczynie oraz Promienku (gm. Pobiedziska). Trzema ujęciami (w Bogucinie, Gortatowie oraz Karłowicach) zarządza ZGK w Swarzędzu. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna zaopatruje w wodę mieszkańców Kruszewni oraz okolic (tabela poniżej).

Tabela 8. Komunalne ujęcia wód na terenie Gminy Swarzędz

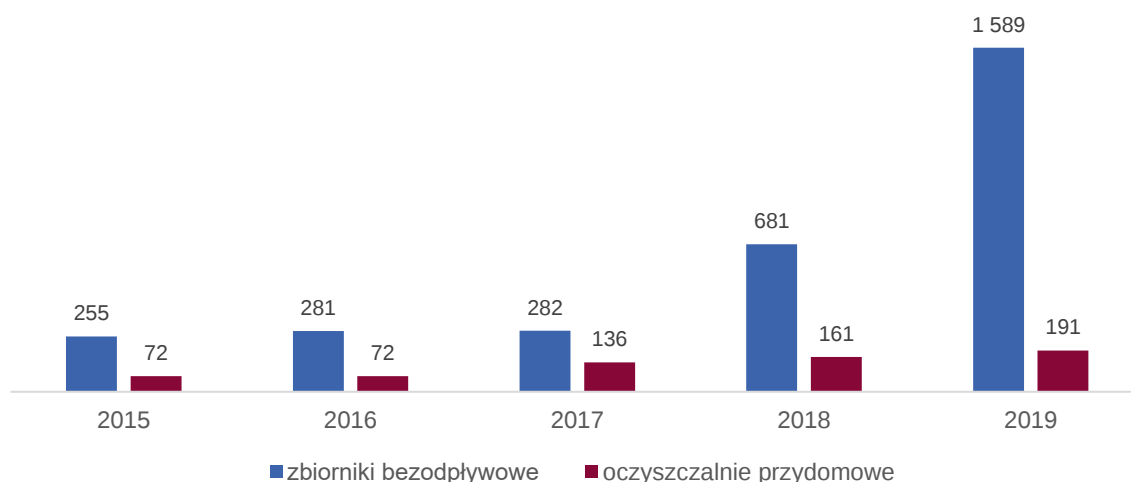
Miejsce ujęcia wody	Zarządca ujęcia	Stacja uzdatniania wody - lokalizacja	Obsługiwany obszar
Bogucin	Gmina Swarzędz / Zakład Gospodarki Komunalnej w Swarzędzu	Bogucin	Bogucin
Gortatowo		Gortatowo	Gortatowo, Uzarzewo (plus Katarzynki, Święcinek), Sarbinowo, Paczkowo, Puszczykowo-Zaborze, Sokolniki Gwiazdowskie, Łowęcin, Jasin
Karłowice		Karłowice	Karłowice
Kruszewnia	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna im. J. Dąbrowskiego w Kruszewni	Kruszewnia	Kruszewnia, część Żalasewa i Rabowic
Gruszczyn/Kobylnica	Aquanet SA	Gruszczyn	Swarzędz, Gruszczyn, Żalasewo, Garby, Kobylnica, Janikowo, Wierzenica, Wierzonka, Jasin
Promienko (gm. Pobiedziska)			

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Swarzędz na lata 2020-2023.

Miasto Swarzędz posiada kanalizację ogólnospławną, sanitarną oraz deszczową. Ścieki powstające na jego terenie odprowadzane są za pośrednictwem kolektora swarzędzkiego do Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach. System kanalizacji obejmuje obszar całego miasta i wymaga jedynie rozbudowy o nowoprojektowane osiedla. Zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych za rok 2019 część Gminy Swarzędz (Bogucin, Garby, Gortatowo, Gruszczyn, Janikowo, Jasin, Karłowice, Kobylnica, Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Rabowice, Swarzędz, Uzarszewo, Wierzonka oraz Zalasewo) wchodzi w skład aglomeracji wodno-ściekowej Poznań. Ścieki z Karłowic i części Wierzonki odprowadzane są do Oczyszczalni Ścieków zlokalizowanej w Wierzonce. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy wynosiła na koniec 2019 roku 208,4 km, z czego 14,5 km znajdowało się w zarządzie lub administracji Gminy.

Właściciele nieruchomości leżących na terenach nie objętych komunalnym systemem kanalizacji zobowiązani są do posiadania zbiorników bezodpływowych i korzystania z usług przedsiębiorców uprawnionych do ich opróżniania i transportu nieczystości ciekłych na podstawie umowy oraz jej okazywania osobom upoważnionym podczas kontroli. Na właściciela nieruchomości za brak umowy oraz za brak dowodów uiszczania opłat za wywóz nieczystości ciekłych lub osadów może zostać nałożony mandat karny. W latach 2015-2019 liczba zbiorników bezodpływowych, szczególnie na terenach wiejskich co-rocennie wzrastała (o 1,3 tys. od 2015 roku). W 2019 roku było ich 1 589, w tym na obszarach wiejskich – 1 448. Pozytywnym aspektem jest fakt, że stopniowo wzrasta również liczba przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2019 roku liczyły one 191 szt., w tym 187 na obszarach wiejskich.

Ryc. 16. Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Swarzędz w latach 2015-2019

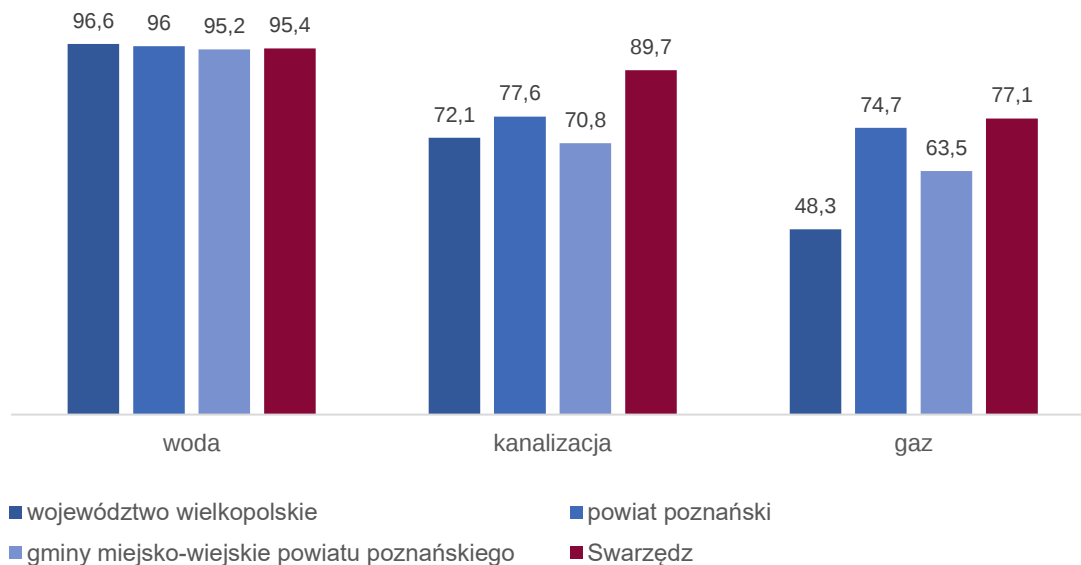
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przez Gminę Swarzędz przebiega gazociąg magistralny gazu ziemnego zaazotowanego Krobia – Poznań – Piła oraz cztery odgałęzienia doprowadzające gaz ziemny do Poznania, Gniezna i Wrześni. Instalacja gazu ziemnego doprowadzana jest do następujących miejscowości: Swarzędz, Bogucin, Garby, Gortatowo, Gortatowo-Huby, Gruszczyn, Janikowo, Jasin, Kobylnica, Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Rabowice, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarszewo, Wierzonka (ul. Barcińska i Ostatnia przy drodze wojewódzkiej nr 194) i Zalasewo.

Na wykresie poniżej porównano udział korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej na terenie Gminy Swarzędz na tle innych porównywanych jednostek samorządu terytorialnego. Można zaobserwować, że stopień zwodociągowania obszaru Gminy jest bardzo wysoki i porównywalny z innymi gminami powiatu poznańskiego oraz nieznacznie niższy niż średnia wyznaczona dla całego województwa wielkopolskiego. Natomiast pod względem skanalizowania oraz dostępu do sieci gazowej Gmina Swarzędz osiągnęła najwyższe wartości, spośród wszystkich analizowanych podmiotów. Różnice te są znaczące i świadczą o wysokim stopniu rozwinięcia opisywanej analizy technicznej w porównaniu do innych analizowanych jednostek. Jednak na skutek szybkiego tempa rozbudowy osadnictwa

mieszkaniowego na terenie poszczególnych sołectw, konieczne jest dalsza ich rozbudowa w celu podłączenia do nich nowopowstających budynków. Część istniejącej już infrastruktury wymaga także modernizacji.

Ryc. 17. Udział korzystających z instalacji w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Internet

W Gminie dostęp do szerokopasmowego Internetu zapewniony jest na obszarze następujących miejscowości: Swarzędz, Zalasewo, Janikowo, Kobylnica, Gortatowo, Gruszczyn, Paczkowo oraz Łowęcin. Planowana rozbudowa sieci obejmuje jedynie budowę kanałów teletechnicznych w istniejących i nowych drogach jako zabezpieczenie pod ewentualną późniejszą rozbudowę sieci światłowodowej. Mieszkańcy i rezydenci Gminy mają możliwość korzystania z bezpłatnego wifi w swarzędzkiej komunikacji autobusowej oraz za pośrednictwem sieci dostępowych Swarman I i II. Głównymi dostawcami Internetu na terenie Gminy są Hawe Telekom, Netia, Orange oraz Inea.

Gospodarka odpadami

Za organizację systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Swarzędz odpowiada Związek Międzygminny „Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej” (ZM GOAP), w skład którego wchodzi dziewięć gmin: Miasto Poznań, Miasto i Gmina Buk, Gmina Czerwonak, Gmina Kleszczewo, Miasto i Gmina Kostrzyn, Miasto i Gmina Murowana Goślina, Gmina Oborniki, Miasto i Gmina Pobiedziska oraz Miasto i Gmina Swarzędz. Związek podzielony jest na 15 sektorów odbioru odpadów komunalnych.

Na terenie ZM GOAP odpady odbierane są w rozdzieleniu na cztery frakcje: metale i tworzywa sztuczne, papier, szkło, bioodpady oraz dodatkowo odpady zmieszane, do których zalicza się wszystkie odpady niebędące odpadami niebezpiecznymi i niepodlegające zbiórce selektywnej. Od 1 września 2020 roku nie ma możliwości niesegregowania odpadów komunalnych. Stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalane są na podstawie uchwały zgromadzenia ZM GOAP.

Zagospodarowanie odpadów zebranych na terenie ZM GOAP odbywa się poprzez Instalację Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych w Poznaniu. ITPOK przystosowana jest do przekształcania zmieszanych odpadów komunalnych, innych niż niebezpieczne. Jej wydajność to ok. 210 000 ton/rok. Powstająca w trakcie spalania odpadów (proces R1) energia cieplna jest odbierana przez firmę VEOLIA Energia Poznań, która zarządza siecią ciepłowniczą na terenie Poznania. Energia elektryczna trafia natomiast do sieci energetycznej.

Odpady biodegradowalne przekazywane są natomiast do zlokalizowanej w Suchym Lesie instalacji do fermentacji i kompostowania posiadającej łączną przepustowość wynoszącą 30 000 ton rocznie. Zachodzące w instalacji procesy technologiczne prowadzone są w zamkniętej hali oraz pod wiatą. W końcowym efekcie przetwarzania odpadów pozyskiwany jest kompost o walorach nawozowych, a także wytwarzana jest energia elektryczna oraz ciepła.

Na terenie Gminy, od początku 2018 roku, działa punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (tzw. PSZOK). Punkt znajduje się w Rabowicach przy ul. Świerkowej 17 i przyjmuje odpady przez sześć dni w tygodniu, od poniedziałku do soboty. Dodatkowo mieszkańcy Gminy mogą korzystać ze wszystkich punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, zlokalizowanych na terenie JST należących do związku międzygminnego GOAP. Związek udostępnia też możliwość odbioru odpadów za pośrednictwem mobilnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz punktów odbioru przeterminowanych leków z aptek.

Tabela 9. Stan gospodarki odpadami w Gminie Swarzędz w latach 2014-2018

		2015	2016	2017	2018
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi		43 904	45 416	46 360	47 536
Ilość zebranych odpadów komunalnych, w tym:		19 793,70	20 138,88	21 415,26	23 556,73
zmieszane		14 481,90	13 644,90	14 352,44	14 359,29
segregowane		2 973,70	3 924,23	3 337,82	4 297,16
udział odpadów segregowanych		15%	19%	15%	18%
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	Swarzędz	79,90%	60,80%	73,60%	53,64%
	wymagany	16%	18%	20%	30%

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu.

Tabela powyżej przedstawia stan gospodarki odpadami w Gminie Swarzędz w latach 2014-2018. Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadów w analizowanych latach stale rosła. Jednocześnie wzrastał także odsetek liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi do ogólnej liczby zarejestrowanych mieszkańców JST – w 2018 r. ukształtował się on na poziomie 96,70% co należy uznać za wskaźnik bardzo wysoki. W każdym z analizowanych lat osiągnięty został wymagany prawem wskaźnik poziomu recyklingu.

Pomimo wszystkich opisywanych powyżej działań podejmowanych w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gminy Swarzędz wciąż kwestią wymagającą wzmożonej uwagi jest problem powstawania dzikich wysypisk. Pojawiają się one na terenie całej Gminy, szczególnie w miejscach niezagospodarowanych, zarośniętych i rzadko uczęszczanych. Wykryte i zlokalizowane dzikie wysypiska są likwidowane na bieżąco, ale na ich miejsce wciąż pojawiają się nowe. Problemem są także inne nieprawidłowe praktyki dotyczące gospodarowania odpadami, jak na przykład spalanie odpadów komunalnych i pozbywanie się ich w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami prawa.

Jakość powietrza atmosferycznego

Dominujący wpływ na stan powietrza atmosferycznego na terenie Gminy Swarzędz wywiera tzw. emisja niska z przeważającymi rozproszonymi emiterami. Jej głównymi źródłami są przydomowe kotły grzewcze w budynkach mieszkalnych w sektorze komunalno-bytowym, lokalne kotłownie, niewielkie zakłady

usługowe i przemysłowe. Dodatkowo na jakość powietrza na terenie Gminy istotnie i negatywnie wpływa emisja liniowa związana z transportem samochodowym.

Zgodnie z zapisami „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Swarzędz na lata 2020-2023” stan powietrza na terenie Gminy oceniany jest, szczególnie w okresie grzewczym, jako niezadawalający. Notowane są wówczas przekroczenia dopuszczalnych i docelowych poziomów takich substancji jak benzo(α)piren oraz pył zawieszony PM10. Podstawowym źródłem emisji tych substancji do atmosfery jest niepełne spalanie w piecach paliw stałych (węgla, koksu, drewna) oraz odpadów (m.in. butelki PET, kartony po napojach, odpady organiczne i inne) na potrzeby ogrzewania mieszkań, domów i wody. Natomiast emisja liniowa, związana z transportem samochodowym, stanowi szczególny problem na terenie Miasta Swarzędz, w bezpośredniej bliskości DK nr 92 i prowadzi często do powstawania wysokich stężeń szkodliwych substancji w strefie przebywania ludzi. Jej wpływ maleje jednak wraz ze zwiększeniem odległości od głównych ciągów komunikacyjnych. Jednocześnie na obszarze Gminy, w okresie letnim, nie notuje się zazwyczaj przekroczeń dopuszczalnych poziomów benzo(α)pirenu i pyłu zawieszonego PM10.

Tabela 10. Wyniki klasyfikacji strefy aglomeracji poznańskiej pod kątem ochrony zdrowia w 2019 roku

Rok	Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń w obszarze aglomeracji poznańskiej											
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	BaP	O ₃
2019*	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A D2

*A – brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego, C – przekroczenie poziomu dopuszczalnego, D2 – przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim – raport wojewódzki za rok 2019”, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu, Poznań 2020.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Działalność związana z ochroną środowiska oraz zmniejszeniem negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę oraz klimat stanowi ważny aspekt funkcjonowania Gminy Swarzędz. W ostatnich latach podjęto szereg działań mających na celu rozwój niskoemisyjnej mobilności miejskiej. Na obszarze JST następuje stała rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Podejmowane są działania zmierzające do rewitalizacji cieków wodnych. Mieszkańcy Gminy mają także możliwość uzyskania dotacji celowej na wymianę źródła ogrzewania w ramach programu „Czyste Powietrze”. Dotacje na ten cel udzielane są również z budżetu Powiatu Poznańskiego jak również z budżetu Gminy Swarzędz. Mieszkańcy są informowani o konieczności wymiany starych źródeł ogrzewania, zgodnie z wymogami uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 grudnia 2017 r., Nr XXXIX/941/17 w sprawie wprowadzenia, na obszarze województwa wielkopolskiego (bez Miasta Poznania i Miasta Kalisza), ograniczeń lub zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Gmina Swarzędz duży nacisk położyła także na rozwój edukacji oraz świadomości ekologicznej wśród jej mieszkańców. W ramach inicjatywy EKOBADACZE W AKCJI uczniowie SP nr 4 w Swarzędzu mieli możliwość udziału w cyklu zajęć mających na celu rozbudzenie zainteresowań przyrodniczych i naukę odpowiedzialności za stan środowiska. Wśród innych działań o podobnym charakterze można wyróżnić inicjatywy: Eko Babie Lato, Cały Swarzędz na rowery oraz liczne organizowane na terenie Gminy konkursy ekologiczne.

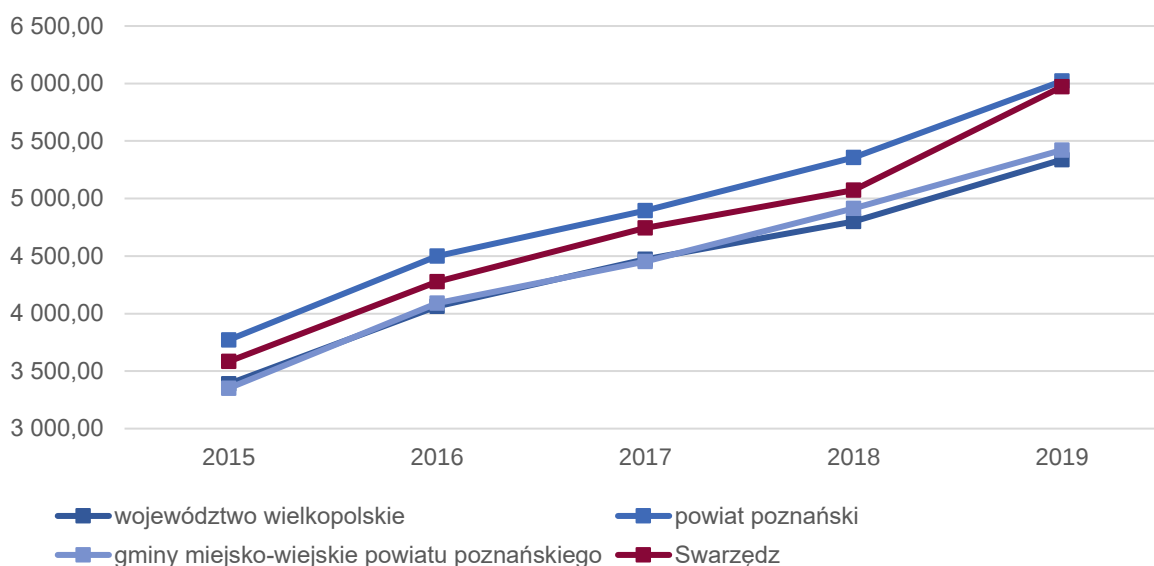
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2015-2019 dochody budżetu Gminy Swarzędz ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2015 roku wyniosły one ponad 170 mln zł, by w roku 2019 po raz pierwszy przekroczyć barierę 300 mln zł.

Wraz z nominalnym wzrostem dochodów budżetu Gminy Swarzędz w analizowanych latach stale rósł wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca. W 2015 roku było to 3 583,60 zł, a w 2019 roku – 5 971,82 zł. W ujęciu nominalnym wzrost ten wyniósł więc 66,64%. Analiza wykresu poniżej pokazuje, że wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Swarzędz był nieznacznie niższy od średniej wyznaczonej dla powiatu poznańskiego (6 021,10 zł) oraz znacznie wyższy niż średnia wyznaczona dla województwa wielkopolskiego (5 338,41 zł).

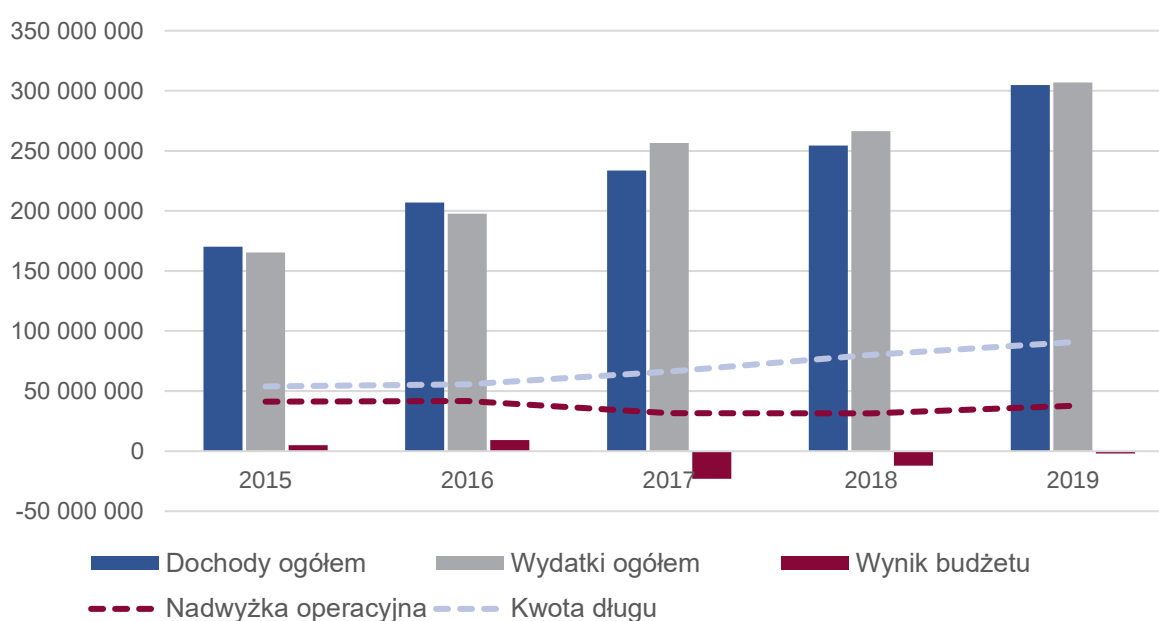
Ryc. 18. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz ze wzrostem dochodów budżetu Gminy Swarzędz w ciągu ostatnich 5 lat rosły też jego wydatki. Na wykresie poniżej można zauważyć, że ostatnie trzy lata w Gminie Swarzędz zostały zamknięte deficytem budżetowym (ostatnia nadwyżka wystąpiła w 2016 roku). Jednocześnie można zauważyć, iż poza rokiem 2017, dynamika wzrostu wydatków jest niższa niż dynamika wzrostu dochodów budżetu Gminy.

Ryc. 19. Wykonanie budżetu Gminy Swarzędz w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

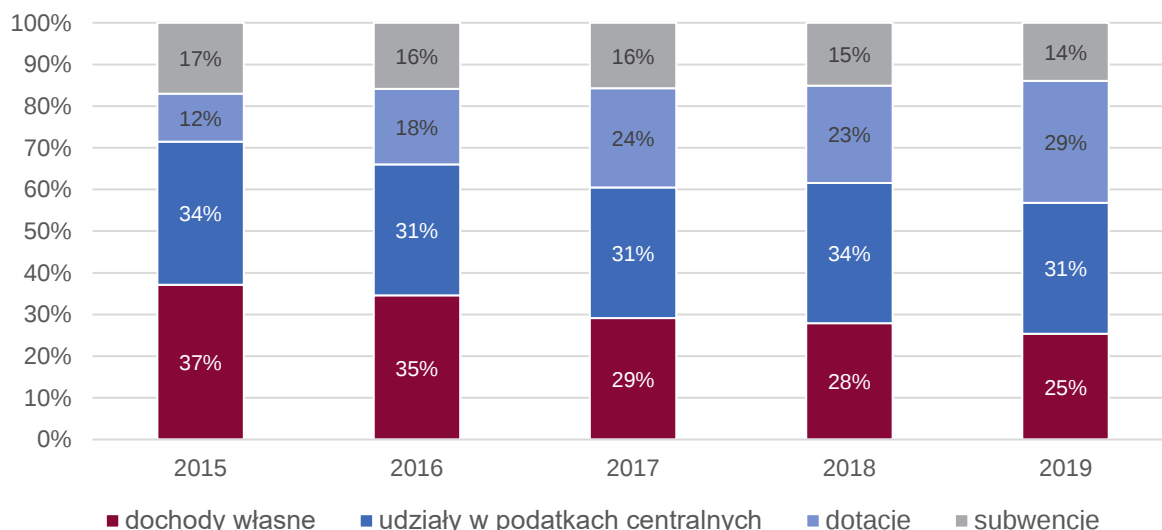
W związku z występowaniem w ostatnim okresie corocznie deficytu budżetowego, rosła także kwota długu gminy. W 2019 roku wyniosła ona prawie 91 mln zł, co stanowiło prawie 30% dochodów ogółem. W analizowanym okresie w Gminie Swarzędz corocznie występowała także nadwyżka operacyjna (kwota dochodów bieżących budżetu przewyższała kwotę wydatków bieżących budżetu). Średnio w latach 2015-2019 wynosiła ona 36,8 mln zł, co stanowiło 16% dochodów ogółem. W 2019 roku kształtowała się ona na poziomie ponad 37,6 mln zł. Powyższy wskaźnik należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w Gminie.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najważniejszą rolę odgrywają dochody własne, które decydują o samodzielności finansowej jednostki. Zalicza się do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to o tyle ważne, że w przypadku tej kategorii dochodów gmina posiada kompetencje do wydawania uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki dużemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Wykres poniżej przedstawia strukturę dochodów Gminy Swarzędz w latach 2015-2019. W analizowanym okresie nastąpił wzrost nominalnych wartości dochodów własnych budżetu Gminy, jednak w ujęciu procentowym zaobserwowano odwrotną tendencję. Udział dochodów własnych budżetu Gminy łącznie z udziałami w podatkach centralnych (PIT i CIT) w dochodach ogółem budżetu obniżył się z poziomu 71% w roku 2015 do poziomu 56% w roku 2019. Wśród dochodów własnych budżetu Gminy największe znaczenie odgrywają kwoty wynikające z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ponad 88,9 mln zł wpływu w roku 2019), podatek od nieruchomości (ponad 48,4 mln zł), udział w podatku dochodowym od osób prawnych (ponad 6,9 mln zł), podatek od czynności cywilnoprawnych (ponad 5,1 mln zł) oraz podatek od środków transportowych (ponad 2,8 mln zł). Główną przyczyną zmniejszenia się udziału dochodów własnych budżetu Gminy w ogólnej strukturze tych dochodów jest zwiększenie dotacji na realizację programu „Rodzina 500+”, dlatego jest to tendencja obserwowana dla wszystkich gmin w Polsce. W roku 2019 nominalna kwota dotacji celowych otrzymanych przez Gminę wyniosła ponad 89,2 mln zł, z czego ponad 52,1 mln zł (58%) zostało przekazanych w związku z realizacją świadczenia „Rodzina 500+”.

Ryc. 20. Struktura dochodów Gminy Swarzędz w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W strukturze dochodów budżetu Gminy najmniejszy udział posiada subwencja ogólna przekazywana przez budżet państwa (w 2019 roku było to ok. 42,3 mln, co stanowiło 14% dochodów ogółem budżetu Gminy). Należy podkreślić, że na całkowitą wartość subwencji ogólnej w Gminie Swarzędz składają się

jej część oświatowa (99,18%) oraz część równoważąca (0,82%). W związku z tym, że na terenie Gminy wskaźnik dochodów podatkowych na 1 mieszkańca wynosił w 2019 roku 145,52% wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich gmin w Polsce, Gmina nie otrzymywała subwencji wyrównawczej.

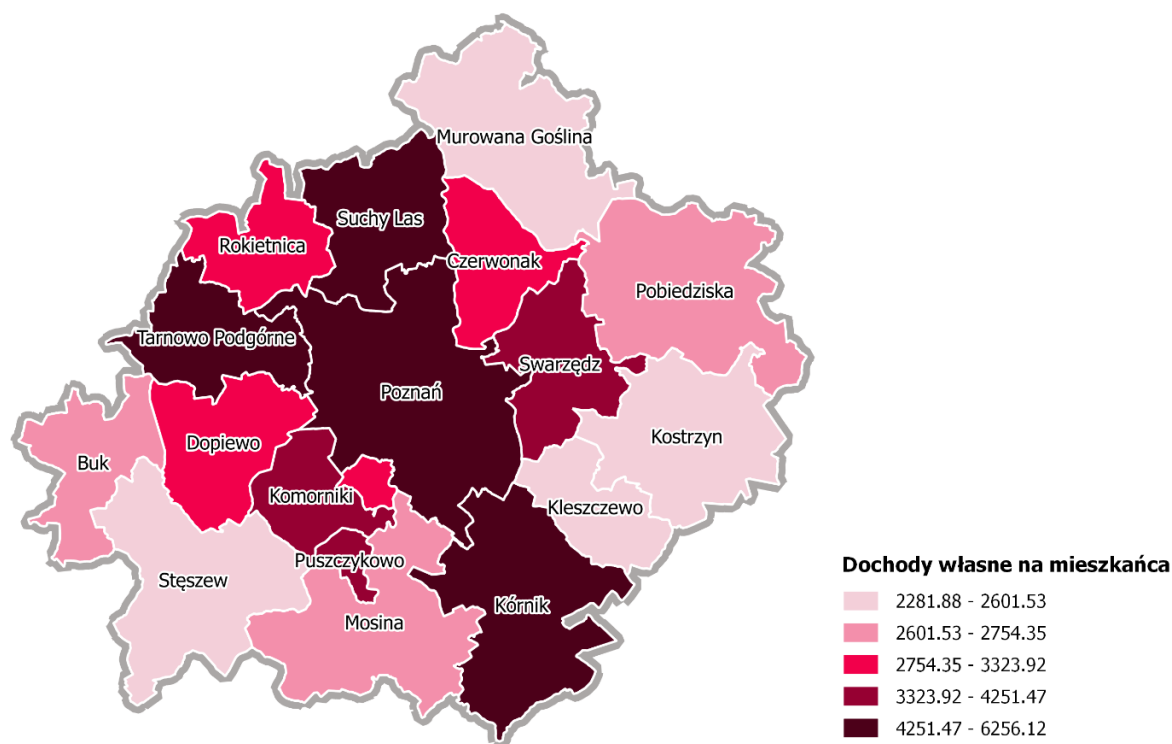
Tabela 11. Dochody podatkowe Gminy Swarzędz w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
PIT	53 649 970,00	59 757 716,00	68 103 065,00	79 090 174,00	88 961 615,00
CIT	4 749 540,34	5 263 494,06	5 134 758,85	6 542 234,51	6 913 840,87
podatek rolny	679 425,35	644 174,34	665 978,60	617 835,34	548 369,06
podatek od nieruchomości	39 741 679,60	41 602 740,67	44 050 947,75	45 725 388,48	48 430 181,77
podatek leśny	26 927,78	48 230,41	48 406,46	48 585,43	47 252,94
podatek od środków transportowych	1 909 477,16	1 796 633,70	2 062 261,21	2 237 847,41	2 863 786,34
karta podatkowa	119 821,16	122 977,58	99 264,63	102 671,62	98 793,42
podatek od czynności cywilnoprawnych	2 965 470,24	4 131 578,73	4 086 412,10	4 441 674,86	5 125 107,87
wpływy z opłaty skarbowej	120 745,01	151 066,95	234 059,51	216 122,73	216 164,20
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	330,00	0,00	4 660,20	3 906,00	2 576,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Rysunek poniżej przedstawia porównanie dochód własnych budżetu Gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca z analogicznym wskaźnikiem obliczonym dla innych gmin aglomeracji poznańskiej. Można zauważyć, że spośród wszystkich analizowanych jednostek tylko cztery charakteryzują się jego zdecydowanie większą wartością niż Gmina Swarzędz – Miasto Poznań, Gmina Tarnowo Podgórne, Gmina Suchy Las oraz Gmina Kórnik. Na podobnym poziomie kształtuje się on w Gminach Komorniki oraz Puszczykowo.

Ryc. 21. Udział dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach aglomeracji poznańskiej w 2019 roku

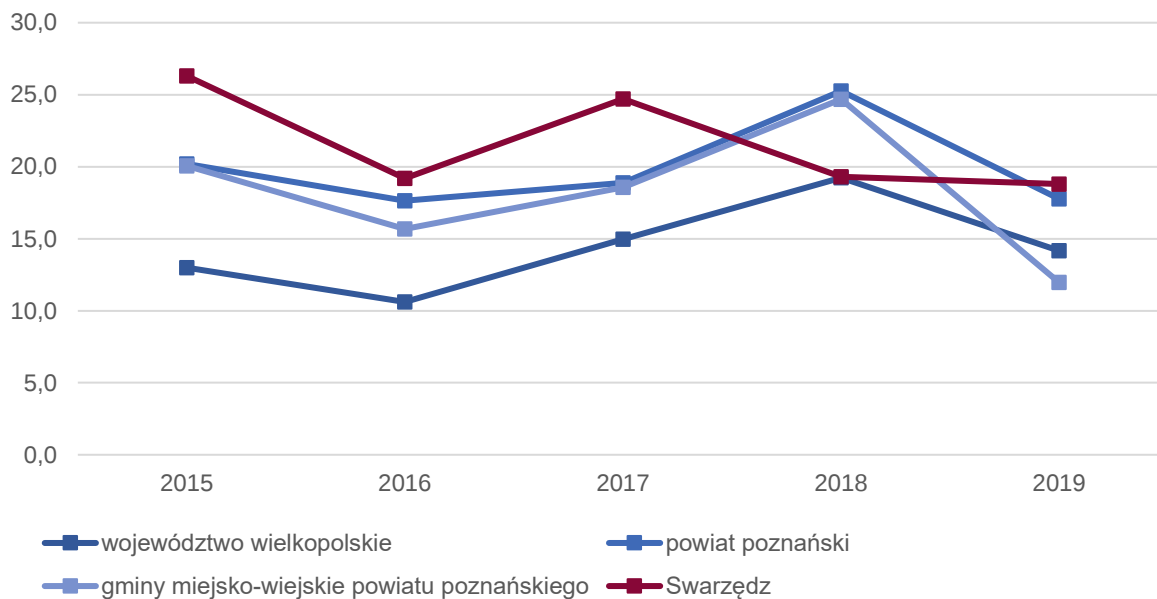

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród wydatków budżetu Gminy Swarzędz największą rolę odgrywają wydatki bieżące. W 2019 roku wyniosły one ponad 247,7 mln zł (80,73% wydatków budżetu ogółem). Wśród nich, największe wydatki zostały przeznaczone na realizację zadań w działach: Oświata i wychowanie (ponad 87,0 mln zł), Rodzina (ponad 71,3 mln zł) oraz Transport i łączność (18,4 mln zł).

Wydatki majątkowe w 2019 roku wyniosły ponad 59,1 mln zł (19,27% wydatków budżetu ogółem). Porównując udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem budżetu Gminy, był to wynik nieznacznie wyższy niż średnia wyznaczona dla powiatu poznańskiego oraz województwa wielkopolskiego. Jednocześnie w analizowanym okresie udział wydatków inwestycyjnych w ogóle wydatków budżetu Gminy oscylował na stałym poziomie ok. 20-25%.

Ryc. 22. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

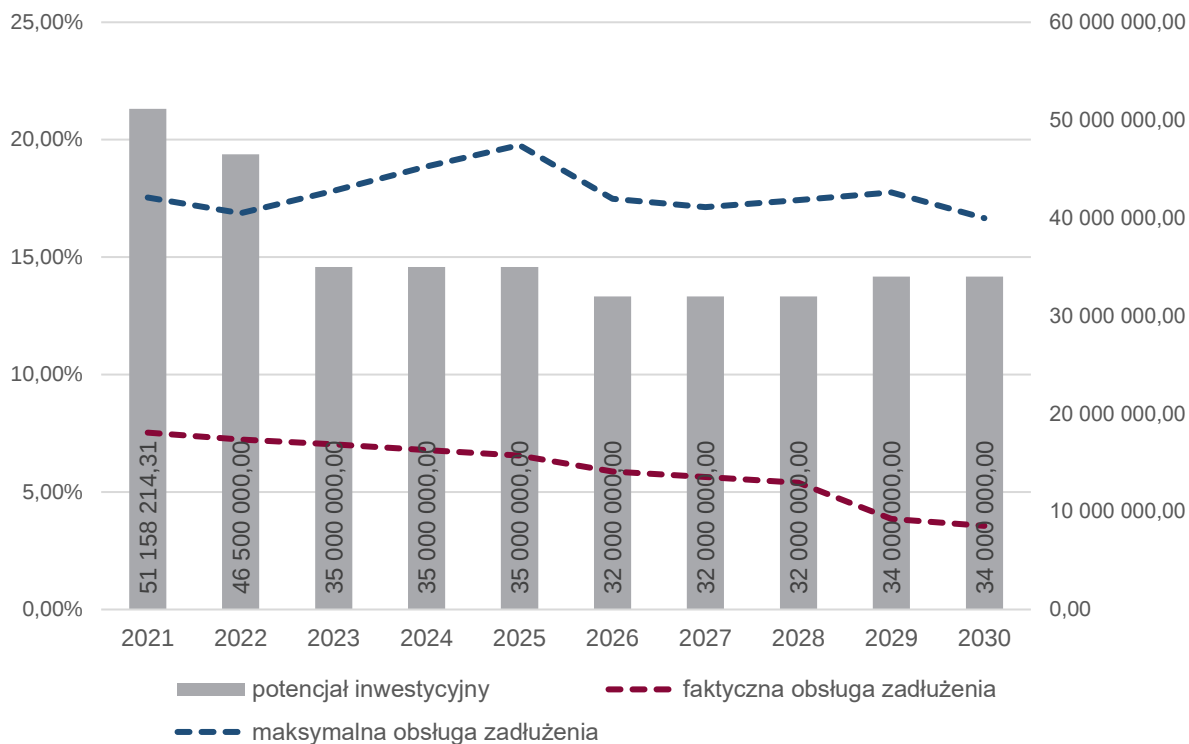

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Swarzędz na lata 2021-2030 zgodnie z Zarządzeniem nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Swarzędz pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 23. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Swarzędz na lata 2021-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzenia nr WOM.0050.1.157.2020 Burmistrza Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie projektu Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2021-2043.

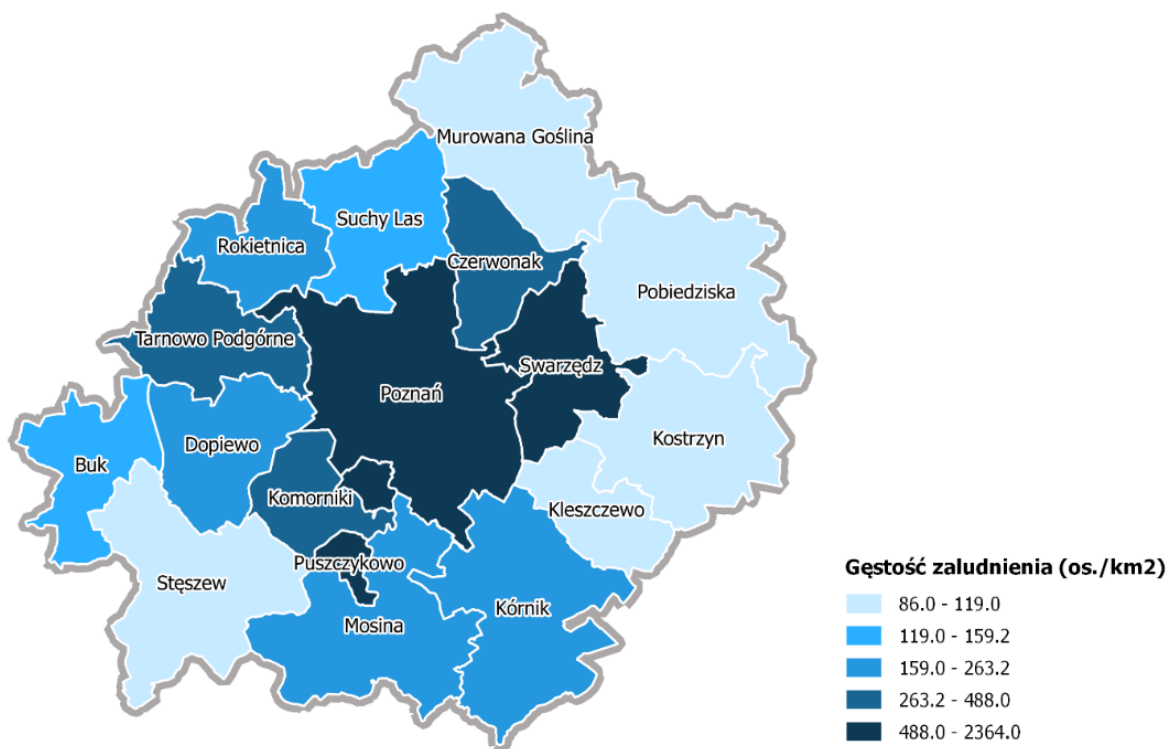
Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie realizacji Strategii (w latach 2021-2030) wyniesie ok. 366,7 mln zł.

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

W Gminie Swarzędz, na koniec 2019 roku, zarejestrowanych było 51 522 mieszkańców (13% całkowitej liczby mieszkańców zamieszkujących aglomerację poznańską), co w przeliczeniu na jej powierzchnię stanowiło 506 os/km². Wynik ten, pod względem liczby mieszkańców, plasuje Gminę na drugim miejscu wśród gmin aglomeracji poznańskiej (za miastem Poznań) oraz na czwartym miejscu pod względem gęstości zaludnienia (za Luboniem – 2 364 os/km², Poznaniem – 2 042 os/km² oraz Puszczykowem – 589 os/km²).

Ryc. 24. Gęstość zaludnienia gmin aglomeracji poznańskiej w 2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela poniżej przedstawia zmiany liczby ludności w gminach należących do aglomeracji poznańskiej w latach 2015-2019. Analiza przedstawionych w niej danych pokazuje, że w ciągu ostatnich pięciu lat liczba ludności w Gminie Swarzędz ulegała stopniowemu, ale stałemu zwiększeniu. Średnia dynamika jej wzrostu w tym okresie wyniosła 101,8%. Jednocześnie można zauważyć, iż jest to tendencja charakterystyczna dla zdecydowanej większości gmin z rejonu aglomeracji (poza Miastem Poznań oraz Puszczykowem) wynikająca ze stopniowego odpływu mieszkańców z administracyjnego rejonu Miasta Poznań oraz Puszczykowa, na rzecz mniejszych miejscowości i gmin położonych w ich najbliższej okolicy. Wśród decydujących o tym fakcie czynników można wymienić panujące na tym obszarze korzystniejsze warunki ekonomiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego, szczególnie jednorodzinne, oraz walory środowiska naturalnego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrej i stale usprawnianej komunikacji z Poznaniem. W rejonie aglomeracji poznańskiej wyższym wskaźnikiem średniej dynamiki wzrostu liczby mieszkańców w latach 2015-2019 wykazywały się gminy: Kórnik (104,7%), Dopiewo (104,7%), Komorniki (104,6%), Rokietnica (104,4%), Kleszczewo (104,3%), Tarnowo Podgórne (103,3%) oraz Suchy Las (102,3%).

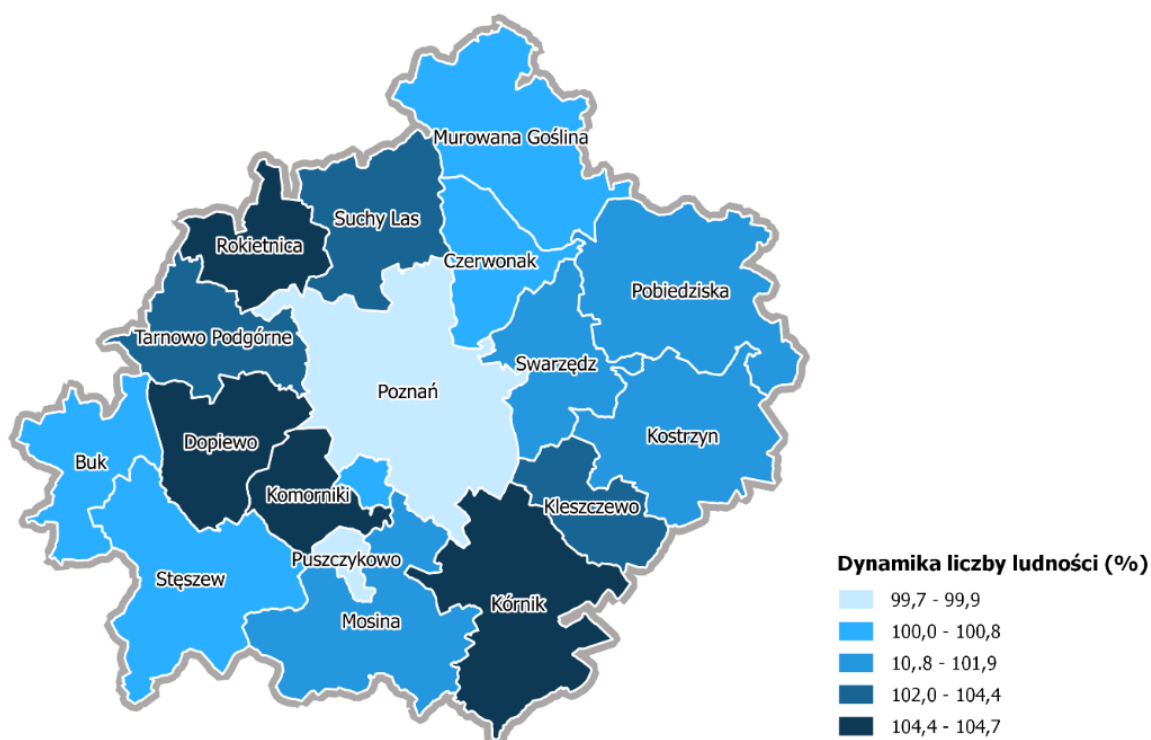
Tabela 12. Zmiany liczby ludności w aglomeracji poznańskiej w latach 2015-2019

JST	2015	2016	2017	2018	2019	udział w 2019 r.	średnia dynamika
Poznań	542 348	540 372	538 633	536 438	534 813	100%	99,7%
powiat poznański	366 037	373 570	381 630	390 308	399 272	100%	102,2%
Luboń	31 067	31 375	31 653	31 783	31 941	8%	100,7%
Puszczykowo	9 753	9 728	9 693	9 698	9 657	2%	99,8%
Buk	12 389	12 414	12 495	12 562	12 610	3%	100,4%
Czerwonak	27 094	27 279	27 450	27 518	27 617	7%	100,5%
Dopiewo	23 453	24 540	25 692	26 759	28 138	7%	104,7%
Kleszczewo	7 500	7 768	7 998	8 440	8 868	2%	104,3%
Komorniki	25 572	26 881	28 149	29 378	30 620	8%	104,6%
Kostrzyn	17 741	17 951	18 095	18 261	18 491	5%	101,0%
Kórnik	24 774	25 649	26 901	28 304	29 787	7%	104,7%
Mosina	31 088	31 704	32 350	33 053	33 442	8%	101,8%
Murowana Goślina	16 760	16 779	16 820	16 864	16 901	4%	100,2%
Pobiedziska	19 106	19 302	19 411	19 551	19 741	5%	100,8%
Rokietnica	15 679	16 246	16 905	17 770	18 637	5%	104,4%
Stęszew	14 910	14 973	15 013	15 032	15 126	4%	100,4%
Suchy Las	16 510	16 743	17 100	17 599	18 104	5%	102,3%
Swarzędz	47 947	48 782	49 727	50 667	51 522	13%	101,8%
Tarnowo Podgórne	24 694	25 456	26 178	27 069	28 070	7%	103,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednocześnie, w samej Gminie Swarzędz, w latach 2015-2019, można zaobserwować analogiczną tendencję wyludniania się terenów miejskich na rzecz terenów wiejskich. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba zarejestrowanych mieszkańców w Mieście Swarzędz spadła z poziomu 31 006 osób do poziomu 30 201 osób (średnia roczna dynamika spadku – 99,35%). Jednocześnie liczba zarejestrowanych mieszkańców we wszystkich sołectwach w Gminie wzrosła w tym samym okresie z poziomu 16 941 osób do poziomu 21 321 osób (średnia roczna dynamika wzrostu – 105,92%).

Ryc. 25. Średnia dynamika wzrostu liczby ludności w gminach aglomeracji poznańskiej w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Swarzędz można w ostatnich latach zaobserwować wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców (5,82 w roku 2019). Wskaźnik ten kształtuje się na poziomie nieco wyższym niż wskaźnik obliczony dla całości powiatu poznańskiego oraz zdecydowanie wyższym niż dla województwa wielkopolskiego. Należy jednak zauważyć, że w ciągu ostatnich pięciu lat wykazywał on stałą tendencję spadkową i ulegał ciągłemu obniżeniu z poziomu 7,00 w roku 2015 do 5,82 w roku 2019.

Wysoki poziom przyrostu naturalnego w Gminie Swarzędz jest pochodną dodatniego salda migracji oraz cech osób decydujących się na zamieszkanie na terenie Gminy. Są to w głównej mierze osoby o ustabilizowanej sytuacji życiowej i zawodowej oraz posiadające wyższe wykształcenie. Osoby te decydują się na terenie Gminy Swarzędz założyć lub powiększyć posiadaną już rodzinę. Podejmując decyzję o zmianie miejsca zamieszkania poszukują większej przestrzeni życiowej oraz bliskości natury – opuszczają w ten sposób blokowiska (osiedla z lat powojennych) oraz kamienice starej zabudowy (prywatne, komunalne) zlokalizowane w centrum i innych dzielnicach Poznania. Osoby te w znacznej mierze posiadają także wysoki status materialny i osiągają wysokie dochody.

Struktura zameldowań jednoznacznie wskazuje, że na terenie Gminy Swarzędz zdecydowanie częściej meldują się osoby, które poprzednio zamieszkiwały tereny miejskie (wskaźnik zameldowań z miast w ostatnich pięciu latach kształtował się na poziomie ok. 80%, wskaźnik zameldowań ze wsi – ok. 20%). Jednocześnie szczegółowe dane dotyczące liczby wymeldowań potwierdzają opisywaną powyżej tendencję przenoszenia się mieszkańców Gminy z jej terenów miejskich na tereny wiejskie. Wskaźnik liczby wymeldowań na tereny wiejskie w ciągu ostatnich pięciu lat oscylował w przedziale 60,5%-68,2%. Analogiczny wskaźnik opisujący wymeldowania na tereny miejskie kształtował się natomiast w przedziale 30,6%-39,5%. Niewielką część ogólnej liczby wymeldowań stanowiły wymeldowania za granicę kraju. Wśród najważniejszych powodów wymeldowań z terenu Gminy Swarzędz można wymienić przyczyny zawodowe (np. poszukiwanie lepszych perspektyw zawodowych, większego rynku pracy), ekonomiczne (np. relatywnie wyższych zarobków), edukacyjne (np. podjęcie studiów na uczelniach wyższych w Poznaniu oraz innych miastach akademickich w Polsce) oraz osobiste (np. związane z założeniem rodziny).

Porównując wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w Gminie Swarzędz, do analogicznego wskaźnika obliczonego dla pozostałych gmin aglomeracji poznańskiej, można zauważyć że kształtuje się on na relatywnie wysokim poziomie. W rejonie aglomeracji zdecydowanie wyższymi wartościami tego wskaźnika mogą wykazać się jedynie dwie inne gminy – Komorniki (13,61) oraz Kórnik (10,59). Natomiast nieznacznie wyższe wartości wskaźnik ten przyjmuje dla gmin: Kleszczewo (8,61), Dopiewo (7,88), Rokietnica (7,08) oraz Tarnowo Podgórne (6,57).

Inaczej przedstawia się porównanie wskaźnika salda migracji na 1000 mieszkańców obliczonego dla poszczególnych gmin aglomeracji poznańskiej. Można zauważyć, że w kilku gminach wskaźnik ten przyjmuje zdecydowanie większe wartości niż w Gminie Swarzędz: Dopiewo (41,55), Kleszczewo (40,96), Rokietnica (40,38), Kórnik (40,13), Tarnowo Podgórne (31,30), Komorniki (27,56), Suchy Las (25,60).

Tabela 13. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w gminach aglomeracji poznańskiej w latach 2015-2019

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2019 r.	zmiana wskaźnika od 2015 r.	2019 r.	zmiana wskaźnika od 2016 r.
województwo wielkopolskie	0,92	-0,11	0,42	0,12
Poznań	0,55	0,82	-3,16	0,18
powiat poznański	5,23	-0,41	17,97	2,88
Luboń	2,79	-0,57	2,95	-4,36
Puszczykowo	-2,58	-1,35	1,55	2,57
Buk	1,03	-0,43	2,07	-0,18
Czerwonak	1,85	-3,37	1,27	-4,46
Dopiewo	7,88	-1,80	41,55	9,85
Kleszczewo	8,61	-3,31	40,96	14,42
Komorniki	13,61	1,81	27,56	-6,20
Kostrzyn	2,89	0,00	9,37	2,18
Kórnik	10,59	5,01	40,13	10,71
Mosina	3,10	-2,10	9,56	-4,41
Murowana Goślina	2,73	-1,04	0,83	3,33
Pobiedziska	2,03	0,61	9,66	1,95
Rokietnica	7,08	-2,99	40,38	12,22
Stęszew	1,72	-0,36	5,17	1,76
Suchy Las	3,20	-1,82	25,60	14,89
Swarzędz	5,82	-0,98	11,99	-0,03
Tarnowo Podgórne	6,57	0,08	31,30	5,04

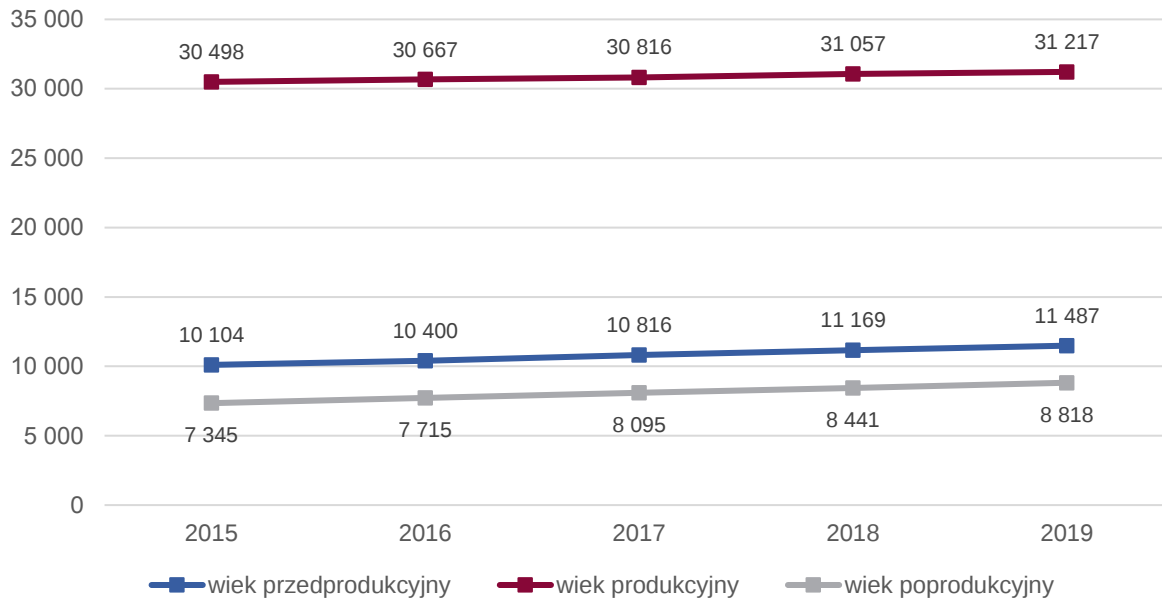
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wraz z ogólnym wzrostem liczby mieszkańców Gminy Swarzędz, rośnie liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zwiększyła się o 1 383 osoby, w wieku produkcyjnym o 719 osób, a w wieku poprodukcyjnym o 1 473. Na uwagę zasługuje fakt, w jaki sposób zmienia się procentowy udział osób w poszczególnych grupach wiekowych w ogólnej liczbie mieszkańców. Można zaobserwować wzrost znaczenia dwóch grup: przedprodukcyjnej oraz poprodukcyjnej. W przypadku pierwszej z wymienionych udział ten wzrósł z 21,07% do 22,30%, w przypadku drugiej – z 15,32% do 17,12%. Wyraźnie spada natomiast udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców: z 63,61% do 60,59%.

Wzrostowy trend w zakresie odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców jest charakterystyczny dla wszystkich gmin aglomeracji poznańskiej. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż w gminach takich jak Kleszczewo, Komorniki, Dopiewo, Rokietnica i Kórnik wskaźnik ten

kształtuje się na zdecydowanie niższym poziomie niż w Gminie Swarzędz (wartości dla roku 2019, odpowiednio: 11,59%, 11,88%, 12,17%, 13,03 i 13,58%). W pozostałych gminach powiatu poznańskiego wskaźnik ten w roku 2019 kształtował się na zbliżonym poziomie jak w Gminie Swarzędz. Wyjątek stanowi jedynie Gmina Puszczykowo – 23,86%.

Ryc. 26. Struktura ludności w Gminie Swarzędz w latach 2015-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pogłębiona analiza struktury demograficznej Gminy Swarzędz pokazuje także, że wyraźnie zmniejsza się w niej odsetek mieszkańców w tzw. wieku kreatywnym (ludność w wieku 25-34 lat). Wysoka wartość tego wskaźnika pozytywnie wpływa na Gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego JST. W Gminie Swarzędz wskaźnik ten w ciągu ostatnich pięciu lat spadł o 2,21 pkt proc. I choć jest to tendencja charakterystyczna zarówno dla województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego oraz innym gmin miejsko-wiejskich powiatu poznańskiego należy zwrócić uwagę, że w wymiarze długofalowym może przynieść to negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy (np. zmniejszenie liczby osób aktywnych zawodowo, odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej, spadek atrakcyjności inwestycyjnej Gminy).

Jednocześnie w Gminie Swarzędz rośnie wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego, odzwierciedlający stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym – z poziomu 16,90% w roku 2015 do poziomu 20,50% w roku 2019. I choć jego wartość kształtuje się na zbliżonym poziomie jak w innych gminach powiatu poznańskiego, oraz na poziomie wyraźnie niższym niż w całym województwie wielkopolskim to jego dynamika wzrostu jest wyższa niż wartości średnie obliczone dla obszaru powiatu poznańskiego i województwa. W przyszłości może to skutkować na terenie Gminy wzrostem zapotrzebowania na usługi społeczne dostosowane dla seniorów.

Tabela 14. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Swarzędz w 2015 i 2019 roku

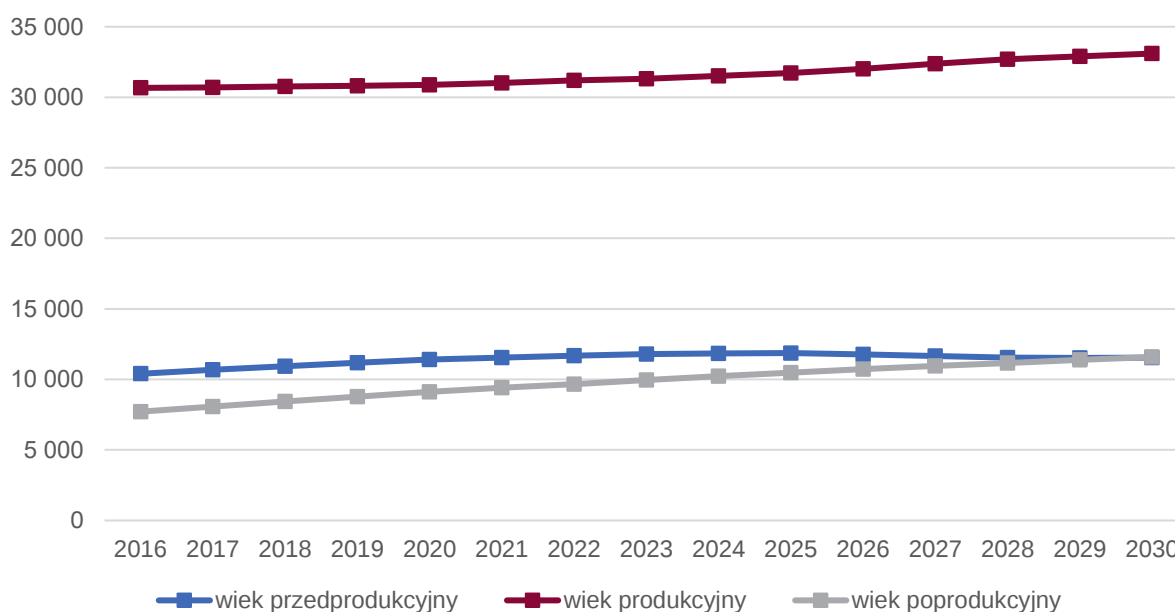
JST	mieszkańcy w wieku krea- tywnym (%) ¹			senioralne obciążenie demo- graficzne (%) ²		
	2015	2019	dynamika	2015	2019	dynamika
województwo wielkopolskie	16,26	14,46	89%	21,10	25,20	119%
powiat poznański	16,26	13,95	86%	16,40	19,60	120%
gminy miejsko-wiejskie powiatu poznańskiego	16,47	14,67	89%	16,90	20,29	120%
Swarzędz	16,57	14,36	87%	16,90	20,50	121%

¹ ludność w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem² ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognozy opracowane przez Główny Urząd Statystyczny² wskazują, że w perspektywie do 2030 roku liczba ludności Gminy Swarzędz będzie stale wzrastać, aż do poziomu 56 217 osób. Stale rosnąć będzie udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy – do poziomu 20,60%. Jednocześnie stopniowo spadać będzie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – do poziomu 58,88%. Saldo migracji utrzymywać się będzie na stosunkowo wysokim dodatnim poziomie (346 osób w roku 2030), choć z tendencją spadkową w porównaniu do stanu obecnego. Przyrost naturalny utrzymywać się będzie także na dodatnim, ale wyraźnie malejącym poziomie, spadać będzie liczba urodzeń (do prognozowanego poziomu 505 osób w roku 2030), a rosnąć liczba zgonów (450 osób w roku 2030).

Ryc. 27. Prognoza liczby ludności dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2030

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

Powyższa prognoza w wymiarze krajowym wskazuje przede wszystkim na silny rozwój głównych aglomeracji miejskich wraz z przyległymi do nich obszarami, które będą przyciągać swym potencjałem ludność z obszarów bardziej peryferyjnych. Postępować będzie proces suburbanizacji, który będzie prowadził do powiększania się obszarów poszczególnych aglomeracji i znaczącego wzrostu ludności w gminach przyległych do wielkich miast. Gmina Swarzędz znajdzie się w przyszłości pod silnym wpływem opisywanych powyżej procesów.

² Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, GUS, Warszawa, sierpień 2017.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola i żłobki

Na terenie Miasta Swarzędz funkcjonuje 1 żłobek miejski, do którego w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało 95 dzieci podzielonych na cztery oddziały, oraz 9 żłobków niepublicznych. Dodatkowo, na terenie pozostałych miejscowości Gminy funkcjonuje 11 innych żłobków niepublicznych (w Zalasewie, Gruszczyń, Paczkowie i Rabowicach).

Na terenie Miasta Swarzędz funkcjonuje 5 przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym jest Gmina Swarzędz. Dodatkowo jedna taka jednostka prowadzi swoją działalność w Kobylnicy. Oprócz tego na terenie Gminy funkcjonuje 11 przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym są inne jednostki (w Swarzędzu [6], Zalasewie [2], Gortatowie [2] oraz Paczkowie).

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych, których organem prowadzącym jest samorząd gminny. Najwięcej dzieci w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczało do przedszkoli nr 2, 4 oraz 5. Średnia wielkość oddziału w przedszkolach publicznych waha się w przedziale 22-25 osób, więc jest zbliżona dla wszystkich jednostek gminnych. Gminne przedszkola publiczne otwarte są w godzinach 6:00 – 17:00.

Tabela 15. Opieka przedszkolna i żłobkowa na terenie Gminy Swarzędz (jednostki publiczne dla których organem prowadzącym jest samorząd gminny) – rok szkolny 2018/2019

	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Godziny otwarcia
PP 1 w Swarzędzu	89	4	22,25	6:00 – 17:00
PP 2 w Swarzędzu	123	5	24,60	6:00 – 17:00
PP 3 w Swarzędzu	71	3	23,67	6:00 – 17:00
PP 4 w Swarzędzu	125	5	25,00	6:00 – 17:00
PP 5 w Swarzędzu	123	5	24,60	6:00 – 17:00
PP w Kobylnicy	65	3	21,67	6:00 – 17:00
Żłobek Miejski „Maciuś	95	4	23,75	6:00 – 17:00
PP ogółem*	596	25	23,84	---

*nie zawiera informacji na temat żłobka miejskiego

Źródło: opracowanie własne.

Na terenie Gminy funkcjonują także przedszkola niepubliczne – w sumie 15 jednostek (w Swarzędzu, Zalasewie, Gruszczyń oraz Rabowicach).

Tabela 16. Opieka nad dziećmi w wieku przedszkolnym w Gminie Swarzędz w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	122	120	111	117	115
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie Gminy (os.)	55	58	75	89	98
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	806,75	860,48	884,21	996,62	1007,13
Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym (zł)	605,06	645,36	663,16	747,47	755,35

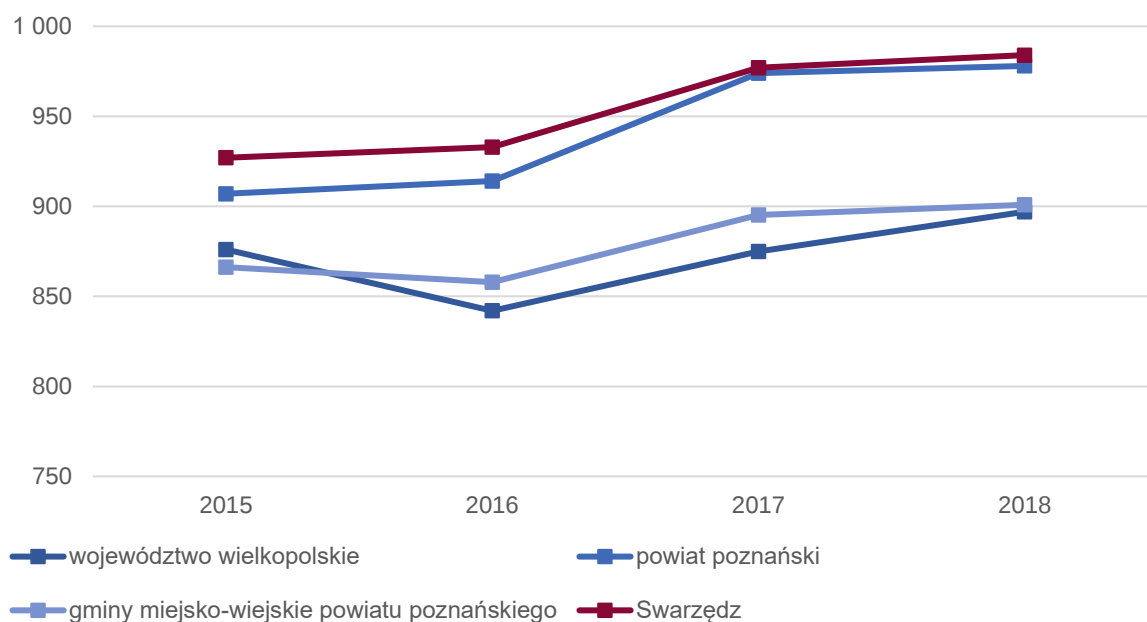
Źródło: opracowanie własne.

Tabela powyżej przedstawia szczegółowe dane opisujące system opieki przedszkolnej w Gminie Swarzędz. Do przedszkoli mających swoją siedzibę na terenie Gminy Swarzędz w roku 2019 uczęszczało 98 dzieci posiadających miejsce zamieszkania na terenie innych JST. Jednocześnie w każdym z opisywanych lat liczba dzieci z terenu Gminy Swarzędz, która uczęszczała do przedszkoli na terenie innych gmin przekraczała 110 osób. Wyraźnie widać jednak zarysowujący się trend zmierzający ku wyrównaniu obydwu wartości. Taka sytuacja może wynikać ze wzrostu liczby dostępnych miejsc przedszkolnych (np. poprzez powstawania nowych przedszkoli niepublicznych) oraz polepszeniu jakości opieki przedszkolnej sprawowanej przez jednostki z terenu Gminy.

Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym wyniósł w 2019 roku 1.007,13 zł i był przeciętnie wyższy o 25% niż w roku 2015. Wysokość miesięcznej dotacji na 1 dziecko w przedszkolu niepublicznym wyniosła w 2019 roku 755,35 zł i była ona przeciętnie większa o 25% niż w roku 2015.

Wykres poniżej przedstawia wskaźnik liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Swarzędz na tle powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego. Wynika z niego, że poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Gminie jest bardzo wysoki. W 2018 roku, w Gminie Swarzędz, średnio 984 na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczało do przedszkoli. Jednocześnie analiza wskaźnika liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat dla Gminy Swarzędz w stosunku do poszczególnych gmin aglomeracji poznańskiej pokazuje, że jego wartość dla Gminy Swarzędz w ciągu ostatnich 5 lat stale rośnie.

Ryc. 28. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Edukacja szkolna

W Gminie działa 10 publicznych szkół podstawowych: w Swarzędzu (5), Zalasewie (2), Kobylnicy, Wierzoncie i Paczkowie. Wśród działających na terenie Gminy innych szkół oferujących kształcenie na poziomie podstawowym można wymienić niepubliczną Szkołę Podstawową Fundacji „EKOS” oraz Prywatną Szkołę Muzyczną I-go stopnia. Wykaz szkół publicznych przedstawia poniższa tabela. W roku szkolnym 2019/2020 do publicznych szkół podstawowych uczęszczało w sumie 4 545 uczniów. Największa ich część szkolniła się w SP 2 w Zalasewie, SP 5 w Swarzędzu oraz SP 4 w Swarzędzu.

Tabela 17. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Swarzędz

Szkoła Podstawowa	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów w szkole	Średnia wielkość oddziału	Salę lekcyjne
SP 1 w Swarzędzu	450	60	24	18,75	18
SP 2 w Swarzędzu	354	53	17	20,82	18
SP 3 w Swarzędzu	543	54	26	20,88	22
SP 4 w Swarzędzu	633	105	36	17,58	36
SP 5 w Swarzędzu	796	72	37	21,51	34
SP 1 w Zalasewie	460	50	22	20,91	16
SP 2 w Zalasewie	832	89	36	23,11	27
SP w Kobylnicy	525	62	24	21,88	20
SP w Wierzonce	104	26	8	13,00	9
SP w Paczkowie	373	43	16	23,31	15
Średnia	507	61,4	24,6	20,18	21,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.

Stan szkół publicznych na terenie Gminy jest zróżnicowany. Wśród najpoważniejszych działań inwestycyjnych niezbędnych do przeprowadzenia w najbliższym czasie w części szkół można wymienić remonty i modernizacje obiektów sportowych (sal gimnastycznych w SP 3 w Swarzędzu, SP 4 w Swarzędzu, SP w Kobylnicy, SP w Wierzonce, SP w Paczkowie), a doposażenia wymagają niektóre pracownie językowe. Szczegółowe dane dotyczące szkół publicznych na terenie Gminy Swarzędz obrazuje poniższa tabela.

Tabela 18. Wyposażenie szkół podstawowych w Gminie Swarzędz

SP	SP 1 Swarzędz	SP 2 Swarzędz	SP 3 Swarzędz	SP 4 Swarzędz	SP 5 Swarzędz	SP 1 Zalasewo	SP 2 Zalasewo	SP Kobylnica	SP Wierzona	SP Paczkowo
Pracownie językowe	nie	tak	nie	tak	nie	nie	nie	tak	nie	tak
Komputery do użytku uczniów (szt.)	52	40	25	2	60	36	54	52	20	59
Projektory multimedialne (szt.)	23	14	20	26	34	6	30	21	7	15
Tablice multimedialne (szt.)	15	3	2	22	12	8	28	18	6	12
Monitoring szkolny	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak
Stołówki szkolne	nie	tak	tak	tak	nie	tak	tak	tak	nie	tak
Szafki dla każdego ucznia	nie	tak	tak	tak	tak	tak	nie	tak	tak	tak
Godziny otwarcia świetlicy	6:30-16:30	6:30-16:30	7:00-16:00	6:45-16:45	6:30-17:00	6:30-16:30	6:30-16:30	6:30-17:00	6:45-16:30	6:30-17:00
Toalety / prysznice	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak	tak / nie	tak
Parkingi dla kadry / rodziców	nie	tak	nie (parking miejski)	nie*	nie	tak	tak	tak	tak	tak
Gabinet pielęgniarstwa / stomatologiczny	tak	tak	tak / nie	tak / nie	tak	tak / nie	tak / nie	tak / nie	nie	tak

* tylko dla rodziców dzieci niepełnosprawnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.

Dowóz uczniów do szkół na terenie Gminy Swarzędz jest zorganizowany w ramach publicznego transportu zbiorowego, którym objęte są Miasto Swarzędz oraz 19 sołectw. Komunikacja publiczna nie dojeżdża jedynie do Puszczykowa-Zaborza i dzieci z tej miejscowości dowożone są do szkół indywidualnie przez rodziców. Dowożone w ten sposób są też dzieci niepełnosprawne. W 2019 roku w sumie było ich ok. 50.

Tabela poniżej przedstawia wyniki, jakie uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych mieszczących się na terenie Gminy Swarzędz podczas dwóch ostatnich edycji egzaminu ósmoklasisty (2019 i 2020). Analiza wyników wskazuje na występowanie dużych różnic pomiędzy oboma analizowanymi latami. Stosunkowo niskie wyniki uzyskane przez uczniów ze wszystkich egzaminów w roku 2020 są jednak pochodną zamknięcia szkół w marcu w związku z epidemią koronawirusa. Wyraźnie widać, że sytuacja ta uniemożliwiła optymalne przygotowanie się dzieci do przeprowadzanych testów.

Bardziej szczegółowa analiza wskazuje na istnienie istotnych różnic w poziomie kształcenia pomiędzy poszczególnymi szkołami. Wśród wszystkich szkół publicznych najlepsze wyniki uzyskiwane są przez SP nr 1, SP nr 4, SP nr 5 w Swarzędzu, SP w Paczkowie oraz SP nr 1 i SP nr 2 w Zalasewie, co świadczy o ich wyższym poziomie kształcenia na tle innych szkół podstawowych z rejonu Gminy. Zdecydowanie najgorsze wyniki osiągnięte są przez uczniów szkoły w Wierzoncu.

Porównując średnie wyniki uzyskiwane przez szkoły zlokalizowane na terenie Gminy do średnich wyników osiąganych przez szkoły powiatu poznańskiego, województwa wielkopolskiego oraz okręgu egzaminacyjnego (województwo wielkopolskie, województwo lubuskie, województwo zachodniopomorskie) można zauważyć, że są one wyraźnie lepsze. Świadczy to o wysokim poziomie nauczania szkół w Gminie w odniesieniu do pozostałych szkół regionu.

Warto także zwrócić uwagę na wyniki uzyskiwane przez uczniów SP Fundacji EKOS, a więc szkoły niepublicznej, które są zdecydowanie wyższe od wyników uzyskiwanych nawet przez najlepsze szkoły publiczne z rejonu. Pokazuje to, że szkoły publiczne mają jeszcze odpowiednio szerokie pole do poprawy jakości kształcenia w swoich placówkach.

Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Swarzędz

Szkoła Podstawowa	j. polski		matematyka		j. angielski	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
SP nr 1 w Swarzędzu	66,60%	58,12%	40,58%	42,14%	63,17%	55,16%
SP nr 2 w Swarzędzu	59,15%	55,16%	44,78%	41,48%	60,27%	53,97%
SP nr 3 w Swarzędzu	59,93%	64,55%	41,41%	50,51%	63,29%	63,26%
SP nr 4 w Swarzędzu	65,84%	59,32%	52,50%	47,28%	61,86%	60,55%
SP nr 5 w Swarzędzu	61,00%	69,83%	46,12%	54,30%	71,70%	70,20%
SP w Kobylnicy	59,68%	56,66%	41,30%	39,79%	63,59%	53,61%
SP w Paczkowie	68,85%	62,57%	42,23%	54,50%	70,65%	58,08%
SP w Wierzoncu	50,31%	43,29%	27,92%	40,29%	33,23%	38,69%
SP nr 1 w Zalasewie	74,61%	63,85%	55,92%	51,00%	75,53%	65,77%
SP nr 2 w Zalasewie	69,53%	63,88%	56,34%	59,77%	79,38%	66,03%
SP Fundacji EKOS	82,67%	72,89%	76,64%	77,56%	96,21%	95,91%
gmina	65,57%	61,53%	48,97%	49,60%	69,27%	61,58%
powiat	64,09%	59,39%	48,07%	49,56%	64,96%	60,40%
województwo	61,04%	56,90%	43,07%	44,06%	56,28%	51,52%
okręg	60,50%	56,40%	42,07%	43,34%	56,68%	51,86%

Źródło: dane OKE w Poznaniu.

Stosunkowo wysoki poziom kształcenia w szkołach zlokalizowanych na terenie Gminy Swarzędz potwierdzają także wyniki egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w latach 2016-2019. Średnie wyniki osiągnięte przez uczniów szkół gimnazjalnych z terenu Gminy były wyższe od średnich wyników

obliczonych dla szkół w powiecie poznańskim, województwie wielkopolskim oraz w Polsce. Szczegółowe informacje na ten temat zawarte są w tabeli poniżej.

Tabela 20. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Swarzędz

	Gmina Swarzędz				powiat	woj.	okręg	kraj
	2016	2017	2018	2019	2019			
historia / wos	58,97%	60,99%	60,89%	63,21%	62,11%	58,03%	57,28%	59,00%
język polski	68,35%	66,94%	69,02%	66,19%	64,17%	61,23%	60,64%	63,00%
przedmioty przyrodnicze	53,84%	55,23%	57,72%	54,51%	52,33%	49,00%	48,08%	49,00%
matematyka	50,11%	48,17%	53,12%	47,18%	45,34%	41,33%	40,15%	43,00%
język ang. – podst.	68,34%	72,46%	71,83%	76,47%	73,87%	66,36%	66,37%	68,00%
język ang. – rozszerz.	47,27%	52,42%	53,69%	62,50%	58,26%	51,06%	51,59%	53,00%
język niem. – podst.	34,00%	54,69%	47,21%	56,67%	58,40%	48,98%	50,77%	51,00%

Źródło: dane OKE w Poznaniu.

Kultura i sport

Organizatorem i koordynatorem większości przedsięwzięć kulturalnych na terenie Gminy jest Ośrodek Kultury w Swarzędzu. Do jego podstawowych zadań należy organizacja imprez, koncertów spektakli oraz wernisaży. W ramach Ośrodka swoje zajęcia prowadzą sekcje tańca, śpiewu, plastyki oraz nauki gry na instrumentach. Ośrodek udostępnia także sale do prób zespołów muzycznych oraz organizacji konferencji. Koordynuje także prace świetlic miejskich i wiejskich zlokalizowanych na terenie Gminy.

Na terenie Gminy działa także Biblioteka Publiczna. Jej oddział główny znajduje się w Swarzędzu na os. Czwartaków 1. Biblioteka posiada też swoje filie lokalizowane w Kobylnicy, Paczkowie, Uzarzewie, Żalasewie oraz Swarzędzu (os. Kościuszkowców 6, os. Edwarda Raczyńskiego 19). Księgozbiór Biblioteki (wraz z jej filiami) liczy ponad 126 tysięcy woluminów, na które oprócz książek składają się audiobooki, filmy, czasopisma, dzienniki oraz tytuły regionalne. Biblioteka w swoich murach udostępnia stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu umożliwiające dostęp do zbiorów Biblioteki Narodowej i Akademika.

Na terenach wiejskich, w miejscowościach Uzarzewo, Kobylnica, Paczkowo, Wierzonka, Gruszczyn, Jasin, Bogucin oraz Łowęcin funkcjonują świetlice wiejskie. W ramach własnej działalności prowadzą one zajęcia teatralne, plastyczne, muzyczne, kulinarne oraz sportowe dla mieszkańców poszczególnych sołectw (głównie dzieci i młodzieży).

Głównym ośrodkiem sportowym mieszczącym się na terenie Gminy jest Swarzędzkie Centrum Sportu i Rekreacji. W skład kompleksu położonego nad Jeziorem Swarzędzkim wchodzi pływalnia „Wodny Raj”, hala sportowa, korty tenisowe, lodowisko, przystań wodna, scena plenerowa, boiska sportowe, siłownia zewnętrzna, trampoliny, place zabaw oraz skatepark.

Pływalnia „Wodny Raj” jest kompleksem sportowym przystosowanym do uprawiania rekreacji wodnej, prowadzenia nauki i doskonalenia pływania, przeprowadzania zawodów sportowych oraz organizowania zajęć aqua aerobiku. W strefie odnowy biologicznej można skorzystać z sauny (suchej lub parowej) oraz oferty gabinetu masażu. W hali sportowej znajdują się płyta boiska do gry w piłkę ręczną, piłkę nożną halową, koszykówkę, siatkówkę oraz unihokej. W budynku znajdują się także dwie mniejsze sale – jedna przystosowana do uprawiania zapasów, a w drugiej odbywają się zajęcia taneczne oraz baletowe. Cztery korty tenisowe posiadają nawierzchnię ceglastą. Odbywają się na nich zajęcia z nauki gry w tenisa oraz małe turnieje tenisowe.

Oprócz infrastruktury sportowej zlokalizowanej na terenie Centrum Sportu i Rekreacji na terenie Gminy znajduje się szereg innych obiektów przystosowanych do amatorskiego uprawiania sportu. Wśród nich najpopularniejsze są boiska sportowe (piłkarskie) z naturalną lub sztuczną murawą. Takie obiekty zlokalizowane są w Swarzędzu (przy ul. św. Marcin, na os. Czwartaków, os. Raczyńskiego), w Bogucinie, Żalasewie, Kobylnicy i Gruszczynie.

W Gminie popularne są także strefy aktywnego wypoczynku (place zabaw, siłownie zewnętrzne i trampoliny) zlokalizowane na os. Czwartaków, przy ul. Pogodnej, ul. Kosynierów czy ul. Strzeleckiej. Rekreacja wodna na terenie Gminy to przede wszystkim miejska plaża, pomost pływający oraz wypożyczalnia sprzętu pływającego.

Na terenie Gminy odbywa się również szereg cyklicznych wydarzeń sportowych skierowanych do jej mieszkańców, takich jak:

- rajdy rowerowe,
- amatorskie turnieje piłki nożnej,
- liga hokeja na lodzie,
- inne imprezy tematyczne na terenie lodowiska,
- liga tenisa ziemnego,
- aqua maraton,
- wakacyjne zajęcia gimnastyki dla seniorów,
- wakacyjny aerobik na świeżym powietrzu oraz
- półkolonie letnie i zimowe.

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski, zwany również partycypacyjnym, jest demokratycznym procesem, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w gminie, w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Polega on na tym, że mieszkańcy zgłaszają propozycje projektów do budżetu, które następnie są analizowane pod kątem możliwości realizacji. Stwarza to możliwość do rzeczywistego i bezpośredniego współdecydowania przez mieszkańców o tym, na co zostanie wydana część budżetu gminy, promowania własnych pomysłów na rzecz mieszkańców, co przyczynia się do poprawy funkcjonowania całej gminy.

Od 2016 roku w oparciu o uchwały NR VIII/69/2015 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 31 marca 2015 roku w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Swarzędz oraz uchwałę nr IX/141/2019 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 25 czerwca 2019 roku w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Swarzędz na rok 2019, funkcjonuje Budżet Obywatelski Gminy Swarzędz. W 4. pierwszych edycjach Budżetu Obywatelskiego w głosowaniu wzięło udział ponad 26 tys. mieszkańców Gminy. Corocznie przeznaczają się na niego kwotę 1,5 mln zł, a od 2017 roku składa się on z 1 projektu głównego do 1 mln zł, 3 projektów lokalnych do 100 tys. zł każdy i 4 projektów dodatkowych do kwoty 50 tys. zł.

Tabela 21. Funkcjonowanie Budżetu Obywatelskiego Gminy Swarzędz

	2016	2017	2018	2019
liczba mieszkańców biorących udział w głosowaniu	8 662	5 140	7 124	5 117
łączna kwota budżetu	1,5 mln zł	1,5 mln zł	1,5 mln zł	1,5 mln zł
wartość projektu głównego	do 1 mln zł	do 1 mln zł	do 1 mln zł	do 1 mln zł
liczba projektów lokalnych	-	3	3	3
wartość projektów lokalnych	-	do 100 tys. zł	do 100 tys. zł	do 100 tys. zł
liczba projektów dodatkowych	5	4	4	4
wartość projektów dodatkowych	do 100 tys. zł	do 50 tys. zł	do 50 tys. zł	do 50 tys. zł
liczba zrealizowanych projektów	5/5	7/8	7/8	5/8
liczba projektów w trakcie realizacji	-	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.

Projektami głównymi, które zostały wybrane w głosowaniu były: ścieżka rowerowo-biegowa wzdłuż Jeziora Swarzędzkiego (2016 rok), Swarzędzkie Centrum Historii i Sztuki (2017 rok), budowa drogi dla

pieszych i rowerów w ul. Transportowej i Borówki (2018 rok), Projekt Obserwatorium Astronomiczne – Swarzędzkie Gwiazdne Wrota (2019 rok – wstrzymane ze względu na koszty), ACTIV PARK w Zalasewie (2020 rok).

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden komisariat policji (przy ul. Grudzińskiego 30a w Swarzędzu) oraz dwie jednostki ochotniczej straży pożarnej (przy ul. Dworcowej 24 w Swarzędzu oraz ul. Poznańskiej 4 w Kobylnicy). Wśród najczęściej występujących na obszarze Gminy zagrożeń dla zdrowia i życia mieszkańców można wymienić pożary oraz wypadki drogowe. Liczbę powyższych zdarzeń w latach 2015-2019 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 22. Pożary i wypadki na terenie Gminy Swarzędz w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
pożary	154	118	146	138	119
wypadki	77	90	98	76	188

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu.

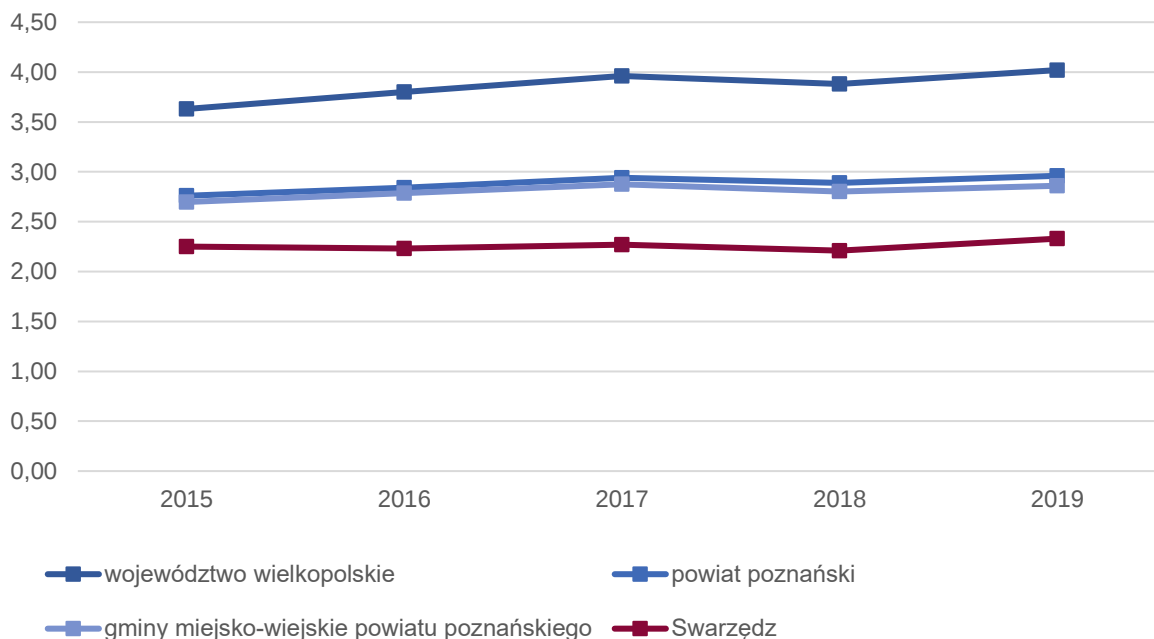
Zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców oraz ich mienia służy także monitoring miejski zainstalowany w pojazdach należących do swarzędzkiej komunikacji autobusowej, na niektórych ulicach, w obiektach użyteczności publicznej oraz świetlicach wiejskich.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Według stanu na rok 2020 na terenie Gminy Swarzędz działa 117 organizacji pozarządowych, stowarzyszeń oraz fundacji. Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym, historycznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu, kultury, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego. W ramach realizacji tych zadań organizacje te zajmują się prowadzeniem placówek profilaktyczno-środowiskowych, prowadzeniem terapii i poradnictwa na rzecz osób uzależnionych, organizacją warsztatów, pikników kulturalnych, konkursów, wydarzeń sportowych i spotkań twórczych, itp.

Wykres poniżej przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w Gminie Swarzędz oraz powiecie poznańskim i województwie wielkopolskim. Na jego podstawie można zauważyć, że w ostatnich latach liczba ta utrzymywała się na podobnym poziomie. Jednocześnie jest to wynik najniższy spośród wszystkich analizowanych jednostek. Średnia wyznaczona dla powiatu poznańskiego w ostatnim badanym roku to 2,96, a dla województwa wielkopolskiego – 4,02.

Ryc. 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Swarzędz jest członkiem następujących stowarzyszeń i związków międzygminnych:

- Stowarzyszenie Metropolia Poznań,
- Związek Miast Polskich,
- Stowarzyszenia Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Trakt Piastów,
- Związek Międzygminny Schronisko dla Zwierząt z siedzibą w Skałowie,
- Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej,
- Związek Międzygminny Puszcza Zielonka.

Gmina utrzymuje oraz rozwija posiadane przez siebie kontakty międzynarodowe. Obecnie posiada podpisane umowy partnerskie z dwoma niemieckimi gminami – Ronnenberg oraz Ronneburg, a także francuską gminą Duclair.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje osiem jednostek świadczących podstawową opiekę zdrowotną. Są to:

- Przychodnia nr 1 położona przy ul. Piaski 8 w Swarzędzu (przychodnia pierwszego kontaktu, laboratorium analityczne, pracownia rentgenowska, pielęgniarski ośrodek medycyny środowiskowo-rodzinnej, gabinet stomatologiczny, ginekolog, apteka, zielarnia),
- Przychodnia nr 2 położona przy ul. Cieszkowskiego 37d w Swarzędzu (przychodnia pierwszego kontaktu),
- Przychodnia nr 3 położona przy ul. Swarzędzkiej 23 w Gruszczyńcu (przychodnia pierwszego kontaktu),
- Przychodnia nr 4 położona przy ul. Piaski 6a w Swarzędzu (przychodnia pierwszego kontaktu),

- Centrum Medyczne „Prywatnej Lecznicy Certus” nr 3 położone przy ul. Poznańskiej 15 w Swarzędzu (lekarz rodzinny, pediatra, chirurg ogólny, ginekolog, chirurg dziecięcy, dietetyk, dermatolog, gastrolog, kardiolog, laryngolog, logopeda, neurolog, ortopeda, pulmonolog, urolog, pracownia diagnostyczna, punkt szczepień),
- Centrum Medyczne „Prywatnej Lecznicy Certus” nr 5 położone na os. Edwarda Raczyńskiego 2/23 w Swarzędzu (podstawowa opieka zdrowotna i stomatolog, pracownia diagnostyczna, punkt szczepień),
- Centrum Medyczne położone przy ul. Cieszkowskiego 100/102 w Swarzędzu (lekarz rodzinny, diabetolog, kardiolog, reumatolog, ortopeda, preluksolog, gabinet zabiegowy, gabinet szczepień, pracownia USG, laboratorium, medycyna pracy, chirurg ogólny, psycholog),
- Przychodnia POZ SWAMED przy ul. Średzkiej 49 w Zalasewie (lekarz rodzinny, diabetolog, kardiolog, endokrynolog, nefrolog, ortopeda, pediatra, radiolog).

Oprócz jednostek świadczących podstawową opiekę zdrowotną, na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje także jedenaście jednostek świadczących specjalistyczną opiekę zdrowotną z zakresu m.in. krio-terapii, hydroterapii, terapii kręgosłupa, fizykoterapii, kinezyterapii, stabilometrii, chirurgii dziecięcej, chirurgii urazowej, ortopedii, laryngologii oraz pediatrii.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest także jedna podstacja pogotowia ratunkowego – przy ul. Dworcowej 24.

W Gminie funkcjonują 23 apteki i punkty apteczne. Zdecydowana większość z nich zlokalizowana jest w Swarzędzu (20). Poza Swarzędzem po jednej aptece funkcjonuje w miejscowościach: Kobylnica, Gruszczyń oraz Jasin.

Za całokształt problematyki społecznej i koordynację działań w tym zakresie odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu. Ośrodek realizuje zadania gminy i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej i wynikające z ustawy o pomocy społecznej i szeregu innych ustaw. W ramach zadań własnych o charakterze obowiązkowym OPS zapewnia m.in. schronienie, posiłki oraz niezbędne ubranie osobom tego potrzebującym, przyznaje i wypłaca świadczenia pieniężne przysługujące z ustawy o pomocy społecznej, świadczy pracę socjalną, organizuje i świadczy usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, prowadzi i zapewnia miejsca w mieszkaniach chronionych, kieruje do domów pomocy społecznej i ponosi odpłatność za pobyt.

Realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej Ośrodek organizuje i świadczy m.in. specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zapewnia funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa udzielane są bez względu na sytuację materialną klienta. W myśl ustawy o pomocy społecznej prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje z uwzględnieniem kryterium kwalifikującego.

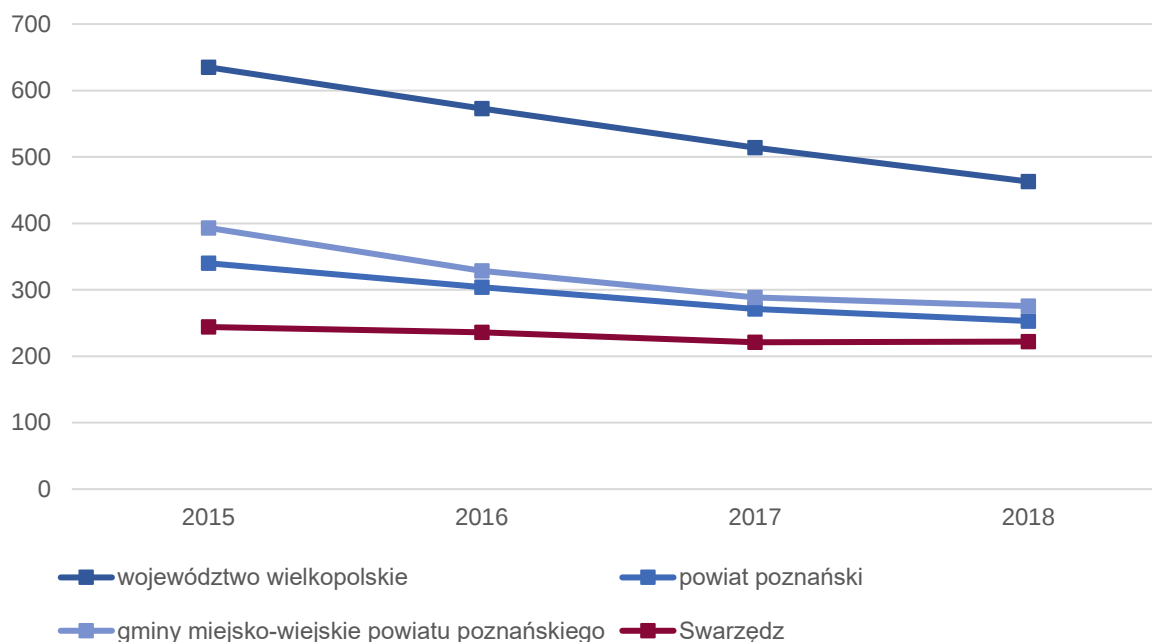
Ośrodek współtworzy system pomocy społecznej z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi. Zatrudnieni w Ośrodku Pomocy Społecznej pracownicy socjalni udzielają klientom informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnych spraw życiowych, świadczą pracę socjalną oraz prowadzą postępowania administracyjne w zakresie przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Ośrodek obejmuje wsparciem rodziny ze szczególnymi potrzebami m.in. rodziny w ubóstwie, rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, osoby bezrobotne, bezdomne, starsze i z niepełnosprawnościami, dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej, osoby doświadczające przemocy. Część działań i form pomocy kierowana jest do szerszego grona mieszkańców gminy m.in. wsparcie specjalistyczne, interwencja kryzysowa, poradnictwo, praca socjalna.

W 2019 roku liczba osób objętych pomocą OPS w Swarzędzu wyniosła 758. Niepokojący wydaje się być jednak fakt, że począwszy od roku 2015 liczba podopiecznych Ośrodka stale rośnie. Wśród głównych powodów objęcia poszczególnych osób pomocą społeczną można wymienić starzenie się społeczeństwa, dysfunkcyjność rodzin, alienację społeczną, bezrobocie ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienie, przemoc w rodzinie, bezdomność.

Wykres poniżej przedstawia porównanie wskaźnika udziału beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Swarzędz na tle powiatu poznańskiego, innych podobnych JST

aglomeracji poznańskiej oraz województwa wielkopolskiego. Z zaprezentowanych poniżej danych wynika, że we wszystkich analizowanych jednostkach opisywany wskaźnik w ciągu ostatnich pięciu lat charakteryzowała tendencja spadkowa. Jednocześnie Gmina Swarzędz wykazuje się jego najniższą wartością spośród wszystkich analizowanych podmiotów, co jest pozytywną informacją. Pokazuje to, że opisywany powyżej duży wzrost ilości osób objętych pomocą społeczną w ostatnich latach jest jednak proporcjonalnie niższy od przyrostu całkowitej liczby mieszkańców Gminy. Z drugiej jednak strony zestawienie obu wartości może świadczyć o tym, że na terenie Gminy pojawił się niepokojący trend rozwarstwiania się społeczeństwa. Z jednej strony na terenie JST w dużej liczbie osiedlają się osoby o wysokim i ustabilizowanym materialnym poziomie życia, a z drugiej rośnie liczba osób które z różnych względów ulegają wykluczeniu społecznemu i wymagają w związku z tym pomocy ze strony OPS.

Ryc. 30. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Swarzędz na tle porównywanych jednostek

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje Centrum Aktywności Seniora oraz trzynaście Klubów Młodych Duchem (w Swarzędzu – 5, Wierzonce, Paczkowie, Zalasewie, Uzarzewie, Jasinie, Kobylnicy, Łowęcinnie oraz Bogucinie). Zadaniem CAS oraz KMD jest rozwijanie zainteresowań osób starszych (55+) zamieszkujących na terenie JST poprzez zajęcia aktywizujące, spotkania ze znanymi ludźmi, integrację międzypokoleniową, współpracę z lokalnymi i ponadlokalnymi jednostkami oraz zaangażowanie w życie lokalnej społeczności poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i projektach. W zajęciach organizowanych przez te jednostki w 2019 roku wzięło udział 355 osób.

Osoby w podeszłym wieku mogą także korzystać z pomocy Dziennego Domu „Senior – WIGOR”. Ze świadczeń oferowanych przez Dom mogą korzystać osoby nieaktywne zawodowo w wieku 60+, zamieszkujące na terenie Miasta i Gminy Swarzędz, w szczególności osoby, które spełniają jeden z wymienionych warunków:

- posiadają niskie dochody,
- są samotne lub posiadają rodziny poza miejscem swojego zamieszkania,
- posiadają złe warunki mieszkaniowe,
- wykazują ograniczenia lub bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Celem działalności Domu jest zapewnienie wsparcia uczestnikom, poprawa jakości ich życia, a także promowanie idei aktywnego starzenia się poprzez aktywizowanie i koordynowanie przejawów aktywności, ograniczenie skutków niepełnosprawności, pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów utrud-

niających funkcjonowanie oraz utrzymanie i rozwijanie sprawności psychofizycznej. Dzienny Dom „Senior – WIGOR” jest ośrodkiem wsparcia dziennego dysponującym 30 miejscami. Zapewnia co najmniej 8-godzinną ofertę usług oraz codziennie ciepły posiłek. Prowadzony jest w ramach Wieloletniego Programu „Senior+” na lata 2015-2020.

W 2019 roku na terenie Miasta Swarzędz przy ul. Sienkiewicza 21 uruchomiony został Dzienny Dom Pomocy. Przeznaczony jest on dla osób niesamodzielnych powyżej 60 roku życia, zamieszkujących na terenie Gminy Swarzędz. Jego celem jest zapewnienie aktywizacji w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej. Ośrodek swoje funkcje wypełnia poprzez realizację szczegółowych działań obejmujących:

- zaspokojenie potrzeb życiowych osób starszych poprzez zapewnieniem im miejsca do bezpiecznego i godnego spędzania czasu,
- usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne, w tym pomoc w utrzymaniu higieny osobistej,
- udział w zajęciach aktywizujących, muzycznych, plastycznych i wspierających ruchowo,
- dostęp do książek i środków przekazu,
- organizacji imprez okolicznościowych, rekreacyjnych oraz towarzyskich,
- pomoc we wzmacnianiu samodzielności życiowej,
- pomoc psychologiczną, poradnictwo i wsparcie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego.

DDP dysponuje 20 miejscami. Swoim podopiecznym zapewnia on co najmniej 8-godzinną ofertę usług, codzienny ciepły posiłek oraz transport. Prowadzony jest w ramach projektu pt. „Nowoczesne usługi asystenckie i opiekuńcze w Gminie Swarzędz” RPO Województwa Wielkopolskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa 7. Włączenie społeczne, Działanie 7.2 Usługi Społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 7.2.2 Usługi społeczne i zdrowotne – projekty konkursowe.

W ciągu ostatnich pięciu lat na terenie Gminy Swarzędz stale rośnie liczba osób starszych korzystających z oferty ośrodków wsparcia. W 2015 roku było to tylko 6 osób, natomiast w 2019 – już 45. Jednocześnie rośnie także liczba podopiecznych Domu Pomocy Społecznej (2015 – 30 osób, 2019 – 33 osoby). Wzrasta także średni miesięczny koszt utrzymania jednej osoby w DPS. W 2019 roku wynosił on 2 986,15 zł (o 38% więcej niż w roku 2015).

Na terenie Gminy Swarzędz funkcjonuje także Środowiskowy Dom Samopomocy typu A (dla osób z zaburzeniami psychicznymi). Przeznaczony jest on dla osób, które nie wymagają hospitalizacji. Głównym celem działania jednostki jest przystosowanie jej podopiecznych do możliwie najbardziej samodzielnego życia poprzez wykształcenie umiejętności niezbędnych do codziennego funkcjonowania. Działalność ŚDS zakłada również wspieranie rodzin i bliskich osób chorych.

W zasobie Gminy znajdowało się w 2019 roku 29 mieszkań socjalnych oraz 441 mieszkań komunalnych. Pomimo obserwowanego w ostatnich pięciu latach wyraźnego wzrostu liczby lokali socjalnych i komunalnych pozostających do dyspozycji Gminy średni czas oczekiwania na nie wynosi obecnie 5 lat, a do rozpatrzenia pozostaje ok. 130 wniosków.

Wśród głównych dokumentów i programów określających ramy działań podejmowanych na rzecz walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym na terenie Gminy można wymienić:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz.

Programy te mają charakter strategii ramowych, a kolejne ich edycje są opracowywane wraz z zakończeniem się perspektywy obowiązywania poprzednich dokumentów.

Głównymi projektami realizowanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu były/są:

- *Nowoczesne usługi asystenckie i opiekuńcze w Gminie Swarzędz* – w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 (dofinansowanie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego). Celem projektu jest wzrost liczby osób korzystających z nowoczesnych usług asystenckich i opiekuńczych np. poprzez teleopiekę i rozszerzenie zakresu wsparcia dla osób niesamodzielnych.
- *„Czas na zmiany - Zmieniamy się!” 2.5 Skuteczna pomoc społeczna w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój*. Głównym celem projektu było wdrożenie usprawnień organizacyjnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu przez nakierowanie działań na poprawę obsługi klienta, co przyczyniło się do osiągnięcia celu szczegółowego POWER, tj. wzmocnienia potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego.
- *Poprawa dostępu do usług społecznych wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania* Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 (dofinansowanie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego). Realizowany w latach 2017-2020. Zakres projektu obejmował utworzenie nowych miejsc świadczenia usług społecznych poprzez utworzenie 4 etatów dla asystentów rodziny oraz usługi specjalistyczne dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- *„Razem lepiej. Działania na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych i przeciwdziałania umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej w pow. Poznańskim”*. Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020. Wniosek o dofinansowanie w Ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizacja projektu w latach 2017- 2019.
- *Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019* - asystent rodziny dotyczący dofinansowania kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- *Wieloletni Program „Senior-WIGOR”* na lata 2015-2020.
- *Prace Społecznie Użyteczne* realizowane w ramach porozumienia zawartego między Burmistrzem Miasta i Gminy Swarzędz, a Starostą Powiatu Poznańskiego. Celem prac społecznie użytecznych jest aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych, które nie uzyskują zasiłku dla bezrobotnych i korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.
- *Europejski Korpus Solidarności* – jest on nową inicjatywą Unii Europejskiej. Umożliwia on młodym ludziom udział w projektach z zakresu wolontariatu lub rozwoju zawodowego – we własnym kraju lub za granicą – które przynoszą korzyści społecznościom w całej Europie.
- *Projekt – „Koordynacja efektywna i skuteczna”* współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 realizowany we współpracy z 6 partnerami przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu. Celem projektu jest opracowanie i wdrożenie modelu współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych w Gminie.
- *Program „Razem Skutecznej BIS”* – realizowany we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Poznaniu. W ramach programu wsparciem objętych zostanie 5 osób długotrwale bezrobotnych będących wspólnymi klientami PUP Poznań i OPS Swarzędz, w celu aktywizacji zawodowej i społecznej.
- *„KAMELEON – zmieniam się II”* – Projekt realizowany jest w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej 30 osób zamieszkałych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, doświadczających wielokrotnego wykluczenia społecznego, korzystający z POPŻ oraz lokalnych społeczności zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w okresie od 1.09.2019-31.12.2020 przez wykorzystanie instrumentów aktywnej integracji oraz działania o charakterze środowiskowym.

- „Aktywna Młodzież” – działania na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym – edycja 2019 r. konkurs uzupełniający” pt. „Młodzi mają głos”. Projekt realizowany był w okresie 1.05.2019-31.12.2019r. w ramach programu „Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie i zawodowo – edycja 2019”, współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej. Głównym celem projektu było zapobieganie wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy Swarzędz w wieku 15-19, poprzez polepszenie warunków rozwoju i nabycia kompetencji społecznych, wyrównanie szans edukacyjnych i społecznych oraz rozwój instytucji publicznych, szkół występujących na terenie Gminy Swarzędz.
- *Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO – PŻ)* – program jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym. Przyczynia się do ograniczania ubóstwa poprzez zwiększenie dostępności artykułów żywnościowych dla osób najbardziej potrzebujących.

ZAŁĄCZNIK 2: WZÓR ANKIETY

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo							
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5	
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?							
Skuteczność działania pomocy społecznej?							
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?							
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?							
Dostęp do żłobków / klubów malucha?							
Jakość opieki żłobkowej na terenie gminy?							
Jakość infrastruktury żłobkowej na terenie gminy?							
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)							
Wsparcie osób niesamodzielnych?							
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miasta i Gminy?							
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?							
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?							
Gospodarka							
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5	
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?							
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?							
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?							
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?							
Połączenia komunikacyjne z Poznaniem?							
Dostępność usług na terenie gminy?							
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?							
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?							
Środowisko i przestrzeń							
Jak oceniasz:	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5	
Estetykę gminy?							
Jakość powietrza w gminie?							
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?							
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?							
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?							
Czystość terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce)?							
Czystość lasów?							
Świadomość ekologiczną mieszkańców?							
System odbioru odpadów na terenie gminy?							

Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wypożyczenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu upowszechnianie turystyki i rekreacji?						
Edukacja i kultura						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						

Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- ☐ poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu publicznego na terenie gminy
- ☐ rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury sportowej
- ☐ budowa i modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ rozwój sieci gazowej
- ☐ budowa i modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ zwiększenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ promocja gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój kultury
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inne (jakie?)

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

.....

Metryczka

Płeć: ☐ kobieta ☐ mężczyzna

Wiek: ☐ poniżej 18 lat ☐ 18-25 lat ☐ 26-35 lat ☐ 36-45 lat ☐ 46-55 lat ☐ 56-65 lat
☐ powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

☐ uczeń/student ☐ rolnik ☐ przedsiębiorca ☐ osoba pracująca ☐ osoba bezrobotna
☐ emeryt / rencista ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

☐ jestem mieszkańcem miasta Swarzędz ☐ jestem mieszkańcem części wiejskiej gminy Swarzędz ☐ nie jestem mieszkańcem gminy Swarzędz

ZAŁĄCZNIK 3: TABELA EWALUACYJNA

CEL STRATEGICZNY I: ROZWÓJ PRZESTRZENNY ZWIĘKSZAJĄCY DOSTĘPNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ TERYTORIALNĄ

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej	Budowa tunelu pod torami kolejowymi w rejonie ul. Tabaki				
	Budowa obwodnicy Swarzędza na osi północ-południe				
	Budowa tunelu pod torami kolejowymi w ul. Swarzędzkiej w Kobylnicy				
	Budowa bezkolizyjnego wiaduktu nad drogą krajową nr 92 na skrzyżowaniu przy ul. Kirkora z Poznańską				
	Stworzenie spójnej sieci dróg z węzłami przesiadkowymi w Swarzędzu, Kobylnicy i Paczkowie				
	Współpraca ze związkami międzygminnymi i stowarzyszeniami w ramach poprawy dostępności przestrzennej Gminy				
	Kładzenie nacisku na szczegółowe określanie projektu i zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji oraz infrastruktury technicznej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego				
	Utworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych łączących wszystkie miejscowości oraz ułatwiających przemieszczanie się na osi północ-południe				
	Połączenie sieci ścieżek rowerowych Gminy Swarzędz z Poznaniem				
1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego	Dostosowanie lokalnego systemu publicznej komunikacji autobusowej do potrzeb mieszkańców Gminy				
	Wzmocnienie współpracy z zarządcami dróg wyższej kategorii w zakresie rozbudowy dróg				
	Bieżąca realizacja założonych inwestycji drogowych oraz ich aktualizacja				
	Opracowanie koncepcji organizacji ruchu na drogach o największym natężeniu ruchu drogowego				
	Uporządkowanie miejsc parkingowych oraz zmiana organizacji ruchu, w szczególności w obrębie miasta				
	Objęcie monitoringiem miejsc szczególnie niebezpiecznych				
	Rozbudowa oświetlenia ulicznego				
	Uzupełnienie brakujących części chodników				
	Usuwanie barier architektonicznych na drogach, w szczególności poprzez tworzenie podjazdów, sygnalizacji dźwiękowej				

1.3. Poprawa spójności zagospodarowania przestrzennego	Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględniająca różny potencjał rozwojowy poszczególnych części Gminy				
	Sukcesywnie sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w celu objęcia nimi jak największego obszaru Gminy				
	Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju				
	Współpraca w zakresie planowania przestrzennego w ramach Stowarzyszenia Metropolia Poznań i CBM				
	Poprawa jakości, funkcjonalności i dostępności istniejących przestrzeni publicznych				
	Zachowanie terenów zieleni, leśnych i rolnych, nie wymuszających konieczności inwestowania środków budżetowych w rozwój infrastruktury na tych terenach				
	Stworzenie spójnego systemu zieleni integrującego obszary zielone miasta, tereny wiejskie Gminy oraz obszar aglomeracji poznańskiej				
1.4. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej	Rewitalizacja śródmieścia Swarzędza, w tym w szczególności remont nawierzchni rynku, remont i rozbudowa układu komunikacyjnego, poprawa estetyki elewacji budynków, rozbudowa sieci technicznej i oświetlenia				
	Rewitalizacja Wierzenicy, Wierzonki, Karłowic, Uzarzewa, w szczególności poprawa infrastruktury drogowej i aktywizacja mieszkańców				
	Wykorzystanie dostępnych miejsc będących własnością Gminy lub Skarbu Państwa w celu zagospodarowania i stworzenia przestrzeni publicznych dla mieszkańców				

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY WZMACNIAJĄCY KONKURCYJNOŚĆ W REGIONIE

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1. Poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego	Poprawa czystości wód powierzchniowych Doliny Cybiny i Głównej, w szczególności Jeziora Swarzędzkiego poprzez oddzielenie kanalizacji sanitarnej od deszczowej oraz wyznaczenie i oczyszczenie fragmentu jeziora na kąpielisko				
	Rewitalizacja i rozbudowa pasów zieleni izolacyjnej				
	Kontynuacja programu rozbudowy sieci kanalizacyjnej				
	Prowadzenie monitoringu stanu środowiska we współpracy z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska				
	Kontynuacja programu dofinansowań do wymiany źródeł ciepła na proekologiczne w budynkach mieszkalnych				
	Wymiana źródeł ciepła w budynkach komunalnych				

	Stopniowe wykonywanie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej				
	Wygospodarowanie miejsc dla tworzenia stacji ładowania pojazdów elektrycznych				
	Rozwój komunikacji miejskiej w kierunku elektromobilności				
	Rozwój floty samochodowej Gminy o pojazdy zeroemisyjne				
	Kształtowanie świadomości i postaw proekologicznych wśród mieszkańców przez organizację wydarzeń i imprez proekologicznych oraz social media, prasę i inne środki przekazu				
	Tworzenie programów międzygminnych i współpraca ze Stowarzyszeniem Metropolia Poznań w obszarze ochrony środowiska				
2.2. Wzmocnienie znaczenia turystyki i rekreacji w gospodarce Gminy	Dostosowanie obiektów sportowych i turystycznych do wzrastających potrzeb i wymagań mieszkańców				
	Rozbudowywanie bazy sportowo-rekreacyjnej, szczególnie w południowej części Gminy				
	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i sportowej przy Jeziorze Swarzędzkim (m.in. przystań, plaża miejska)				
	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej rzek Cybiny i Głównej				
	Uspójnienie systemu ścieżek rowerowych na terenach rekreacyjnych, w szczególności kontynuacja budowy ścieżki rowerowej wokół Jeziora Swarzędzkiego i wzdłuż Doliny Cybiny do Uzarzewa				
	Współpraca z Nadleśnictwem Babki i Zakładem Lasów Poznańskich w celu uatrakcyjnienia i zwiększenia dostępu do lasów				
	Wsparcie i promocja prywatnych podmiotów działających w obszarze turystyczno-sportowo-rekreacyjnym				
2.3. Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej	Rozwój inicjatyw gastronomicznych i hotelarskich wspierających rozwój turystyczno-sportowo-rekreacyjny				
	Wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów aktywizacji gospodarczej i lokalizacji inwestycji				
	Tworzenie nowych programów wsparcia dla przedsiębiorców				
	Rozwój sieci kontaktów i partnerstw z lokalnymi przedsiębiorcami i stowarzyszeniami w celu pogłębiania współpracy				
2.4. Intensyfikowanie działań promocyjnych Gminy	Pielęgnowanie tradycji swarzędzkiego meblarstwa, wsparcie rzemiosła				
	Współpraca z organizacjami zewnętrznymi i stowarzyszeniami, których Gmina jest członkiem				
	Wspieranie istniejących produktów turystycznych i tworzenie nowych				
	Promocja Swarzędzkiego Szlaku Meblowego				
	Zdefiniowanie punktów informacji turystycznej				

	Rozwój informacji wizualnej				
	Promocja wydawnictw na temat Gminy				
	Udział Gminy we wspólnych akcjach promocyjnych z podmiotami zewnętrznymi				

CEL STRATEGICZNY III: ROZWÓJ SPOŁECZNY WSPIERAJĄCY AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny	Działanie	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1. Rozwój aktywności fizycznej wśród mieszkańców	Rozbudowa siłowni zewnętrznych i placów zabaw na terenie Gminy				
	Rozwój sieci stacji roweru miejskiego na terenie Gminy				
	Budowa toru jazdy na rolkach				
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze sportu				
	Wspieranie sportowców, w szczególności poprzez program stypendialny, przyznawanie nagród i wyróżnień sportowych				
	Organizowanie i wspieranie imprez sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy				
3.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i oferty kulturalnej	Rozbudowa infrastruktury i oferty kulturalnej dla mieszkańców				
	Organizacja imprez kulturalnych integrujących mieszkańców				
	Wzmocnienie współpracy z organizacjami integrującymi działania lokalne (m.in. OSP, NGO, instytucje kultury, placówki oświatowe)				
	Organizacja kina letniego				
	Utworzenie szlaku turystycznego w uwzględnieniu historii i tradycji Gminy				
	Przeniesienie filii Biblioteki Publicznej w Zalasewie do nowej lokalizacji				
	Stworzenie książkomatu przy Bibliotece Publicznej w Swarzędzu				
	Budowa świetlic wiejskich w miejscowościach, które nie posiadają takich obiektów				
3.3. Poprawa jakości kształcenia dzieci i młodzieży	Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży				
	Dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy				

	Dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do sytuacji demograficznej oraz układu osadniczego Gminy				
	Modernizacja i rozbudowa szkół				
	Tworzenie klubów młodzieżowych				
	Ciągły rozwój obszaru IT w szkołach				
3.4. Wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnością oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym	Budowa Domu Dziennego Pobytu dla Seniorów				
	Powstanie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych				
	Dostosowanie do obecnych standardów Środowiskowego Domu Samopomocy				
	Uruchomienie Punktu Wsparcia i Informacji dla Cudzoziemców mieszkających w Gminie Swarzędz				
	Podejmowanie działań w ramach Europejskiego Korpusu Solidarności w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu seniorów i dzieci z rodzin wieloporoblemowych				
	Powstanie Zakładu Aktywności Zawodowej				
	Tworzenie domów sąsiedzkich				
	Organizacja programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym				
	Uruchomienie wolontariatu dla potrzebujących oraz angażowanie ludzi chętnych do pomocy				
	Identyfikacja i eliminacja barier architektonicznych utrudniających przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym w budynkach użyteczności publicznej				
	Wsparcie noclegowni dla bezdomnych				
	Promocja kampanii społecznych wśród mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i pomocy społecznej				
	Upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców				